

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΜΣ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ
LOGISTICS MANAGEMENT

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΩΝ ΠΡΩΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ
ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΦΟΥΝΤΩΤΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΡΑΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, 2026

UNIVERSITY OF PIRAEUS

DEPARTMENT OF INDUSTRIAL MANAGEMENT AND TECHNOLOGY

MSC IN INDUSTRIAL MANAGEMENT AND TECHNOLOGY

LOGISTICS MANAGEMENT

HUMANITARIAN SUPPLY CHAIN: ORGANIZATION AND
OPERATION OF FIRST RECEPTION CENTERS IN EMERGENCY
SITUATIONS

CHRYSANTHI FOUNTOTOU

SUPERVISED BY NIKOLAOS RACHANIOTIS

PIRAEUS, 2026

ΔΗΛΩΣΗ

Η εργασία αυτή είναι πρωτότυπη και εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο για την απόκτηση του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού τίτλου.

Τα πνευματικά δικαιώματα χρησιμοποίησης του μη πρωτότυπου υλικού της ΜΔΕ ανήκουν στη μεταπτυχιακή φοιτήτρια και στο επιβλέπον μέλος ΔΕΠ εις ολόκληρο, δηλαδή εκάτερος μπορεί να κάνει χρήση αυτών χωρίς τη συναίνεση άλλου. Τα πνευματικά δικαιώματα χρησιμοποίησης του πρωτότυπου μέρους της ΜΔΕ ανήκουν στη μεταπτυχιακή φοιτήτρια και στον επιβλέποντα από κοινού, δηλαδή δεν μπορεί ο ένας από τους δύο να κάνει χρήση αυτού χωρίς τη συναίνεση του άλλου. Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται η δημοσίευση του πρωτότυπου μέρους της διπλωματικής εργασίας σε επιστημονικό περιοδικό ή πρακτικά συνεδρίου από τον ένα εκ των δύο, με την προϋπόθεση ότι αναφέρονται τα ονόματα και των δύο ως συν-συγγραφέων. Στην περίπτωση αυτή προηγείται γραπτή ενημέρωση του/της μη συμμετέχοντα/ουσας στη συγγραφή του επιστημονικού άρθρου. Δεν επιτρέπεται η κατά οποιοδήποτε τρόπο δημοσιοποίηση υλικού το οποίο έχει δηλωθεί εγγράφως ως απόρρητο.

Η Φοιτήτρια

Χρυσάνθη Φουντωτού

Ο Επιβλέπων

Νικόλαος Ραχανιώτης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει την οργάνωση και λειτουργία των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (γνωστά ως Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης – Κ.Υ.Τ.) ως πρόβλημα της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας, εστιάζοντας στο ελληνικό πλαίσιο και συγκρίνοντάς το με αντίστοιχα μοντέλα τεσσάρων χωρών. Στόχος είναι η συστηματική αποτύπωση των διαδικασιών, η ανάδειξη των προκλήσεων και των διαφοροποιήσεων μεταξύ των μοντέλων, καθώς και η σύσταση πρακτικών βελτίωσης που ευθυγραμμίζονται με τις αρχές της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας. Η μεθοδολογία που ακολουθείται περιλαμβάνει διεπιστημονική, ποιοτική και βιβλιογραφική προσέγγιση δευτερογενών πηγών, συμπεριλαμβάνοντας μελέτη πολλαπλών περιπτώσεων για τη διερεύνηση των διαφορετικών εθνικών πρακτικών, αντλώντας δεδομένα από επιστημονικά άρθρα, εκθέσεις διεθνών οργανισμών και νομοθετικές/θεσμικές πηγές. Ακόμη, χρησιμοποιούνται η θεματική ανάλυση περιεχομένου και η εννοιολογική χαρτογράφηση, ενώ αξιοποιούνται η ABC Analysis για την ιεράρχηση των αποθεμάτων κατά κρισιμότητα κατηγορίας και η μελέτη των Denekos et al. (2021) που βασίζεται στη συνδυαστική προσέγγιση MCDM-GIS για τα ζητήματα χωροθέτησης. Η έρευνα αναδεικνύει ότι η αποτελεσματική λειτουργία των Κ.Υ.Τ. εξαρτάται από τις ροές, τους πόρους και την επιχειρησιακή διαλειτουργικότητα μεταξύ των φορέων, ενώ οι γραφειοκρατικές καθυστερήσεις και οι περιορισμένοι πόροι υπονομεύουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και τη συμμόρφωση με το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Παράλληλα, η συγκριτική επισκόπηση υποδεικνύει ότι οι διαφοροποιήσεις πολιτικής διακυβέρνησης επηρεάζουν άμεσα την καθημερινή λειτουργία και τις συνθήκες διαβίωσης, με ορισμένα ωστόσο μέτρα σε ευρωπαϊκές χώρες να τελούν ακόμη υπό αξιολόγηση αναφορικά με την αποτελεσματικότητά τους. Η σημασία της εργασίας έγκειται στη δυνατότητα αξιοποίησης των ευρημάτων για την καλύτερη διαχείριση τόσο στον επιχειρησιακό σχεδιασμό όσο και στη χάραξη πολιτικών, δοκιμάζοντας το ανθρώπινο πρόσωπο και προτάσσοντας την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα των πλέον ευάλωτων.

Λέξεις-κλειδιά: Ανθρωπιστική Εφοδιαστική Αλυσίδα • Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης • Έκτακτη Ανάγκη • Πρόσφυγες • Μετανάστες

ABSTRACT

This thesis examines the organization and operation of First Reception Centers (known as Reception and Identification Centers – RICs) as an operation of humanitarian supply chain, focusing on the Greek context and comparing it with corresponding models across four countries. The aim is to systematically record the procedures, highlight the challenges and differences between the models, as well as recommend improvement practices that align with humanitarian supply chain principles. The methodology adopted includes an interdisciplinary, qualitative and bibliographic approach to secondary sources, including a review of multiple case studies to investigate different national practices, drawing on data and scientific articles, reports by international organizations, and legal/institutional sources. Moreover, thematic content analysis and conceptual mapping are used, while ABC analysis is utilized for the prioritization of inventories by category criticality, and the study by Denekos et al. (2021), which is based on a combined MCDM-GIS approach, is leveraged for siting issues. The research highlights that the effective operation of RICs depends on flows, resources, and operational interoperability between agencies, while bureaucratic delays and limited resources undermine the quality of the provided services and compliance with the European framework. At the same time, the comparative review indicates that the differences in political governance directly affect the daily operations and living conditions, while certain measures in European countries are still under evaluation insofar as their effectiveness is concerned. The significance of this thesis lies in the potential use of its findings to improve management in both operational planning and policy-making, putting the human dimension to the forefront and prioritizing the dignity and rights of the most vulnerable.

Keywords: Humanitarian Supply Chain • Reception and Identification Centers • Emergency Services • Refugees • Migrants

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για τη διεκπεραίωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Νικόλαο Ραχανιώτη, για την πολύτιμη βοήθεια και τη συνεχή καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής της. Οι επιστημονικές του γνώσεις και οι εύστοχες παρατηρήσεις του υπήρξαν για εμένα καθοριστικές.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους γονείς και την οικογένειά μου για την καθοριστική συμβολή και την αμέριστη στήριξή τους σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	1
1.1 Παρουσίαση του αντικειμένου και της σημασίας του	1
1.2 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας	2
1.3 Μεθοδολογία προσέγγισης.....	2
1.3.1 Ερευνητικός Σχεδιασμός και Πηγές Δεδομένων.....	2
1.3.2 Εργαλεία και τεχνικές ανάλυσης.....	3
1.3.3 Ηθικές και Επιστημολογικές Παράμετροι.....	4
1.3.4 Περιορισμοί Μεθοδολογίας.....	4
Κεφάλαιο 2: Ανθρωπιστική Εφοδιαστική Αλυσίδα	6
2.1 Ορισμός και σημασία της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας	6
2.2 Ορισμός και χαρακτηριστικά έκτακτης ανάγκης.....	7
2.3 Καταστροφή.....	8
2.3.1 Ορισμός και χαρακτηριστικά καταστροφής.....	8
2.3.2 Κατηγορίες καταστροφών	9
2.4 Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας.....	11
2.4.1 Βασικές αρχές.....	11
2.4.2 Χαρακτηριστικά ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας.....	12
2.5 Διαφορές ανθρωπιστικής και εμπορικής εφοδιαστικής αλυσίδας	13
2.6 Προκλήσεις στη διαχείριση της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας.....	15
2.7 Ο ρόλος των εμπλεκόμενων οργανισμών	16
Κεφάλαιο 3: Προσφυγική κρίση στην Ελλάδα.....	20
3.1 Πρόσφυγες και μετανάστες.....	20
3.2 Ιστορική αναδρομή	21
3.3 Η κατάσταση σήμερα.....	22
3.4 Προβλήματα αποκλεισμού και στέγασης	28
3.5 Κατηγοριοποίηση προσφυγικών καταυλισμών	29
Κεφάλαιο 4: Κέντρα πρώτης υποδοχής.....	31
4.1 Βασικές δομές των προσφυγικών κέντρων στην Ευρώπη	31
4.2 Κέντρα πρώτης υποδοχής στην Ελλάδα	32
4.2.1 Ορισμοί και σημασία κέντρων υποδοχής.....	32
4.2.2 Η κατάσταση των δομών σήμερα.....	35
4.3 Η μετάβαση από βραχυπρόθεσμες δομές ανακούφισης σε μακροχρόνιες αναπτυξιακές δομές φιλοξενίας	38
4.4 Προβλήματα και προκλήσεις	39

Κεφάλαιο 5: Οργάνωση και λειτουργία κέντρων υποδοχής.....	42
5.1 Διαχείριση προμηθειών.....	42
5.2 Τεχνολογίες και πληροφοριακά συστήματα	45
5.2.1 Ψηφιακά Συστήματα Ανθρωπιστικής Διαχείρισης και Ταυτοποίησης.....	45
5.2.2 Συστήματα Διαχείρισης Αποθεμάτων και Χωροταξικού Σχεδιασμού.....	47
5.3 Διαχείριση ανθρώπινων πόρων.....	49
5.4 Χωροθέτηση.....	51
Κεφάλαιο 6: Συγκριτική ανάλυση	53
6.1 Μοντέλα άλλων χωρών.....	53
6.1.1 Ιταλία.....	53
6.1.2 Ισπανία.....	54
6.1.3 Τουρκία.....	55
6.1.4 Γερμανία.....	56
6.2 Θεμελιώδεις διαφοροποιήσεις	58
Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα και Προτάσεις.....	60
7.1 Συμπεράσματα	60
7.2 Περιορισμοί Έρευνας.....	60
7.3 Προτάσεις για Βελτίωση.....	61
7.4 Προοπτικές για Μελλοντική Έρευνα.....	62
Βιβλιογραφία	64

ΛΙΣΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Forcibly Displaced Worldwide	23
Εικόνα 2: Κύριες χώρες φιλοξενίας παγκόσμιου πληθυσμού προσφύγων για το διάστημα 2015-2024	24
Εικόνα 3: Κύριες χώρες καταγωγής παγκόσμιου πληθυσμού προσφύγων για το διάστημα 2015-2024	25
Εικόνα 4: Ροές προσφύγων-μεταναστών προς την Ευρώπη το 2025 (μέχρι τις 2/3)	26

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1:Κατηγορίες καταστροφών	10
Πίνακας 2: Νεκροί και αγνοούμενοι στην Ανατολική Μεσόγειο (2015-2024)	27
Πίνακας 3:Κοινότερες εθνικότητες που κατέφθασαν διά θαλάσσης στην Ελλάδα το 2024 (δεδομένα 2/3/25).....	27
Πίνακας 4:Χωρητικότητα και πληρότητα των ΚΕΔ/ΚΥΤ στα νησιά Ανατολικού Αιγαίου (Δεκέμβριος 2024)	37

Λίστα ακρωνυμίων και συντομογραφιών (στην αγγλική γλώσσα)

Abbreviation/Acronym	Full Term (English)	Απόδοση στα Ελληνικά
AFAD	Disaster and Emergency Management Authority (Turkey)	Υπηρεσία Διαχείρισης Καταστροφών και Έκτακτων Αναγκών (Τουρκία)
AHP	Analytic Hierarchy Process	Διαδικασία Αναλυτικής Ιεράρχησης
AI	Artificial Intelligence	Τεχνητή Νοημοσύνη
AIDA	Asylum Information Database	Βάση Δεδομένων Πληροφοριών για Άσυλο
AMIF	Asylum, Migration and Integration Fund	Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης
BAMF	Federal Office for Migration and Refugees (Germany)	Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων (Γερμανία)
BIMS	Biometric Identity Management	Βιομετρικά Συστήματα Ταυτοποίησης
CAS	Emergency Reception Centers (Italy)	Κέντρα Πρώτης Υποδοχής
CCTV	Closed-Circuit Television	Κλειστό Σύστημα Παρακολούθησης
CRED	Centre for Research on the Epidemiology of Disasters	Κέντρο Έρευνας Φυσικών Καταστροφών
EASO	European Asylum Support Office (former)	(πρώην) Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο
eLMIS	Electronic Logistics Management Information System	Ηλεκτρονικό Σύστημα Διαχείρισης Πληροφοριών Logistics
EMN	European Migration Network	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης
EUAA	European Union Agency for Asylum	Οργανισμός Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο
FEFO	First-Expired, First-Out	
FIFO	First-In, First-Out	

GIS	Geographic Information Systems	Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών
HeRAMS	Health Resources and Services Availability Monitoring System	Σύστημα Παρακολούθησης Πόρων Υπηρεσιών Υγείας
HRM	Human Resources Management	Διαχείριση Ανθρώπινων Πόρων
HSC	Humanitarian Supply Chain	Ανθρωπιστική Εφοδιαστική Αλυσίδα
ICRC	International Committee of Red Cross	Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού
IDP	Internally Displaced Person	Εσωτερικά Εκτοπισμένοι Άνθρωποι
IFRC	International Federation of Res Cross and Red Crescent Societies	Διεθνής Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου
IOM	International Organization for Migration	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
ISF	Internal Security Fund	Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας
ISKUR	Turkish Employment Agency	Τουρκικό Γραφείο Εύρεσης Εργασίας
JIT	Just-In-Time	
MCDM	Multi-Criteria Decision Making	Πολυκριτηριακή Λήψη Αποφάσεων
MSF	Doctors Without Borders	Γιατροί Χωρίς Σύνορα
NIMBY	Not-In-My-Backyard	
NNPHL	National NGO Program on Humanitarian Leadership	Εθνικό Πρόγραμμα ΜΚΟ για Ανθρωπιστική Ηγεσία
OCHA	United Nation Office for Coordination of Humanitarian Affairs	Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών
PIMS	Pharmaceutical Information Management System	Σύστημα Διαχείρισης Πληροφοριών Φαρμάκων
RFID	Radio-Frequency Identification	Σύστημα Ασύρματης Αναγνώρισης

RIC/SAI	Reception and Identification Centers/ RIC (Italy)	Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης
ROI	Return on Investment	Δείκτης Απόδοσης Επένδυσης
SOP(s)	Standard Operating Procedure(s)	Τυποποιημένες Διαδικασίες Λειτουργίας
SPRAR	System for the Protection of Asylum Seekers and Refugees (Italy)	Σύστημα Προστασίας Αιτούντων Άσυλο και Προσφύγων
TPC	Temporary Protection Centers in Turkey	Κέντρα Προσωρινής Προστασίας (Τουρκία)
UNDRR	United Nations Office for Disaster Risk Reduction	Γραφείο Ηνωμένων Εθνών Διαχείρισης Καταστροφών
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees	Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
UNHRD	United Nations Humanitarian Response Depots	Δίκτυο Ανθρωπιστικών Αποθηκών του WFP
UNICEF	United Nations Children's Fund	Διεθνές Ταμείο του ΟΗΕ για τα παιδιά
UNISDR	United Nations International Strategy for Disaster Reduction	Διεθνής Στρατηγική ΟΗΕ για τη Μείωση Καταστροφών (πλέον UNDRR)
WFP	World Food Programme	Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα
WHO	World Health Organization	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
WMS	Warehouse Management Systems	Συστήματα Διαχείρισης Αποθήκης

Λίστα συντομογραφιών (στα ελληνικά)

Συντομογραφία	Περιγραφή
ΓΕΕΘΑ	Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
ΕΔΑΔ	Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων
ΕΔΠΦΑΑ	Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΔΥ	Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΚΕΔ	Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές
ΚΥΤ	Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης
ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΠΡΟΚΕΚΑ	Προαναχωρητικό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών

1. Εισαγωγή

1.1 Παρουσίαση του αντικειμένου και της σημασίας του

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, διασφαλίζοντας την παροχή υπηρεσιών και αγαθών πρώτης ανάγκης σε ευάλωτους πληθυσμούς, μειώνοντας τις απώλειες και κατ' επέκταση τις επιπτώσεις που συνεπάγονται (Κονάcs and Spens, 2007; Van Wassenhove, 2006). Ένα από τα βασικότερα σημεία στα οποία επικεντρώνεται αποτελεί η εφαρμογή της στη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών κρίσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο, καθίσταται απαραίτητη η δημιουργία Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης, τα οποία αποτελούν κύρια σημεία διαχείρισης των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, καθώς και σημεία «πρώτης γραμμής», όπου πραγματοποιούνται οι διαδικασίες καταγραφής, ταυτοποίησης και αξιολόγησης των αναγκών των νεοαφιχθέντων πριν την παραπομπή τους σε έτερες δομές (European Court of Auditors, 2017; AIDA, 2024a). Η Ελλάδα αποτελεί κύρια πύλη εισόδου μέσω του Αιγαίου, λόγω της κομβικής γεωγραφικής θέσης που κατέχει, ενώ το σύστημα της περιλαμβάνει Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.), κυρίως στα νησιά, και Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (Κ.Ε.Δ.) και Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο (ΕΔΠΦΑΑ) στην ενδοχώρα (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.).

Η ορθή διαχείριση των παραπάνω δομών συνδέεται άμεσα με την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, τον χρόνο παραμονής και τη συμμόρφωση με το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο (European Parliament, 2024). Ωστόσο, υπάρχουν και αρκετές προκλήσεις στη λειτουργία τους, όπως οι αργές γραφειοκρατικές διαδικασίες, η δημιουργία κοινωνικών αντιδράσεων, καθώς και ουσιαστικότερα ζητήματα που σχετίζονται με την απουσία διαθέσιμων πόρων.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η συστηματική αποτύπωση και ανάλυση της οργάνωσης και λειτουργίας των Κ.Υ.Τ., δίνοντας έμφαση στο ελληνικό πλαίσιο και συγκρίνοντάς το με αντίστοιχα ευρωπαϊκά και διεθνή μοντέλα.

1.2 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι να διατυπώσει ένα ενιαίο λειτουργικό πλαίσιο που συνδέει τις αρχές της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας (π.χ. ταχύτητα, ευελιξία) με τις απαιτήσεις των διαδικασιών πρώτης υποδοχής, ώστε να διασφαλίζεται η έγκαιρη και αξιοπρεπής υποδοχή και διαβίωση των προσφύγων και μεταναστών (Κονάcs and Spens, 2007; Van Wassenhove, 2006).

Στόχο αποτελεί η χαρτογράφηση των βασικών λειτουργιών των Κ.Υ.Τ./Κ.Ε.Δ. και η επισήμανση των προκλήσεων και των προβλημάτων που συνεπάγονται στη λειτουργία τους. Παράλληλα, επιδιώκεται η συγκριτική ανάλυση μοντέλων άλλων χωρών με στόχο την ανάδειξη κοινών σημείων και διαφοροποιήσεων από τις αντίστοιχες προσεγγίσεις. Τέλος, αναδεικνύονται χρήσιμες προτάσεις βελτίωσης, ενώ προτείνονται πτυχές για μελλοντική έρευνα.

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί αναλύεται το θεωρητικό υπόβαθρο της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας με έμφαση στις έννοιες της έκτακτης ανάγκης, στις αρχές και στις διαφορές της με την εμπορική εφοδιαστική αλυσίδα. Το κεφάλαιο 3 παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία για την κατανόηση της επικρατούσας κατάστασης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Στο κεφάλαιο 4 γίνεται χαρτογράφηση των λειτουργιών των Κ.Υ.Τ./Κ.Ε.Δ. και τονίζεται η σημασία δημιουργίας τους, αναδεικνύοντας τα προβλήματα και τις προκλήσεις τους. Το κεφάλαιο 5 εστιάζει στην οργάνωση και λειτουργία των κέντρων σε πιο απτά ζητήματα που σχετίζονται με την καθημερινή λειτουργία τους. Στο Κεφάλαιο 6 γίνεται ανάλυση μοντέλων άλλων χωρών συγκριτικά με το ελληνικό πλαίσιο. Τέλος, στο Κεφάλαιο 7 συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα της μελέτης και διατυπώνονται στρατηγικές βελτίωσης και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

1.3 Μεθοδολογία προσέγγισης

1.3.1 Ερευνητικός Σχεδιασμός και Πηγές Δεδομένων

Η εργασία υιοθετεί μια διεπιστημονική, ποιοτική και βιβλιογραφική προσέγγιση δευτερογενών πηγών, προκειμένου να εξεταστούν οι δυναμικές της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας στο πλαίσιο της προσφυγικής κρίσης, εστιάζοντας στη λειτουργία των Κ.Υ.Τ. στην Ελλάδα και σε σύγκριση με τέσσερις χώρες. Η μεθοδολογία σχεδιάστηκε με γνώμονα την κατανόηση της πολυπλοκότητας των

ανθρωπιστικών επιχειρήσεων σε πραγματικό περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψιν τεχνικά δεδομένα, στατιστικά στοιχεία και θεσμικά πλαίσια.

Ο σχεδιασμός ακολουθεί τη μελέτη πολλαπλών περιπτώσεων (multiple case studies), η οποία κρίθηκε κατάλληλη για τη διερεύνηση διαφορετικών εθνικών προσεγγίσεων στην υποδοχή αιτούντων άσυλο (Yin, 2017), με επιλεγμένες τις περιπτώσεις της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Γερμανίας και της Τουρκίας. Η επιλογή αυτή ανταποκρίνεται στην ανάγκη κατανόησης τόσο των συγκλινόντων όσο και των αποκλινόντων στοιχείων των μοντέλων, ενώ καλύπτει διαφορετικές πύλες εισόδου προσφυγικών/μεταναστευτικών ροών και διοικητικά μοντέλα (George & Bennett, 2005).

Η ανάλυση βασίστηκε σε δευτερογενή δεδομένα επιστημονικών άρθρων (peer-reviewed journals articles), εκθέσεων διεθνών οργανισμών (UNHCR, EUAA, European Court of Auditors), νομοθετικών κειμένων (ECtHR, ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία), εκθέσεων (Human Rights Watch, Migration Policy Institute, IRC), δημοσιογραφικών αναλύσεων έγκυρων διεθνών μέσων (The Guardian, Le Monde), ακαδημαϊκών βιβλίων και πολιτικών εγγράφων (Domaradzka et al., 2025; Koch et al., 2023).

Προτεραιότητα δόθηκε σε επίκαιρες και τεκμηριωμένες πηγές, κυρίως από το 2018 κι έπειτα, ώστε να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και η συνάφεια της ανάλυσης με τις σύγχρονες πρακτικές και θεσμικές εξελίξεις.

1.3.2 Εργαλεία και τεχνικές ανάλυσης

Χρησιμοποιήθηκε η θεματική ανάλυση περιεχομένου για τη συστηματική ερμηνεία των επιλεγμένων κειμένων, επιτρέποντας την κατηγοριοποίηση των πολιτικών, των προκλήσεων και των καλών πρακτικών (Mayring, 2014). Η διαδικασία περιλαμβάνει:

- Κωδικοποίηση θεματικών πεδίων (π.χ. ένταξη, πρόσβαση στην υγεία, κοινωνική αποδοχή).
- Συγκριτική σύνθεση βάσει θεσμικών, επιχειρησιακών και κοινωνικών κριτηρίων.
- Διασταύρωση δεδομένων από διαφορετικές πηγές για τη διασφάλιση αξιοπιστίας.

Παράλληλα, εφαρμόστηκε εννοιολογική χαρτογράφηση για τη σύνδεση των πολιτικών διαχείρισης με τις θεωρητικές αρχές της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής

αλυσίδας (Kovács & Spens, 2007), αναδεικνύοντας θεματικές όπως η αβεβαιότητα της ζήτησης, η ανθεκτικότητα των δομών, ο ρόλος της τεχνολογίας (RFID, eLMIS, blockchain), η κοινωνική ένταξη και η ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Συγχρόνως, εφαρμόστηκε η ABC Analysis στα Κ.Υ.Τ. για την ιεράρχηση των αποθεμάτων βάσει κρισιμότητας, προκειμένου να γίνει σύνδεση των αναγκών των διαμενόντων με τον σχεδιασμό των αποθηκευτικών χώρων.

Αναφορικά με τα ζητήματα χωροθέτησης των Κ.Υ.Τ. αξιοποιήθηκε η μελέτη των Denekos et al. (2021), στην οποία εφαρμόζεται συνδυασμένη προσέγγιση των συστημάτων GIS και MCDM, μέσω Analytic Hierarchy Process (AHP), ενσωματώνοντας κριτήρια όπως η προσβασιμότητα και οι υποδομές. Τα ευρήματα συσχετίστηκαν με διεθνή πρότυπα (π.χ. UN Habitat), ενώ η συγκεκριμένη μέθοδος θεωρείται διεθνώς ως βέλτιστη πρακτική για σύνθετες αποφάσεις ανθρωπιστικών logistics (Vitoriano et al., 2011).

1.3.3 Ηθικές και Επιστημολογικές Παράμετροι

Η εργασία βασίστηκε στη χρήση δημοσίων διαθέσιμων δεδομένων, στην αναφορά πηγών, στην αποφυγή μεροληψίας και στον σεβασμό στη θέση των προσφύγων και των μεταναστών, οι οποίοι αναγνωρίζονται διεθνώς ως ωφελούμενοι (beneficiaries) ανθρωπιστικής βοήθειας, αλλά στην παρούσα μελέτη προσεγγίζονται ταυτόχρονα και ως φορείς δικαιωμάτων (rights-holders). Σύμφωνα με τον Betts (2011), κάθε ανάλυση προσφυγικής διαχείρισης οφείλει να αναγνωρίζει τη διασταύρωση μεταξύ ανθρωπιστικής προστασίας και πολιτικών συμφερόντων, καθώς τα τελευταία επηρεάζουν τις αποφάσεις και καθορίζουν τους στόχους, τις προτεραιότητες και τους περιορισμούς για τον σχεδιασμό της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας (π.χ. ιεράρχηση πόρων, διαχείριση ροών, χωροθέτηση δομών).

1.3.4 Περιορισμοί Μεθοδολογίας

Όπως σε κάθε δευτερογενή ανάλυση, υπήρξαν περιορισμοί που αφορούν την ετερογένεια δεδομένων ανά χώρα/πηγή, τις ελλείψεις στατιστικών δεδομένων (ιδίως για την περίπτωση της Τουρκίας) και την πολιτική προκατάληψη ορισμένων δημοσιευμάτων. Για αυτό το λόγο, εφαρμόστηκε διασταύρωση τριών και άνω πηγών ανά ζήτημα πριν την εξαγωγή συμπερασμάτων και αποφεύχθηκαν μονοσήμαντες ερμηνείες. Λόγω της φύσης της μελέτης, δεν κατέστη δυνατή η διενέργεια πρωτογενούς έρευνας (π.χ. συνεντεύξεις), κάτι που θα ενίσχυε τη βιωματική διάσταση της ανάλυσης.

Τέλος, η δυναμική του πεδίου με συνεχείς μεταβολές πολιτικών, περιορίζει την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων, καθώς πιθανές εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. νέο Σύμφωνο για τη μετανάστευση) ενδέχεται να αναδιαμορφώσουν τις τρέχουσες συνθήκες (European Commission, 2023b).

Κεφάλαιο 2: Ανθρωπιστική Εφοδιαστική Αλυσίδα

2.1 Ορισμός και σημασία της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα (Humanitarian Supply Chain – HSC) αναφέρεται στη ροή προϊόντων, υπηρεσιών και πληροφοριών από ένα σημείο έναρξης προς έναν τελικό προορισμό με σκοπό την κάλυψη των βασικών αναγκών σε περιοχές που πλήττονται από κρίσεις. Με άλλα λόγια, αποτελεί κλάδο της εφοδιαστικής αλυσίδας που εστιάζει στη μεταφορά, τη διανομή και παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε πληθυσμούς που πλήττονται τόσο από φυσικές όσο και από ανθρωπογενείς κρίσεις, ευρισκόμενοι σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (Konács and Spens, 2007). Αυτές οι κρίσεις μπορεί να περιλαμβάνουν καταστροφές που οφείλονται είτε σε φυσικά φαινόμενα, όπως πλημμύρες, σεισμοί, είτε σε βιολογικούς κινδύνους, όπως επιδημίες, είτε σε ανθρωπογενείς κρίσεις και στις επιπτώσεις τους, όπως οι πολεμικές συγκρούσεις και η προσφυγική κρίση.

Βασικό στόχο της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας αποτελεί η έγκαιρη και αποτελεσματική απόκριση σε αυτές τις κρίσιμες καταστάσεις, εξασφαλίζοντας την ανακούφιση των πληγέντων πληθυσμών, μέσω της ταχύτατης παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας (Denekos et al., 2021). Παράλληλα, θεμελιώδες καθήκον μιας εφοδιαστικής αλυσίδας είναι η παροχή των κατάλληλων προμηθειών, στην κατάλληλη ποιότητα, στη σωστή ποσότητα, στον σωστό τόπο και στον σωστό χρόνο (Behl and Dutta, 2019).

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη διαχείριση κρίσεων και στην ανακούφιση των πληγέντων πληθυσμών, ενώ παράλληλα διασφαλίζει την έγκαιρη και αποτελεσματική παροχή κρίσιμων αγαθών και υπηρεσιών στους πληγέντες πληθυσμούς, συμβάλλοντας στην αποφυγή απωλειών ζωών, καθώς και στον περιορισμό των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων μιας κρίσης (Konács and Spens, 2007). Σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, η δυνατότητα της έγκαιρης παράδοσης ειδών πρώτης ανάγκης, όπως φάρμακα, τρόφιμα και άλλα κρίσιμα αγαθά, είναι που τελικά θα καθορίσει την επιβίωση ενός πολύ μεγάλου μέρους του πληγέντος πληθυσμού (Seifert et al., 2018).

Η λειτουργία της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας βασίζεται στην ικανότητα των οργανισμών να παρέμβουν, αντιδρώντας άμεσα και αναπτύσσοντας δίκτυα διανομής μέσα σε ένα πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα – συνήθως εντός 72 ωρών από τη στιγμή της καταστροφής – προκειμένου να αποτραπούν μεγαλύτερες

απώλειες ζώων και να διασφαλιστεί η επιβίωση των πληγέντων (Behl and Dutta, 2019; Seifert et al., 2018).

Αξίζει να αναφερθεί ότι σε περιπτώσεις πολύ μεγάλων καταστροφών, οι κρίσιμες υποδομές που, μεταξύ άλλων, συμπεριλαμβάνουν τα συστήματα μεταφοράς και επικοινωνίας, υπάρχει περίπτωση να έχουν υποστεί σοβαρές ζημιές, γεγονός που καθιστά ακόμα πιο δύσκολο το έργο της ανθρωπιστικής αλυσίδας, αυξάνοντας την ανάγκη για ευέλικτες και εύκολα προσαρμόσιμες λύσεις στη διαχείριση της (Tierney, 2019).

Παρά το γεγονός ότι οι ανθρωπιστικές εφοδιαστικές αλυσίδες σχετίζονται κυρίως με τη διαχείριση κρίσεων μέσω της άμεσης ανταπόκρισης και παροχής βοήθειας, δεν περιορίζονται μόνο σε αυτό, αφού ταυτόχρονα είναι καθοριστικός ο ρόλος τους και στη μακροπρόθεσμη αποκατάσταση και σταδιακή ανάκαμψη των πληγεισών περιοχών, παρέχοντας συνεχή υποστήριξη και αναπτυξιακά προγράμματα, όπως η αποκατάσταση των υποδομών που υπέστησαν ζημιές, η υγειονομική και ψυχική υποστήριξη των πληγέντων, καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα (Jahre et al., 2018; Kovács and Spens, 2007).

2.2 Ορισμός και χαρακτηριστικά έκτακτης ανάγκης

Η έκτακτη ανάγκη αποτελεί μία πολυδιάστατη έννοια και χρησιμοποιείται σε διάφορα επιστημονικά πεδία, από τη διαχείριση κρίσεων και την πολιτική προστασία, μέχρι και τη δημόσια διοίκηση. Ως έκτακτη ανάγκη ορίζεται μία απρόβλεπτη κατάσταση που διαταράσσει την κανονικότητα, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή, τις υποδομές και το φυσικό περιβάλλον, απαιτώντας ταυτόχρονα άμεση παρέμβαση για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεών της (Lindell, 2013). Αυτές οι καταστάσεις είναι δυνατόν να προκληθούν από φυσικές καταστροφές, τεχνολογικά ατυχήματα ή ανθρωπογενείς κρίσεις, θέτοντας σε κίνδυνο την ασφάλεια και την ευημερία των ανθρώπων (Tierney, 2019).

Σε πολλές περιπτώσεις, η έννοια της έκτακτης ανάγκης ταυτίζεται με αυτήν της καταστροφής, ωστόσο είναι δύο έννοιες με διαφορετική σημασία. Η πρώτη αναφέρεται σε μία κατάσταση που απαιτεί άμεση παρέμβαση για τη διαχείρισή της, ενώ ως καταστροφή χαρακτηρίζεται το αποτέλεσμα της έκτακτης ανάγκης, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων και των απωλειών που μπορεί να προκύψουν από την ανεπαρκή ή αναποτελεσματική διαχείριση της κρίσιμης αυτής κατάστασης

(Quarantelli, 2006; Perry & Lindell, 2003). Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι η ικανότητα ενός κράτους, μιας τοπικής αρχής, ενός οργανισμού ή και ο συνδυασμός των παραπάνω να ανταποκριθούν άμεσα και αποτελεσματικά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθορίζει αν τελικά η έκτακτη αυτή ανάγκη θα εξελιχθεί σε εκτεταμένη καταστροφή ή ανθρωπιστική κρίση. Σύμφωνα με τον Καραγιάννη (2013), για την αποτελεσματική διαχείριση τέτοιων καταστάσεων απαιτούνται συντονισμένες ενέργειες και καλά σχεδιασμένες στρατηγικές από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις των καταστροφών. Ποια είναι όμως τα χαρακτηριστικά μιας έκτακτης ανάγκης;

Για να μπορέσει ένα γεγονός ή μία κατάσταση να χαρακτηριστεί ως έκτακτη ανάγκη, είναι απαραίτητο να πληροί ορισμένα κριτήρια που το/τη διαφοροποιούν από άλλες κρίσεις ή καταστάσεις κινδύνου (Lindell, 2013). Δηλαδή χρειάζεται:

- Να αποτελεί άμεση απειλή για τη ζωή, την υγεία ή την ασφάλεια των ανθρώπων ή του περιβάλλοντος. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει καταστάσεις όπως σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαγιές, πανδημίες ή ένοπλες συγκρούσεις, όπου η καθυστερημένη παρέμβαση μπορεί να επιφέρει πολύ σοβαρές επιπτώσεις.
- Να είναι δυνατόν να προκαλέσει σημαντικές απώλειες σε ανθρώπινες ζωές ή εκτεταμένες υλικές ζημιές, απαιτώντας συντονισμένη παρέμβαση.
- Να υπάρχει το ενδεχόμενο κλιμάκωσης σε περίπτωση που δεν αντιμετωπιστεί εγκαίρως, αυξάνοντας τον αριθμό των πληγέντων ή οδηγώντας σε μεγαλύτερες απώλειες (Quarantelli, 2006).

2.3 Καταστροφή

2.3.1 Ορισμός και χαρακτηριστικά καταστροφής

Ο όρος καταστροφή αναφέρεται σε γεγονότα και καταστάσεις, τα οποία προκαλούν σοβαρές διαταραχές στην κοινωνία, το περιβάλλον και τα οικονομικά συστήματα. Η έννοια της καταστροφής είναι πολυδιάστατη και μπορεί να σχετίζεται τόσο με φυσικά όσο και με ανθρώπινα αίτια, ενώ η διαχείρισή της αποτελεί αντικείμενο μελέτης διαφόρων επιστημονικών πεδίων, όπως η γεωφυσική, η κοινωνιολογία, καθώς και η διαχείριση κινδύνου (Σαπουντζάκη & Δανδουλάκη, 2015).

Σύμφωνα με το UNISDR (2009) (πλέον UNDRR), ως καταστροφή ορίζεται «μια σοβαρή διαταραχή στη λειτουργία μιας κοινότητας ή κοινωνίας, που προκαλεί

ανθρώπινες, υλικές, οικονομικές ή περιβαλλοντικές απώλειες, που όμως ξεπερνούν τις δυνατότητες της πληγείσας κοινότητας να ανταπεξέλθει με τους δικούς της πόρους».

Επιπλέον, σύμφωνα με τα Centre for Research on the Epidemiology of Disasters και Munich Reinsurance Company (CRED & Munich RE, 2009), επισημαίνεται ότι «η έννοια της καταστροφής δεν περιορίζεται απλώς σε ένα φυσικό γεγονός, αλλά αφορά μία διαδικασία όπου η κοινωνική και οικονομική ευπάθεια των πληγέντων παίζουν καθοριστικό ρόλο». Μία καταστροφή μπορεί να είναι είτε ξαφνική, είτε σταδιακή και να επιφέρει άμεσες ή μακροπρόθεσμες επιπτώσεις (Tierney, 2019).

Οι καταστροφές έχουν ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά τα οποία επηρεάζουν τις επιπτώσεις που επιφέρουν. Βάσει στοιχείων από τις μελέτες των UNDRR (2020) και CRED & Munich RE (2009) χαρακτηρίζονται κυρίως από:

- Μία αιφνίδια κατάσταση (π.χ. σεισμός, τρομοκρατική επίθεση) ή σταδιακή εξέλιξη (π.χ. κλιματική αλλαγή).
- Την έκταση και την ένταση των επιπτώσεών τους: ανάλογα με το μέγεθος της καταστροφής, μπορεί να επηρεάσουν τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.
- Τις διαφορετικές ευπαθείς ομάδες: οι επιπτώσεις μιας καταστροφής εξαρτώνται από την κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ευπάθεια των πληγείσων περιοχών.
- Τη δυνατότητα πρόληψης: η λήψη προληπτικών μέτρων μπορεί να μετριάσει τις επιπτώσεις μιας καταστροφής.

2.3.2 Κατηγορίες καταστροφών

Οι καταστροφές ταξινομούνται σε τρεις κύριες κατηγορίες ανάλογα με τα αίτια και τη φύση τους. Σύμφωνα με μελέτες των CRED & Munich RE (2009) και Σαπουντζάκη & Δανδουλάκη (2015), οι καταστροφές διακρίνονται στις εξής τρεις κύριες κατηγορίες:

- i. Φυσικές καταστροφές: περιλαμβάνουν γεωλογικά, μετεωρολογικά, υδρολογικά, κλιματικά ή βιολογικά φαινόμενα και έχουν άμεσο αντίκτυπο στις ανθρώπινες κοινότητες και στο περιβάλλον. Οι κύριοι τρόποι εκδήλωσης είναι σεισμοί, τυφώνες, πλημμύρες, ηφαιστειακές εκρήξεις κ.α.

- ii. Ανθρωπογενείς καταστροφές: περιλαμβάνουν τις τεχνολογικές καταστροφές, οι οποίες προκύπτουν από την ανθρώπινη δραστηριότητα, όπως βιομηχανικά ατυχήματα και διαρροές επιβλαβών αερίων, τις περιβαλλοντικές καταστροφές, που αφορούν την επιβάρυνση του περιβάλλοντος εξαιτίας της ανθρώπινης δραστηριότητας (π.χ. ρύπανση) και τις κοινωνικές καταστροφές, που συνδέονται με τις πολεμικές συγκρούσεις, τις μεταναστευτικές ροές κ.ο.κ.
- iii. Σύνθετες καταστροφές: προκύπτουν από το συνδυασμό φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων, όπως για παράδειγμα η κλιματική αλλαγή ή οι συγκρούσεις που επιβαρύνουν τη διαχείριση των επιπτώσεων που αποφέρουν οι καταστροφές αυτές.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται ενδεικτικά οι κατηγορίες των καταστροφών και οι πιθανοί τρόποι εκδήλωσής τους:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ / ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
Φυσικές Καταστροφές	Γεωλογικές	Σεισμοί, Ηφαιστειακές εκρήξεις, Τσουνάμι, Κατολισθήσεις
	Μετεωρολογικές	Τυφώνες, Θύελλες, Καταιγίδες, Χιονοθύελλες
	Υδρολογικές	Πλημμύρες
	Κλιματολογικές	Ακραίες θερμοκρασίες, Ξηρασία, Δασικές πυρκαγιές
	Βιολογικές	Πανδημίες, Επιδημίες
Ανθρωπογενείς Καταστροφές	Τεχνολογικές	Βιομηχανικά ατυχήματα, Διαρροή επιβλαβών ουσιών
	Περιβαλλοντικές	Ρύπανση, Αποδάσωση, Εξαφάνιση βιολογικών ειδών, Ερημοποίηση
	Κοινωνικές	Πολεμικές συγκρούσεις, Τρομοκρατικές επιθέσεις, Μετανάστευση, Φτώχεια
Σύνθετες Καταστροφές	Συνδυασμός φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων	Κλιματική αλλαγή, Διατάραξη οικοσυστημάτων

Πίνακας 1:Κατηγορίες καταστροφών
(CRED and Munich RE, 2009; Σαπουντζάκη & Δανδουλάκη, 2015)

2.4 Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας

2.4.1 Βασικές αρχές

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα βασίζεται σε ορισμένες αρχές που τη διαφοροποιούν από τις κλασικές εμπορικές εφοδιαστικές αλυσίδες, λόγω των μοναδικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει, όπως οι αυστηροί χρονικοί περιορισμοί και η ικανότητα έγκαιρης αντίδρασης και προσαρμογής σε απρόβλεπτες συνθήκες, η οποία θεωρείται απαραίτητη εξαιτίας της δυναμικής εξέλιξης των κρίσεων (Konács and Spens, 2007).

Αρχικά, οι ανθρωπιστικές κρίσεις απαιτούν άμεση ανταπόκριση, αφού οποιαδήποτε καθυστέρηση μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για τους πληγέντες πληθυσμούς. Η ταχύτητα αποτελεί κεντρικό πυλώνα της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας, καθώς οι εμπλεκόμενοι φορείς είναι απαραίτητο να μπορούν να αναλάβουν δράση και να ανταποκριθούν παρέχοντας βοήθεια εντός των πρώτων 72 ωρών από την εκδήλωση της κρίσης (Behl and Dutta, 2019). Παράλληλα, η ευελιξία αποτελεί επίσης κρίσιμο παράγοντα, δεδομένου των μεταβαλλόμενων συνθηκών και απαιτώντας προσαρμογή σε αυτές, προκειμένου να καταστούν εφικτοί ο βέλτιστος συντονισμός και η αποτελεσματική παροχή βοήθειας (Jahre et al., 2018).

Επιπλέον, καθώς οι διαθέσιμοι πόροι είναι αρκετά περιορισμένοι, η σωστή και αποτελεσματική διαχείριση τους είναι ιδιαίτερα κρίσιμη. Για να επιτευχθεί αυτό, καθίσταται απαραίτητη η σχεδίαση ενός βέλτιστου πλάνου, αναφορικά με τις διαδικασίες της εφοδιαστικής αλυσίδας, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών, της αποθήκευσης και της διανομής, ενώ συγχρόνως είναι απαραίτητη και η ύπαρξη απόλυτης διαφάνειας, η οποία διασφαλίζει τη λογοδοσία των οργανισμών που συμμετέχουν στη διαδικασία (Denekos et al., 2021).

Επιπρόσθετα, η συνεργασία και ο συντονισμός τόσο μεταξύ των κρατικών φορέων, όσο και των διεθνών οργανισμών και των ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικών Οργανισμών), αποτελούν ένα από τα κρίσιμότερα στάδια για την αποτελεσματική διαχείριση των πόρων και την αποφυγή οποιονδήποτε χρονικών καθυστερήσεων που διαφορετικά θα λειτουργούσαν ως εμπόδιο (Seifert et al., 2018).

Ακόμη, καθώς η ανθρωπιστική βοήθεια λαμβάνει χώρα σε ασταθή πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά περιβάλλοντα και συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες και

ανάγκες των πληγέντων πληθυσμών, δημιουργείται η ανάγκη διαχείρισης του κινδύνου, προκειμένου να επιτευχθούν η προσαρμογή και η ανθεκτικότητα, διασφαλίζοντας την παροχή βοήθειας στους πληγέντες πληθυσμούς, όταν αυτό είναι απαραίτητο (Jahre et al., 2018).

Τέλος, η χρήση καινοτόμων τεχνολογιών όπως τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (GIS - Geographic Information Systems), τα συστήματα παρακολούθησης αποθεμάτων, καθώς και οι αυτοματοποιημένες τεχνολογίες, είναι πλέον απαραίτητα για τη λειτουργία των ανθρωπιστικών και των εμπορικών εφοδιαστικών αλυσίδων, ενώ έχουν ενισχύσει σε σημαντικό βαθμό την αποτελεσματικότητά τους (Denekos et al., 2021).

2.4.2 Χαρακτηριστικά ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα παρουσιάζει ορισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, τα οποία την καθιστούν μοναδική και καθορίζουν την ικανότητά της να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, καθώς και να υποστηρίξει μακροπρόθεσμα αναπτυξιακά προγράμματα.

Αρχικά, οι ανθρωπιστικές εφοδιαστικές αλυσίδες χαρακτηρίζονται από την αβεβαιότητα στη ζήτηση. Σε αντίθεση με τις εμπορικές εφοδιαστικές αλυσίδες, όπου υπάρχει η δυνατότητα ανάλυσης ιστορικών δεδομένων και τάσεων αγοράς, οι ανθρωπιστικές εφοδιαστικές αλυσίδες λειτουργούν στα πλαίσια πολύ υψηλής αβεβαιότητας. Οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης είναι απρόβλεπτες. Ο τόπος, ο τύπος, καθώς και η ένταση της καταστροφής αλλά και το ποσοστό των πληγέντων και η ανάγκη τους για πόρους θεωρούνται άγνωστα και οι πιθανότητες να μεταβληθούν σημαντικά – σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα – είναι εξαιρετικά υψηλές (Jahre et al., 2018).

Ακόμη, οι ανθρωπιστικές επιχειρήσεις πραγματοποιούνται σε πολλές περιπτώσεις (αναλόγως την ένταση και το είδος της καταστροφής) σε περιοχές όπου οι υποδομές έχουν καταστραφεί, θεωρούνται επικίνδυνες ή παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις. Για αυτόν τον λόγο, τόσο η διανομή των προμηθειών όσο και η άφιξη ομάδων πρώτων βοηθειών στις πληγείσες περιοχές καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη. Σε αυτό το πλαίσιο, η εύρεση εναλλακτικών λύσεων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στις πληγείσες περιοχές θεωρείται αναγκαία και μπορεί να περιλαμβάνει για

παράδειγμα τη συνεργασία με τοπικούς φορείς ή τη χρήση αερομεταφοράς (Denekos et al., 2021).

Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα απαιτεί άμεση ανταπόκριση, ενώ οποιαδήποτε καθυστέρηση μπορεί να δυσχεράνει τις επιπτώσεις της κρίσης. Αυτό σημαίνει ότι οι διαδικασίες μεταφοράς, διανομής και του συνολικού σχεδιασμού κατ' επέκταση, πρέπει να είναι ευέλικτες και να μπορούν να προσαρμοστούν σε καταστάσεις που χρήζουν ταχείας παρέμβασης και ειδικότερα σε ασταθή περιβάλλοντα με ελλείψεις πληροφορίες και απρόβλεπτους κινδύνους (Behl and Dutta, 2019).

Επίσης, η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα περιλαμβάνει μία σειρά δικτύων που βασίζονται στη συνεργασία των εκάστοτε κυβερνήσεων, των διεθνών οργανισμών, των ανθρωπιστικών οργανώσεων, των στρατιωτικών και πυροσβεστικών δυνάμεων και άλλων ιδιωτικών φορέων. Το πλήθος των εμπλεκόμενων μπορεί να οδηγήσει σε προκλήσεις αναφορικά με τον συντονισμό και τη διαχείριση, δημιουργώντας πολύπλοκα δίκτυα συνεργασίας.

Ένα τελευταίο χαρακτηριστικό αποτελεί η ανάγκη για σχεδιασμό μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών προγραμμάτων. Η άμεση αντιμετώπιση των κρίσεων είναι εξίσου σημαντική με τη διαμόρφωση μακροπρόθεσμων στρατηγικών που θα συμβάλλουν στην αποκατάσταση και ανάπτυξη των πληγείσων περιοχών. Η μετάβαση αυτή, από την έγκαιρη παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε προγράμματα με στόχο τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, αποτελεί επιπλέον σημαντική διάσταση της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας (Konács and Spens, 2007).

2.5 Διαφορές ανθρωπιστικής και εμπορικής εφοδιαστικής αλυσίδας

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό από την κλασική εμπορική εφοδιαστική αλυσίδα, λόγω των αποκλίσεων στη φύση, στους στόχους και στις προτεραιότητες, στη δομή αλλά και στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η καθεμία για την αποτελεσματική διαχείριση των πόρων και των διαδικασιών τους.

Η λειτουργία της εμπορικής εφοδιαστικής αλυσίδας βασίζεται στην αγοραστική ζήτηση με σκοπό να επιτευχθούν η μεγιστοποίηση του κέρδους, η βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας των διαδικασιών, της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, της ικανοποίησης των πελατών και η επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Αντίθετα,

πρωταρχικό στόχο της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας αποτελεί η ταχύτατη παροχή βοήθειας σε πληθυσμούς που έχουν πληγεί από καταστροφές ή κρίσεις με σκοπό την αποφυγή απωλειών ανθρώπινων ζώων και την ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου. Η βασικότερη λοιπόν διαφορά τους έγκειται στην απουσία του κέρδους και στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας που χαρακτηρίζουν την ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα (Van Wassenhove, 2006; Oloruntoba and Gray, 2006).

Επιπλέον, οι εμπορικές εφοδιαστικές αλυσίδες βασίζονται σε προβλέψιμη ζήτηση και καλά οργανωμένες διαδικασίες, μέσω της ανάλυσης των δεδομένων αγοράς, των προτιμήσεων των καταναλωτών και των τάσεων, προκειμένου να βελτιώσουν την απόδοσή τους. Από την άλλη πλευρά, οι ανθρωπιστικές εφοδιαστικές αλυσίδες λειτουργούν σε ασταθή περιβάλλοντα που χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα και απρόβλεπτη και μεταβαλλόμενη ζήτηση, λόγω της φύσης των καταστάσεων που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Αξίζει να αναφερθεί ότι ακόμα και οι διαθέσιμοι χρηματικοί πόροι δεν θεωρούνται σταθεροί, καθιστώντας την προσφορά συνεχώς μεταβαλλόμενη. Επομένως, είναι αναγκαία η ύπαρξη καλά δομημένων δικτύων, έτσι ώστε να μπορούν να προσαρμόζονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες (Behl and Dutta, 2019).

Μία ακόμη κρίσιμη διαφορά αποτελεί η σημασία του χρόνου και η δυνατότητα ευελιξίας. Στην περίπτωση της εμπορικής εφοδιαστικής αλυσίδας, ο χρόνος είναι σημαντικός παράγοντας για την αύξηση ικανοποίησης των πελατών και του κέρδους, οι διαδικασίες ωστόσο είναι αρκετά προβλέψιμες, σχετικά σταθερές και καλά οργανωμένες, βασισμένες στην ανάλυση δεδομένων για την πρόβλεψη της ζήτησης. Αντιθέτως, στην ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα, η ταχύτητα απόκρισης είναι ζωτικής σημασίας, καθώς οποιαδήποτε χρονική καθυστέρηση μπορεί να οδηγήσει σε απώλειες ζώων και στην επιδείνωση των συνθηκών των πληγέντων πληθυσμών. Η ικανότητα της γρήγορης προσαρμογής σε νέες συνθήκες, που μπορεί για παράδειγμα να αφορούν τις αλλαγές στον τρόπο διανομής εξαιτίας μιας καταστροφής, την καθιστούν περισσότερο απαιτητική (Van Wassenhove and Pedraza-Martinez, 2012).

Επίσης, στις εμπορικές εφοδιαστικές αλυσίδες ακολουθούνται στρατηγικές που στοχεύουν στη μείωση του κόστους και στη βελτιστοποίηση της ταχύτητας παράδοσης, εφόσον εξασφαλίζεται ότι υπάρχουν ακριβείς προβλέψεις της ζήτησης. Μία από αυτές τις στρατηγικές αποτελεί το σύστημα Just-in-Time (JIT), σύμφωνα με το οποίο διατηρούνται ελάχιστα αποθέματα στους αποθηκευτικούς χώρους, προκειμένου το

λειτουργικό κόστος να διατηρείται στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο, ενώ υπάρχει συνεχής ροή προϊόντων (Christopher and Peck, 2004). Αντίθετα, στην ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα, οι κατεπείγουσες ανάγκες και η πιθανότητα για κλιμάκωση των κρίσεων χρήζουν άμεσα διαθέσιμους πόρους (Jahre and Jensen, 2009). Προκειμένου να διασφαλιστεί η ταχεία ανταπόκριση για την παροχή των αναγκαίων πόρων, η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα βασίζεται σε αποθέματα ασφαλείας ή τα λεγόμενα pre-positioned stocks (προ-τοποθετημένα αποθέματα). Η στρατηγική αυτή αναφέρεται στα αποθέματα ανθρωπιστικής βοήθειας (τρόφιμα, φάρμακα, σκηνές), τα οποία διατηρούνται εκ των προτέρων αποθηκευμένα σε στρατηγικά σημεία (αποθήκες, λιμάνια), ώστε να καταστεί εφικτή η άμεση διανομή τους σε περίπτωση μιας καταστροφής ή κατάστασης έκτακτης ανάγκης (Van Wassenhove, 2006).

Ένα τελευταίο στοιχείο διαφοροποίησης αποτελεί η χρηματοδότηση και η πολυπλοκότητα των ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders). Οι εμπορικές εφοδιαστικές αλυσίδες αναφέρονται στη ροή προϊόντων μεταξύ των προμηθευτών, των κατασκευαστών, των μεταφορέων, των πωλητών και των τελικών καταναλωτών, καθώς και στις αντίστοιχες χρηματικές ροές που δημιουργούνται, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική λειτουργία των διαδικασιών και η επίτευξη κέρδους, λειτουργώντας σε ένα πλήρως δομημένο περιβάλλον (Seuring and Müller, 2008). Επομένως, η χρηματοδότηση προέρχεται από τα ίδια τα ενδιαφερόμενα μέρη και είναι άμεσα εξαρτημένη από τους τελικούς καταναλωτές. Από την άλλη πλευρά, η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα, συνδέεται με τις κυβερνήσεις, τους διεθνείς οργανισμούς, τις Μ.Κ.Ο., τις στρατιωτικές δυνάμεις και τους χορηγούς. Η χρηματοδότηση προέρχεται από κρατικές επιχορηγήσεις, μη κυβερνητικούς και διεθνείς οργανισμούς, καθώς και χορηγίες (Van Wassenhove and Pedraza-Martinez, 2012). Αυτό σημαίνει ότι η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα αντιμετωπίζει αβεβαιότητα και αρκετούς περιορισμούς, όσον αφορά στις πηγές χρηματοδότησης, δημιουργώντας μεγαλύτερες προκλήσεις και καθιστώντας το συντονισμό και τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων απαραίτητα.

2.6 Προκλήσεις στη διαχείριση της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας

Είναι φανερό ότι η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα καλείται να αντιμετωπίσει πολυάριθμες προκλήσεις που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των διαδικασιών της. Οι προκλήσεις αυτές αφορούν:

- Την απρόβλεπτη ζήτηση και την ανάγκη για προσαρμογή στις συνθήκες της κρίσης.
- Την κατεπείγουσα ανάγκη για άμεση ανταπόκριση, ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις και ο αντίκτυπος των καταστροφών.
- Τις άγνωστες και ασταθείς συνθήκες και τη δυσκολία συλλογής δεδομένων και πληροφοριών αναφορικά με το μέγεθος της κρίσης από άποψη τοποθεσίας, χρόνου, αριθμού πληγέντων και των αναγκών τους σε πόρους.
- Την έλλειψη ή/και τα προβλήματα στις υποδομές και τη δυσκολία πρόσβασης.
- Τη δυσκολία στον συντονισμό και στη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων οργανισμών.
- Τις ανεπαρκείς και ασταθείς πηγές χρηματοδότησης.
- Τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες και τις κοινωνικές αντιδράσεις, οι οποίες όταν δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψιν δυσχεραίνουν τον σχεδιασμό της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας. Για παράδειγμα, διαφορές στη γλώσσα, στη θρησκεία, στο φύλο, στα ήθη και έθιμα, καθώς και αντιδράσεις από την εκάστοτε τοπική κοινωνία ενδέχεται να οδηγήσουν σε μειωμένη αποδοχή της προσφερόμενης βοήθειας, αποκλεισμό των ευάλωτων ομάδων και ανισότητες πρόσβασης, δημιουργώντας την ανάγκη για επανασχεδιασμό των ροών.

2.7 Ο ρόλος των εμπλεκόμενων οργανισμών

Η ανθρωπιστική βοήθεια απαιτεί ένα περίπλοκο ως προς τη διαχείριση δίκτυο, στο οποίο συμμετέχουν αρκετοί φορείς με σκοπό να συνεισφέρουν στους πληγέντες πληθυσμούς. Οι εμπλεκόμενοι οργανισμοί μπορούν να ταξινομηθούν σε πέντε βασικές κατηγορίες, με τη συνεργασία τους να αποτελεί σημείο κλειδί για την αποτελεσματική διαχείριση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Ειδικότερα:

1. Διεθνείς οργανισμοί:

Οι διεθνείς οργανισμοί διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, παρέχοντας χρηματοδότηση, την κατάλληλη τεχνογνωσία και συντονισμό. Τον σημαντικότερο διεθνή φορέα αποτελεί ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), όπου μέσω των εξειδικευμένων υπηρεσιών του κατευθύνει την ανθρωπιστική βοήθεια στους πληγέντες πληθυσμούς. Ο ΟΗΕ, λόγω του μεγέθους και της εμπειρίας του, έχει το πάνω χέρι στην κατανομή των κονδυλίων που λαμβάνονται, ενώ παράλληλα εξασφαλίζει τον συντονισμό σε κρίσιμες καταστάσεις (OCHA, 2022).

Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), αποτελεί τον βασικό διεθνή οργανισμό, ο οποίος εξειδικεύεται στην προστασία και την παροχή βοήθειας στους πρόσφυγες και κατ' επέκταση στους εκτοπισμένους πληθυσμούς, προωθώντας λύσεις για τη φιλοξενία και την κοινωνική τους ένταξη και διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση των κρατών με τις διεθνείς συμβάσεις περί ασύλου (UNHCR, 2023a). Μια επιπλέον διεθνή οργάνωση αποτελεί ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), που εστιάζει στην υγειονομική περίθαλψη μέσω της παροχής ιατρικών προμηθειών, με παράλληλη ενίσχυση των τοπικών υγειονομικών μονάδων (WHO, 2022). Ακόμη, το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα (WFP) συμβάλλει μέσω της παροχής τροφίμων στις περιοχές που πλήττονται από κρίσεις (WFP, 2022). Κομβικό θεωρείται επίσης το Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων του ΟΗΕ (OCHA), του οποίου ο ρόλος περιλαμβάνει το συντονισμό των επιχειρήσεων παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων (OCHA, 2022). Συγχρόνως, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM) έχει ως καθήκον την ασφαλή μεταφορά και εγκατάσταση των προσφύγων και μεταναστών, σε στενή συνεργασία με τις κυβερνήσεις και τους υπόλοιπους διεθνείς φορείς (IOM, 2023). Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (EMN), διαμορφώνουν το θεσμικό πλαίσιο για την υποδοχή και προστασία των αιτούντων άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της δημιουργίας στεγαστικών δομών, της κατανομής των προσφύγων στα κράτη-μέλη της και της χρηματοδότησης εθνικών σχεδίων δράσης για την ένταξη των προσφύγων/ μεταναστών (European Migration Network, 2023b; European Commission, 2023a, 2023b).

2. Εθνικοί και Κρατικοί Φορείς:

Η συμμετοχή των εθνικών και κρατικών φορέων στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας είναι καθοριστική, καθώς διαθέτουν τα μέσα και τους πόρους για τη διαχείριση κρίσεων σε εθνικό επίπεδο. Στην Ελλάδα εμπλέκονται διάφοροι κρατικοί φορείς στην οργάνωση, τον συντονισμό και τις ανθρωπιστικές παρεμβάσεις.

Ειδικότερα, το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας αποτελεί τον κύριο κρατικό φορέα που διαχειρίζεται τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και τις φυσικές καταστροφές, συντονίζοντας τους εμπλεκόμενους φορείς και λαμβάνοντας μέτρα για την αντιμετώπιση των κρίσεων (Αντωνάκος, 2022). Επίσης, το Υπουργείο Υγείας και ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ), αποτελούν βασικούς φορείς στη διαχείριση υγειονομικών κρίσεων, όπως η πανδημία COVID-19 –

που ξέσπασε το 2020 – και καταστάσεων που επηρεάζουν τη δημόσια υγεία (ΕΟΔΥ, 2023). Επιπλέον, σημαντικούς φορείς, και ειδικότερα όσον αφορά στη διαχείριση του προσφυγικού και μεταναστευτικού ζητήματος, αποτελούν α) το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου που εποπτεύει τη λειτουργία των κέντρων υποδοχής, καθώς και τη διαχείριση των αιτήσεων ασύλου (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, 2023), β) το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, που διαχειρίζεται την ασφάλεια των συνόρων και των καταυλισμών, δίνοντας έμφαση στον έλεγχο των προσφυγικών-μεταναστευτικών ροών και τηρώντας τα εθνικά και διεθνή πρωτόκολλα (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2023), γ) τέλος, οι Τοπικές Αρχές Αυτοδιοίκησης (Δήμοι και Περιφέρειες), των οποίων ο ρόλος για τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική ένταξη των αιτούντων άσυλο είναι καθοριστικός (Ένωση Περιφερειών Ελλάδας, 2023). Άλλους σημαντικούς εθνικούς οργανισμούς αποτελούν η Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα, τα Σώματα Ασφαλείας, και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

3. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις:

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, καλύπτοντας ανάγκες που πολλές φορές αδυνατούν να καλυφθούν από τους κρατικούς ή διεθνείς οργανισμούς. Οι δραστηριότητές τους περιλαμβάνουν την παροχή τροφίμων, ιατρικής περίθαλψης, καταφυγίου και ψυχολογικής υποστήριξης, ενώ σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης είναι συνήθως οι πρώτοι από τους φορείς που ανταποκρίνονται (Kourti, 2024). Μέσω ενός πλήθους εθελοντών και επαγγελματιών, υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης σε απομακρυσμένες ή δύσκολα προσβάσιμες περιοχές, όπου οι κρατικοί μηχανισμοί καθυστερούν να κινητοποιηθούν ή είναι αναποτελεσματικοί (ΚΕΠΕ, 2023). Τις γνωστότερες οργανώσεις αποτελούν οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF) και η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού (ICRC), οι οποίες έχουν αναπτύξει μηχανισμούς ταχείας ανταπόκρισης, εξασφαλίζοντας την άμεση παρέμβασή τους σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης (Ίδρυμα Μποδοσάκη, 2024). Η χρηματοδότηση τους προέρχεται από κρατικές επιχορηγήσεις, διεθνείς οργανισμούς και δωρεές, γεγονός που επηρεάζει άμεσα την οικονομική ανεξαρτησία και την αυτονομία τους (Kourti, 2024).

4. Ένοπλες Δυνάμεις:

Η συμβολή των ενόπλων δυνάμεων στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας θεωρείται κρίσιμη, ενώ σε περιπτώσεις καταστροφών είναι από τους πρώτους φορείς που ανταποκρίνονται. Ο στρατός έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που διαθέτει, προκειμένου να καταστεί εφικτή η μεταφορά και άμεση η διανομή των ειδών πρώτης ανάγκης που είναι απαραίτητα στις πληγείσες περιοχές. Σύμφωνα με το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ, 2023), στην Ελλάδα, οι ένοπλες δυνάμεις έχουν ενεργή συμμετοχή στη διαχείριση κρίσεων, ενώ διαθέτουν ανεπτυγμένα συστήματα logistics, όπως αποθήκες, δίκτυα μεταφορών, τεχνογνωσία στη διαχείριση αποθεμάτων και την ικανότητα συντονισμού επιχειρήσεων σε δύσκολες συνθήκες.

5. Επιχειρήσεις (Κερδοσκοπικές):

Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να διαδραματίζουν αυξανόμενο ρόλο στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, είτε παρέχοντας χρηματικές δωρεές, είτε λύσεις logistics για την αποτελεσματικότερη διανομή των ειδών πρώτης ανάγκης. Η συνεργασία μεταξύ ιδιωτικού τομέα και ανθρωπιστικών οργανισμών έχει οδηγήσει σε σημαντικές βελτιώσεις αναφορικά με τη διαχείριση των κρίσεων και τη διανομή των αναγκαίων προμηθειών, χάρη στη συμβολή των επιχειρήσεων στη βελτίωση του δικτύου της εφοδιαστικής αλυσίδας. Παρά τη συνεισφορά τους, υπάρχει η κριτική ότι εμπλέκονται κυρίως για λόγους εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, επιδιώκοντας εμπορικά οφέλη από τις ανθρωπιστικές κρίσεις. Για αυτό το λόγο, πρέπει να διασφαλίζεται η τήρηση αμεροληψίας, με σκοπό να αποφεύγονται φαινόμενα εμπορευματοποίησης της ανθρωπιστικής δράσης (Van Wassenhove, 2006).

Κεφάλαιο 3: Προσφυγική κρίση στην Ελλάδα

3.1 Πρόσφυγες και μετανάστες

Σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 (United Nations, 1951), ως πρόσφυγας ορίζεται «κάθε άτομο που έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης, λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, βρίσκεται εκτός της χώρας της ιθαγένειάς του και δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν. Τα άτομα αυτά προστατεύονται από το διεθνές δίκαιο, έχοντας το δικαίωμα να αιτηθούν άσυλο σε άλλες χώρες». Η Σύμβαση του 1951 όριζε ότι η προστασία αφορούσε τα άτομα που έγιναν πρόσφυγες, λόγω γεγονότων που συνέβησαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1951 και επέτρεπε στα κράτη να περιορίσουν την εφαρμογή της μόνο σε γεγονότα που συνέβησαν στην Ευρώπη (EUR-Lex., n.d.). Το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967 δημιουργήθηκε για να αναθεωρήσει τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων, σύμφωνα με το οποίο καταργήθηκαν οι αρχικοί χρονικοί και γεωγραφικοί περιορισμοί της Σύμβασης (UNHCR, 1967).

Παρόλο που υπάρχει συχνά η τάση να ταυτίζονται οι έννοιες των προσφύγων και των μεταναστών, αποτελούν δύο ξεχωριστές κατηγορίες ατόμων που μετακινούνται από τον τόπο διαμονής τους με τους λόγους μετακίνησής τους να διαφέρουν ουσιωδώς. Σύμφωνα με το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM, 2023), ως μετανάστης ορίζεται «οποιοδήποτε άτομο μετακινείται πέρα από τα διεθνή σύνορα ή εντός μιας χώρας, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος, των λόγων μετακίνησης ή της διάρκειας παραμονής του. Η μετανάστευση μπορεί να είναι νόμιμη, όταν τηρούνται οι διαδικασίες έκδοσης αδειών παραμονής και εργασίας, είτε παράνομη, όταν η είσοδος και η παραμονή σε μια χώρα δεν είναι σύμφωνη με τις νομικές διατάξεις». Σε αντίθεση με τους πρόσφυγες και βάσει της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 οι μετανάστες δεν έχουν το δικαίωμα της διεθνούς προστασίας, παρά μόνο κατ' εξαίρεση σε περιπτώσεις που υπόκεινται σε άλλες μορφές προστασίας – σύμφωνα με νομικά και διεθνή ρυθμιστικά πλαίσια – όπως αυτά που ορίζει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο περί Μετανάστευσης και Ασύλου (European Commission, 2023b).

Τα τελευταία χρόνια γίνεται συχνά λόγος για τα άτομα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον τόπο διαμονής τους εξαιτίας περιβαλλοντικών παραγόντων, διευρύνοντας έτσι την έννοια των προσφύγων και μεταναστών. Στα πλαίσια του

Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP, 1985), ορίστηκε για πρώτη φορά η έννοια «περιβαλλοντικοί πρόσφυγες» που αναφέρεται «στα άτομα που έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τον τόπο διαμονής τους, προσωρινά ή μόνιμα, λόγω μιας περιβαλλοντικής διαταραχής (φυσικής ή/και προκληθείσας από τους ανθρώπους) που έθεσε σε κίνδυνο την ύπαρξή τους ή/και είχε σοβαρές επιπτώσεις στην ποιότητα της ζωής τους» (Κατσαρής, 2010).

Η συζήτηση γύρω από την αναγνώριση των περιβαλλοντικών/κλιματικών προσφύγων σήμερα αποκτά ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις και ενδιαφέρον, καθώς η κλιματική αλλαγή επηρεάζει εκατομμύρια ανθρώπους ανά τον κόσμο και αναμένεται να επηρεάσει ακόμα περισσότερους, οδηγώντας σε αύξηση των μετακινήσεων εξαιτίας των ακραίων καιρικών φαινομένων. Παρόλο που στη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 δεν περιλαμβάνονται ρητά οι πρόσφυγες λόγω της κλιματικής αλλαγής, τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναγνωρίζεται η ανάγκη για την προστασία τους, ενώ παράλληλα γίνονται προσπάθειες από τον ΟΗΕ να συμπεριληφθούν στον ορισμό για τους πρόσφυγες οι άνθρωποι που αναγκάζονται να μετακινηθούν εξαιτίας των περιβαλλοντικών καταστροφών ή της κλιματικής αλλαγής, είτε ως εσωτερικά εκτοπισμένοι άνθρωποι (Internally Displaced Persons – IDPs) είτε ως άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας (UNHCR, 2023a).

3.2 Ιστορική αναδρομή

Το προσφυγικό και μεταναστευτικό αποτελούν αναμφίβολα κοινωνικά φαινόμενα και διαχρονικά χαρακτηριστικά της ανθρώπινης ιστορίας. Από τα πανάρχαια χρόνια, σε όλες τις περιόδους της ανθρώπινης ιστορίας και σε όλους τους πολιτισμούς έχουν σημειωθεί μετακινήσεις πληθυσμών μεγάλης κλίμακας και συνεχίζονται ακόμα και σήμερα για διάφορους λόγους, όπως πόλεμοι, οικονομική κρίση και αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης (Christopoulos, 2024).

Ιστορικά, η Ελλάδα έχει γνωρίσει πολλαπλά μεταναστευτικά και προσφυγικά κύματα, κυρίως λόγω της κομβικής γεωγραφικής θέσης που κατέχει. Ένα από τα πιο σημαντικά ιστορικά γεγονότα που τη σημάδεψαν αποτελεί η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας το 1923 – μετά την καταστροφή της Σμύρνης – στα πλαίσια της Συνθήκης της Λοζάνης, που επέφερε σημαντικές επιπτώσεις σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, με την ένταξη των προσφύγων να αποτελεί μια αρκετά σύνθετη και δύσκολη διαδικασία (Σουλτάνη, 2018).

Αργότερα, στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, η Ελλάδα αποτέλεσε χώρα εκροής μεταναστών κυρίως προς τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, την Αυστραλία και τον Καναδά για την αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης εξαιτίας των οικονομικών και πολιτικών αναταραχών που επικρατούσαν εκείνη την εποχή στη χώρα (Στελιού, 2021). Λίγα χρόνια μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου δημιουργήθηκε η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, σύμφωνα με την οποία θα γίνονταν διεθνείς προσπάθειες για τη διαχείριση του ζητήματος (Betts & Collier, 2017).

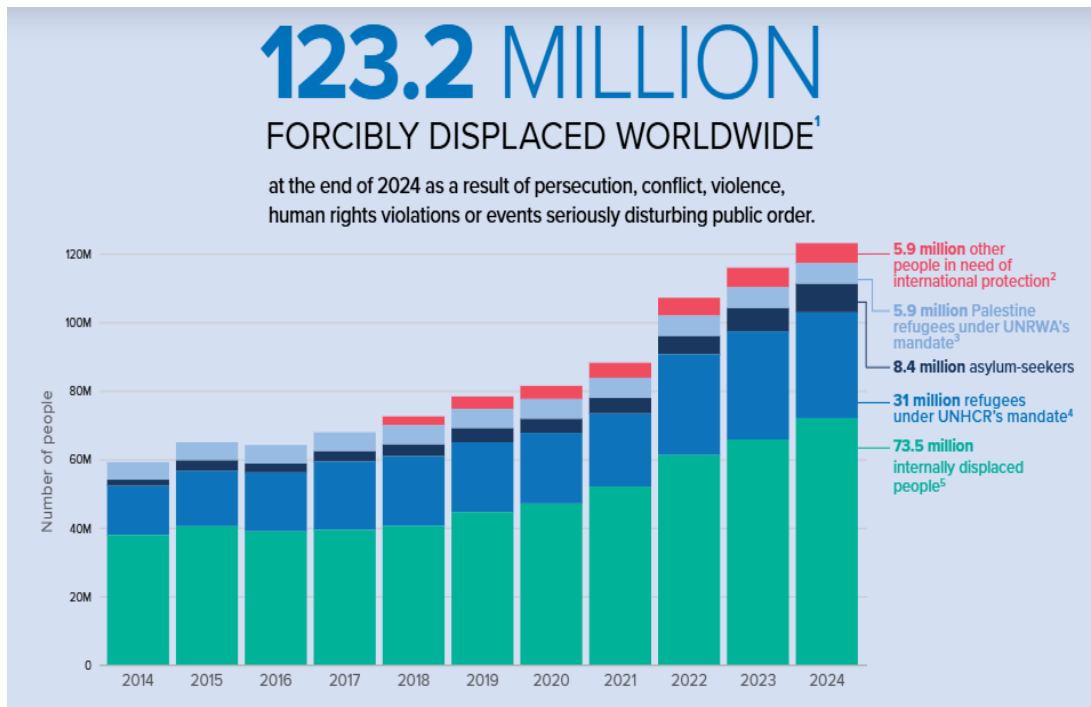
Ερχόμενοι πιο κοντά στο σήμερα, στον 21^ο αιώνα, η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών μετατράπηκε ξανά σε χώρα υποδοχής, τόσο προσφύγων όσο και μεταναστών, εξαιτίας των γεωπολιτικών εξελίξεων στη Μέση Ανατολή, της αστάθειας στην Αφρική και του πολέμου στην Ουκρανία. Ο εμφύλιος πόλεμος στη Συρία που ξέσπασε το 2011 και η έντονη προσφυγική κρίση κατά το 2015-2016, οδήγησε εκατομμύρια ανθρώπους στην Ευρώπη, με την Ελλάδα να αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου μέσω του Αιγαίου προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σουλτάνη, 2018; Christopoulos, 2024). Παράλληλα, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το 2022 προκάλεσε μια νέα ανθρωπιστική κρίση στην Ευρώπη, συνοδευόμενη από γεωπολιτικές και οικονομικές επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, επηρεάζοντας άμεσα την Ελλάδα (Μακαντάση & Βαλεντής, 2022).

3.3 Η κατάσταση σήμερα

Σήμερα, η προσφυγική και μεταναστευτική κρίση εξακολουθεί να βρίσκεται στο επίκεντρο, αποτελώντας μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Global Trends (Forced Displacement in 2024) της UNCHR (2025a), εκτιμάται ότι τουλάχιστον 123,2 εκατομμύρια άνθρωποι στον κόσμο αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τις εστίες τους μέχρι και τα τέλη του 2024 εξαιτίας διώξεων, πολεμικών συγκρούσεων, βίας και γενικότερα γεγονότων παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Από αυτούς οι 31 εκατομμύρια ήταν πρόσφυγες, οι 73,5 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένοι, οι 8,4 εκατομμύρια αιτούντες άσυλο και οι 5,9 εκατομμύρια άνθρωποι που χρήζουν διεθνούς προστασίας (Εικόνα 1).

Για το 2025, τα δεδομένα της UNHCR αποτυπώνουν την κατάσταση κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους και ειδικότερα εκτιμάται ότι 117,3 εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως παρέμεναν βίαια εκτοπισμένοι έως τα τέλη Ιουνίου (UNHCR, 2025b;

UNHCR, 2025c). Η εκτίμηση αυτή αφορά το πρώτο εξάμηνο του 2025 και χρησιμοποιείται ως αναφορά για να περιγράψει την τρέχουσα εικόνα και όχι ως ετήσια αποτίμηση, καθώς τα στοιχεία ενδέχεται να διαφοροποιηθούν σημαντικά όταν δημοσιευτούν τα ετήσια συγκεντρωτικά αποτελέσματα για το 2025.

Εικόνα 1: Forcibly Displaced Worldwide

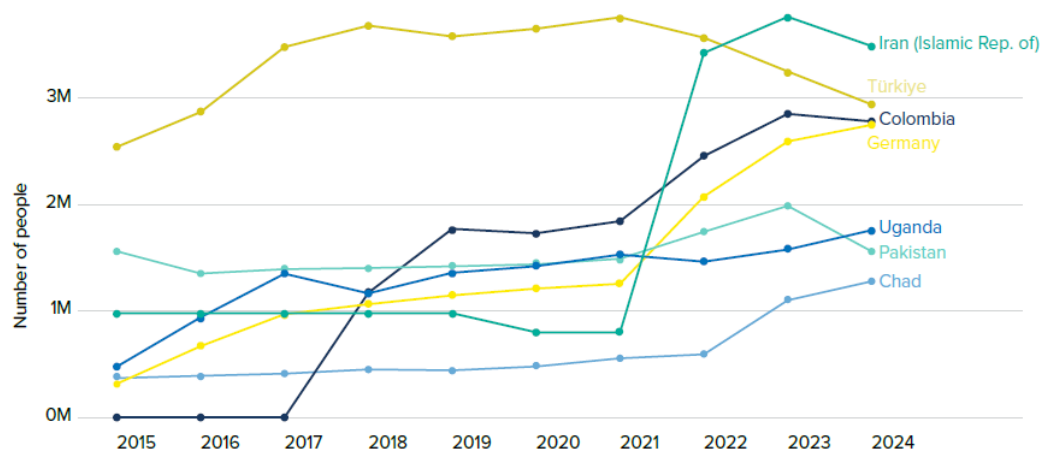
(UNHCR, 2025a)

Χώρες από όλο τον κόσμο υποδέχονται τους βίαια εκτοπισμένους ανθρώπους, με την Ευρώπη να αποτελεί καταφύγιο για ένα πολύ μεγάλο ποσοστό. Σύμφωνα με την UNHCR (2025d), οι συνολικές αφίξεις προσφύγων και μεταναστών στην Ευρώπη μέσω της Μεσογείου, το 2024, ανήλθαν σε περίπου 199.400, έναντι 275.200 ατόμων το 2023. Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι οι περισσότεροι από αυτούς κατευθύνονται σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ισπανία, λόγω των ευκαιριών απασχόλησης και των υφιστάμενων κοινοτήτων υποστήριξης. Σε επίπεδο αιτήσεων διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο της Ε.Ε., η Γερμανία το 2024 ήταν η επικρατέστερη χώρα, δεχόμενη περισσότερες από 237.000 αιτήσεις, ενώ ακολουθούν η Ισπανία με 166.000 αιτήσεις και η Ιταλία και η Γαλλία με 159.000 αιτήσεις η καθεμία αντίστοιχα (EUAA, 2025a).

Παρόλα αυτά, ένα μεγάλο ποσοστό των προσφύγων παγκοσμίως εγκαθίστανται σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες ή τις χρησιμοποιεί ως αναγκαία λύση εγκατάστασης, λόγω της γειννίας τους με τις περιοχές της κρίσης. Η παγκόσμια εικόνα δείχνει ότι η

φιλοξενία προσφύγων/δικαιούχων διεθνούς προστασίας επιβαρύνει δυσανάλογα χώρες εκτός των ανεπτυγμένων οικονομιών. Ειδικότερα, στο τέλος του 2024, το 67% των προσφύγων φιλοξενούνταν σε γειτονικές χώρες με τις χώρες καταγωγής τους, ενώ το 73% φιλοξενούνταν σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος (UNHCR, 2025a). Για παράδειγμα (για το διάστημα 2015-2024), η Τουρκία αποτελεί τη δεύτερη χώρα (μετά το Ιράν – 3,5 εκατ.) που δέχεται και φιλοξενεί παγκοσμίως τον μεγαλύτερο αριθμό προσφύγων (2,9 εκατ.), ενώ η πλειοψηφία αυτών που βρίσκουν καταφύγιο στην Τουρκία είναι πρόσφυγες από τη Συρία (2,9 εκατ.). Ακολουθούν κατά σειρά η Κολομβία (2,8 εκατ.), η Γερμανία (2,7 εκατ.) και η Ουγκάντα (1,8 εκατ.) (UNHCR, 2025a) (Εικόνα 2).

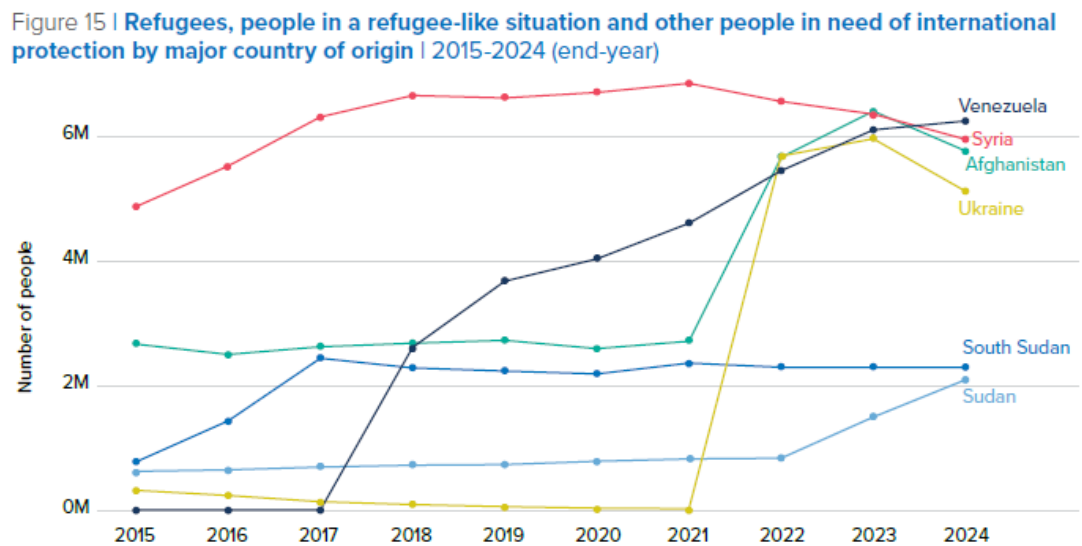
Figure 16 | Refugees, people in a refugee-like situation and other people in need of international protection by major country of asylum | 2015-2024 (end-year)

Εικόνα 2: Κύριες χώρες φιλοξενίας παγκόσμιου πληθυσμού προσφύγων για το διάστημα 2015-2024 (UNHCR, 2025a)

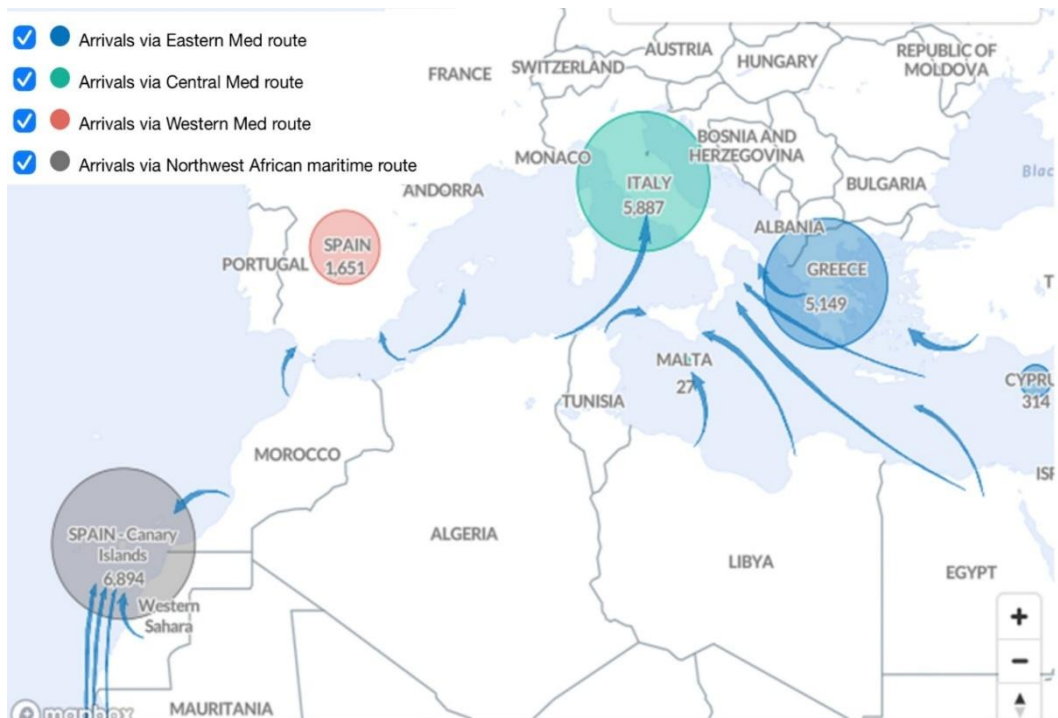
Παράλληλα, σύμφωνα με τα στοιχεία της UNHCR (2025a) για το 2024, σχεδόν επτά στους δέκα πρόσφυγες και άλλα άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας προέρχονταν από τη Συρία (6 εκατ.) και το Αφγανιστάν (5,8 εκατ.), ενώ οι Ουκρανοί πρόσφυγες που κατευθύνθηκαν σε χώρες της Ευρώπης ξεπέρασαν τα 5 εκατομμύρια. Ακολούθησαν το Νότιο Σουδάν και το Σουδάν με 2,3 και 2,1 εκατομμύρια αντίστοιχα (UNHCR, 2025a) (Εικόνα 3). Ακόμη, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων της UNHCR (2025d), το 2025 (έως και τις 2 Μαρτίου), οι κατευθυνόμενοι προς την Ευρώπη πρόσφυγες και μετανάστες ακολουθούν κυρίως τέσσερις βασικές θαλάσσιες διαδρομές (Εικόνα 4). Η πρώτη διαδρομή είναι μέσω της Ανατολικής Μεσογείου και

περιλαμβάνει αφίξεις στην Ελλάδα (κυρίως μέσω των νησιών του Αιγαίου) αλλά και στην Κύπρο. Οι άνθρωποι που επιλέγουν αυτή τη διαδρομή προέρχονται από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Νότιας Ασίας (Αίγυπτος, Συρία, Τουρκία, Αφγανιστάν). Η δεύτερη διαδρομή είναι μέσω της Κεντρικής Μεσογείου με κατεύθυνση προς τη Μάλτα και την Ιταλία, έχοντας ως αφετηρία κυρίως τη Λιβύη, την Τυνησία, την Αλγερία και την Αίγυπτο αλλά και όσους διασχίζουν την Ελλάδα. Η τρίτη περίπτωση περιλαμβάνει τη διαδρομή μέσω της Δυτικής Μεσογείου με αφίξεις στην Ισπανία και χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους που προέρχονται κυρίως από το Μαρόκο, την Αλγερία και γενικότερα από χώρες της βόρειας και υποσαχάριας Αφρικής. Η τέταρτη και τελευταία περιλαμβάνει τη διαδρομή μέσω της Βορειοδυτικής Αφρικής με προορισμό τα Κανάρια νησιά της Ισπανίας, με αφετηρία χώρες της Δυτικής Αφρικής όπως η Μαυριτανία, η Σενεγάλη και το Μαρόκο (UNHCR, 2025c).

Εικόνα 3: Κύριες χώρες καταγωγής παγκόσμιου πληθυσμού προσφύγων για το διάστημα 2015-2024

(UNHCR, 2025a)

Εικόνα 4: Ροές προσφύγων-μεταναστών προς την Ευρώπη το 2025 (μέχρι τις 2/3)

(UNHCR, 2025c)

Η Ελλάδα αποτελεί από ένα από τα κυριότερα σημεία εισόδου των προσφύγων και μεταναστών προς την Ευρώπη, ιδιαίτερα μέσω του Αιγαίου και της χερσαίας συνοριακής γραμμής στον Έβρο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του UNHCR (2025e) για την Ελλάδα, το 2024 καταγράφηκαν συνολικά 62.119 αφίξεις προσφύγων και μεταναστών, παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το 2023, όπου οι συνολικές αφίξεις ανήλθαν στα 48.721 άτομα (UNHCR, 2025d). Ειδικότερα, το 2024 καταγράφηκαν 54.417 αφίξεις διά θαλάσσης και 7.702 αφίξεις μέσω ξηράς. Παράλληλα, το ίδιο έτος αναφέρονται 125 άτομα ως νεκροί και αγνοούμενοι στην Ανατολική Μεσόγειο, αποτελώντας σημαντική μείωση (της τάξεως περίπου του 85%) σε σύγκριση με το 2023, όπου οι νεκροί και αγνοούμενοι έφτασαν τους 799, κυρίως λόγω του καταστροφικού ναυαγίου της Πύλου που αποτέλεσε μία από τις μεγαλύτερες ανθρωπιστικές τραγωδίες της Μεσογείου (UNHCR, 2025d) (Πίνακας 2).

Αναφορικά με τα δημογραφικά τους στοιχεία, σχεδόν οι μισοί (41%) από αυτούς που έφτασαν δια θαλάσσης ήταν παιδιά και γυναίκες σε ποσοστό 25,6% και 15,4% αντίστοιχα, ενώ το 58,1% άνδρες (AIDA, 2025a). Όσον αφορά τα άτομα που κατέφθασαν διά θαλάσσης το 2024, η πλειοψηφία είχαν καταγωγή από τη Συρία σε ποσοστό 35%, το Αφγανιστάν σε ποσοστό 26,1%, την Αίγυπτο σε ποσοστό 12,2%, την

Ερυθραία και την Παλαιστίνη σε ποσοστό 3,9% και 3,5% αντίστοιχα (UNHCR, 2025d) (Πίνακας 3).

Previous years	Sea arrivals	Land arrivals	*Dead and missing
2024	54,417	7,702	125
2023	41,561	7,160	799
2022	12,758	6,022	343
2021	4,331	4,826	115
2020	9,714	5,982	105
2019	59,726	14,887	71
2018	32,494	18,014	187
2017	29,718	6,592	56
2016	173,450	3,784	441
2015	856,723	4,907	799

Πίνακας 2: Νεκροί και αγνοούμενοι στην Ανατολική Μεσόγειο (2015-2024) (UNHCR, 2025d)

Most common nationalities of sea arrivals (2024)

[.CSV](#) [.JSON](#)

Country of origin	Source	Data date	Population
Syrian Arab Rep.	Government	31 Dec 2024	35.0% 19,049
Afghanistan	Government	31 Dec 2024	26.1% 14,212
Egypt	Government	31 Dec 2024	12.2% 6,647
Eritrea	Government	31 Dec 2024	3.9% 2,133
State of Palestine	Government	31 Dec 2024	3.7% 2,017
Sudan	Government	31 Dec 2024	2.9% 1,575
Yemen	Government	31 Dec 2024	2.6% 1,424
Somalia	Government	31 Dec 2024	2.6% 1,398
Others	Government	31 Dec 2024	2.2% 1,216
Stateless	Government	31 Dec 2024	2.0% 1,095
Pakistan	Government	31 Dec 2024	2.0% 1,063
Iran (Islamic Rep. of)	Government	31 Dec 2024	1.1% 610
Sierra Leone	Government	31 Dec 2024	1.1% 592
Iraq	Government	31 Dec 2024	1.0% 550
Kuwait	Government	31 Dec 2024	0.5% 298
Cameroon	Government	31 Dec 2024	0.4% 197
Guinea	Government	31 Dec 2024	0.3% 154

Πίνακας 3: Κοινότερες εθνικότητες που κατέφθασαν διά θαλάσσης στην Ελλάδα το 2024 (δεδομένα 2/3/25) (UNHCR, 2025d)

Σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν από το Ελληνικό Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2025), η Υπηρεσία Ασύλου για το 2024 κατέγραψε

συνολικά 73.687 αιτήσεις ασύλου, εκ των οποίων οι 69.000 ήταν αρχικές και οι 4.687 μεταγενέστερες. Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος όπου οι συνολικές αιτήσεις έφτασαν τις 64.212 (57.891 αρχικές και 6.321 μεταγενέστερες), οι αιτήσεις αυξήθηκαν κατά περίπου 14,8%, με την αύξηση να αφορά κυρίως τις αρχικές αιτήσεις. Οι αιτήσεις για το 2024 προέρχονταν κυρίως από υπηκόους της Συρίας (30,3%), του Αφγανιστάν (21,1%), της Αιγύπτου (10,2%), της Τουρκίας (5,8%) και της Παλαιστίνης (3,5%). Αξίζει να αναφερθεί ότι το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, ο συνολικός αριθμός των αιτήσεων που υποβλήθηκαν από τα νησιά της Λέσβου, της Σάμου, της Χίου, της Λέρου και της Κω ανήλθε σε 4.507, δηλαδή περίπου το 67,4% του συνολικού αριθμού που υποβλήθηκαν στην Ελλάδα τον ίδιο μήνα.

Βάσει των στοιχείων του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου (2024) για τη νόμιμη μετανάστευση, μέχρι και το Δεκέμβριο του 2024, συνολικά διέμεναν νόμιμα στην Ελλάδα 870.659 πρόσφυγες και μετανάστες, εκ των οποίων το 29,6% (258.085 άτομα) ήταν πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ομογενείς, το 57% (496.107 άτομα) ήταν πολίτες τρίτων χωρών με ισχύουσες άδειες διαμονής, το 9,6% (83.895 άτομα) ήταν αναγνωρισμένοι πρόσφυγες με ενεργές άδειες διαμονής και το 3,7% (32.572 άτομα) ήταν κάτοχοι άδειας διαμονής προσωρινής προστασίας.

Ωστόσο, εξαιτίας της άνιση κατανομής των αιτούντων άσυλο που παρατηρείται μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιβαρύνοντας ιδιαίτερα παράκτιες χώρες όπως η Ελλάδα και η Ιταλία λόγω των δυσανάλογων ροών που δέχονται, έρχεται στο προσκήνιο η συζήτηση για την αναθεώρηση του Κανονισμού του Δουβλίνου, προκειμένου η κατανομή τους να καταστεί πιο δίκαιη και αποτελεσματική για όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. χωρίς να δημιουργούνται ανισοροπίες (JMCE, 2021).

3.4 Προβλήματα αποκλεισμού και στέγασης

Η ένταξη ενός τόσο μεγάλου πληθυσμού προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών σε μία χώρα υποδοχής είναι λογικό να αποτελεί μια εξαιρετικά σύνθετη διαδικασία που όχι μόνο απαιτεί προσεκτική διαχείριση αλλά είναι και άμεσα εξαρτημένη από τις υφιστάμενες υποδομές και την οικονομική ευχέρεια. Παράγοντες όπως η διαφορετική γλώσσα και θρησκεία, καθώς και πολιτισμικές διαφορές, ενισχύουν σημαντικά το χάσμα μεταξύ των προσφύγων-μεταναστών και του ντόπιου πληθυσμού, καθιστώντας την ενσωμάτωση και την κοινωνική ένταξη των πρώτων ιδιαίτερα περίπλοκη.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός που υφίστανται αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι απλώς μία θεωρητική έννοια αλλά έχει βαθύτερο και ουσιαστικότερο υπόβαθρο, αφού συνεπάγεται τον αποκλεισμό της πρόσβασής τους σε πόρους, αγαθά, υπηρεσίες και δικαιώματα. Ως αποτέλεσμα, παρατηρείται η αδυναμία συμμετοχής στις κοινωνικές σχέσεις και δραστηριότητες και συνεπώς η περιθωριοποίησή τους (Levitas et al., 2007). Συγχρόνως, ο χωρικός αποκλεισμός φαίνεται πως αποτελεί μία ακόμη πρακτική που εφαρμόζεται στην πλειοψηφία των περιπτώσεων από τις χώρες υποδοχής, διατηρώντας τους προσφυγικούς καταυλισμούς σε περιοχές μακριά από το κέντρο της πόλης και τις κοινωνικές υποδομές, ενισχύοντας το αίσθημα της απομόνωσης και δυσχεραίνοντας την ένταξη των προσφύγων και μεταναστών (Αντωνίου, 2020; Παπαδόπουλος, 2019).

Παράλληλα, ένα από τα πρώτα προβλήματα (και ίσως το σημαντικότερο) που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι χώρες υποδοχής, λόγω της τεράστιας εισροής προσφύγων και μεταναστών, αποτελεί αυτό της στέγασής τους. Η απότομη αύξηση του πληθυσμού τους απαιτεί άμεση δημιουργία καταλυμάτων προσωρινού χαρακτήρα, τα οποία όμως συχνά αδυνατούν να ανταποκριθούν στις βασικές προϋποθέσεις για υγιεινή και ασφαλή διαβίωση. Για παράδειγμα, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου στα Κ.Υ.Τ. οι μονάδες στέγασης είναι υπερπλήρεις, αναγκάζοντας πολλούς ανθρώπους να καταφεύγουν σε αυτοσχέδια καταλύματα γύρω από αυτά (European Court of Auditors, 2017). Το στεγαστικό πρόβλημα είναι συνυφασμένο με τις ευρύτερες πολιτικές και οικονομικές δυνατότητες των εκάστοτε χωρών υποδοχής, ενώ κρίνεται απαραίτητη η διεθνής συνεργασία και υποστήριξη από την UNHCR για την παροχή λύσεων στις προκλήσεις που σχετίζονται με τον αποκλεισμό και τη διαβίωση των προσφύγων (Norwegian Refugee Council, 2022).

3.5 Κατηγοριοποίηση προσφυγικών καταυλισμών

Σύμφωνα με σχετικές μελέτες των Darling (2016) και UNHCR (2007), οι προσφυγικοί και μεταναστευτικοί καταυλισμοί διακρίνονται σε πέντε βασικές κατηγορίες ανάλογα με τη δομή, τη λειτουργία και τον σκοπό τους.

Η πρώτη κατηγορία αφορά στους άτυπους καταυλισμούς, δηλαδή αυτοσχέδιους χώρους που δημιουργούνται από τους ίδιους τους πρόσφυγες και μετανάστες χωρίς κάποια επίσημη έγκριση από τις τοπικές αρχές. Αυτού του είδους οι καταυλισμοί αναφέρονται κυρίως στη χρήση σκηνών, άλλων προσωρινών κατασκευών ή εγκαταλελειμμένων χώρων που όμως απουσιάζουν οι βασικές παροχές, καθιστώντας τις

συνθήκες διαβίωσης εξαιρετικά δύσκολες. Η δεύτερη κατηγορία αφορά στα κέντρα κράτησης που αποτελούν εγκαταστάσεις κοντά στα σύνορα, λειτουργώντας ως χώροι προσωρινής φιλοξενίας μέχρις ότου να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ταυτοποίησης. Την τρίτη κατηγορία αποτελούν τα τυπικά προσφυγικά camps ή οι επίσημοι καταυλισμοί, όπου πρόκειται για δομές που διαχειρίζονται κυρίως οι διεθνείς οργανισμοί, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Η τέταρτη κατηγορία περιλαμβάνει τους καταυλισμούς για εσωτερικά εκτοπισμένους πληθυσμούς (IDP camps) που απευθύνονται στα άτομα που έχουν εκτοπιστεί εντός των συνόρων της χώρας τους, εξαιτίας πολεμικών συγκρούσεων ή φυσικών καταστροφών. Τέλος, την πέμπτη κατηγορία αποτελούν τα προγράμματα αστικής στέγασης, τα οποία περιλαμβάνουν την παροχή στέγασης σε διαμερίσματα στον αστικό ιστό, στοχεύοντας στη διευκόλυνση της σταδιακής ενσωμάτωσης των προσφύγων και μεταναστών στην τοπική κοινωνία, προσφέροντας παράλληλα πρόσβαση σε υπηρεσίες και ευκαιρίες απασχόλησης (Darling, 2016).

Αξίζει να σημειωθεί ότι όλες οι παραπάνω κατηγορίες καταυλισμών, με εξαίρεση την πρώτη, αποτελούν καλά οργανωμένους προσφυγικούς καταυλισμούς που διαχειρίζονται κυρίως διεθνείς οργανισμοί. Οι καταυλισμοί αυτοί είναι οργανωμένοι με βάση τα διεθνή πρότυπα, όπως αυτά που ορίζονται από το “Handbook for Emergencies” και το “Camp Management Toolkit”, που καθορίζουν τις ελάχιστες προαπαιτήσεις για τη στέγαση, τις υγειονομικές υπηρεσίες, τις συνθήκες διαβίωσης και την ασφάλεια. Ωστόσο, παρά την οργανωμένη τους φύση, εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προκλήσεις και να δέχονται επικρίσεις λόγω των αυστηρών περιορισμών τους που πολλές φορές συνδέονται με την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (UNHCR, 2007).

Κεφάλαιο 4: Κέντρα πρώτης υποδοχής

4.1 Βασικές δομές των προσφυγικών κέντρων στην Ευρώπη

Τα προσφυγικά κέντρα στην Ευρώπη διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και στη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, αφού διασφαλίζουν τις απαραίτητες υπηρεσίες για την υποδοχή, την ταυτοποίηση και την προσωρινή φιλοξενία των αιτούντων άσυλο. Τα βασικά χαρακτηριστικά τους διαμορφώνονται ανάλογα με ορισμένες παραμέτρους, συμπεριλαμβανομένων της χωροθέτησης, της δυναμικότητας, της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Παρά τις διαφοροποιήσεις που μπορεί να παρατηρούνται σχετικά με τη δομή και τη λειτουργία τους μεταξύ των χωρών, υπάρχει ένα κοινό πλαίσιο όσον αφορά στις διαδικασίες, στις αρχές και στους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία τους, όπως ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, η τήρηση διεθνών νομικών πλαισίων και οι οδηγίες για τις συνθήκες υποδοχής που καθορίζουν τις ελάχιστες προαπαιτήσεις για τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη και γενικότερα τις συνθήκες διαβίωσης (European Migration Network, 2023a).

Το πρώτο κοινό στοιχείο στις ευρωπαϊκές δομές αφορά στα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής (First Reception Centers) ή hotspots. Αυτά αποτελούν το πρώτο στάδιο της διαδικασίας υποδοχής και συνδέονται με την καταγραφή των στοιχείων των νεοεισερχομένων, την ταυτοποίησή τους και την αξιολόγηση των αναγκών τους μέσω της συλλογής βιομετρικών δεδομένων και της παροχής της απαραίτητης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Το στάδιο αυτό είναι ίσως το κρισιμότερο, καθώς εντοπίζονται επίσης άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες (π.χ. ασυνόδευτα παιδιά), ώστε να μπορέσουν να λάβουν την κατάλληλη υποστήριξη και προστασία (UNHCR, 2023b). Σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία, οι οποίες δέχονται καθημερινά τεράστιες ροές προσφύγων και μεταναστών, τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής ή hotspots έχουν μετονομαστεί στα λεγόμενα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) (Reception and Identification Centers – RICs), όπου οι διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης πραγματοποιούνται με τη συνδρομή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ασύλου (EASO) (European Court of Auditors, 2017; Asylum Information Database (AIDA, 2024a).

Παράλληλα, στις χώρες της Ε.Ε. έχουν δημιουργηθεί οι Δομές Προσωρινής Στέγασης (Temporary Accommodation Centers) με σκοπό την προσωρινή φιλοξενία των αιτούντων άσυλο για όλο το διάστημα που χρειάζεται μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες αιτήσεων ασύλου και να ληφθεί η τελική απόφαση (European Union Agency for Asylum - EUAA, 2023). Η στέγαση μπορεί να περιλαμβάνει κοιτώνες, προκατασκευασμένες μονάδες, τροχόσπιτα ή μεταλλικές κατασκευές, ενώ η ποιότητα και η χωρητικότητά τους διαφέρει από χώρα σε χώρα ανάλογα με την πολιτική ασύλου που εφαρμόζεται. Ο στόχος ωστόσο παραμένει κοινός και είναι η δημιουργία ενός ασφαλούς και κατάλληλου προσωρινού περιβάλλοντος φιλοξενίας, παρέχοντας όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες διαβίωσης (IOI, 2024).

Επιπλέον, τόσο στα Κ.Υ.Τ. όσο και στις Δομές Προσωρινής Στέγασης εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες, όπως στέγαση, σίτιση, υγειονομική περίθαλψη και ψυχική υποστήριξη (IOI, 2024). Ταυτόχρονα, στις ίδιες εγκαταστάσεις υπάρχουν διαθέσιμοι νομικοί σύμβουλοι, των οποίων ο ρόλος περιλαμβάνει την ενημέρωση των αιτούντων άσυλο σχετικά με τα δικαιώματά τους, τις διαδικασίες ασύλου και στέγασης, καθώς και τη διασφάλιση ότι όλες οι διαδικασίες γίνονται κατανοητές από τους ενδιαφερόμενους (UNHCR, 2023b).

Τέλος, σύμφωνα με τη μεταναστευτική πολιτική του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου έχουν θεσπιστεί ορισμένοι κανόνες που αποσκοπούν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση της νόμιμης και παράτυπης μετανάστευσης και συχνά συνεπάγονται με τη λειτουργία των Κλειστών Δομών Κράτησης (Detention Centers). Οι δομές αυτές αποτελούν εγκαταστάσεις σε διάφορα κράτη μέλη της Ε.Ε., στις οποίες βρίσκονται υπό κράτηση οι μετανάστες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για διεθνές άσυλο ή βρίσκονται στη διαδικασία επιστροφής προς τις χώρες προέλευσής τους (European Parliament, 2024; Council of the European Union, 2024).

4.2 Κέντρα πρώτης υποδοχής στην Ελλάδα

4.2.1 Ορισμοί και σημασία κέντρων υποδοχής

Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.), στην Ελλάδα αποτελούν προσωρινές δομές κρίσιμες στη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών και στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Είναι εγκαταστάσεις όπου μεταφέρονται οι νεοεισερχόμενοι πρόσφυγες και μετανάστες, οι οποίοι δεν πληρούν τις νομικές προϋποθέσεις εισόδου και σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

(n.d.) «σκοπεύουν στις διαδικασίες καταγραφής, λήψης δαχτυλικών αποτυπωμάτων για ταυτοποίηση, ιατρικού ελέγχου, εντοπισμού ευαλωτότητας, παροχής ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και πλήρους καταγραφής αιτημάτων για διεθνή προστασία των πολιτών τρίτων χωρών/ανιθαγενών, καθώς και την προσωρινή φιλοξενία των αιτούντων άσυλο και την τυχόν περαιτέρω παραπομπή τους σε έτερη δομή του εθνικού συστήματος υποδοχής για την παροχή των κατάλληλων συνθηκών υποδοχής».

Η σημασία των Κ.Υ.Τ. στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας είναι πολυδιάστατη, διαδραματίζοντας βασικά τετραπλό ρόλο. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα Υπουργεία Εσωτερικών και Μετανάστευσης και Ασύλου (n.d.), συμβάλλουν στον έγκαιρο εντοπισμό και στη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, διευκολύνοντας τον διαχωρισμό μεταξύ των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των παράτυπων μεταναστών, προκειμένου οι πρώτοι να λάβουν την κατάλληλη υποστήριξη σύμφωνα με τις διεθνείς και ευρωπαϊκές διατάξεις. Δεύτερον, παρέχονται όλες οι απαραίτητες υπηρεσίες διαβίωσης, όπως σίτιση, στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και είδη ένδυσης. Τρίτον, διασφαλίζεται η προστασία τόσο των ίδιων των δικαιούχων όσο και των τοπικών κοινωνιών, καθώς και η ομαλή τους ένταξη στο σύστημα ασύλου ή η επιστροφή τους στις χώρες προέλευσης, εφόσον δεν τηρούν τις προϋποθέσεις για διεθνή προστασία. Τέλος, αποτελούν βασική προϋπόθεση για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων της εκάστοτε χώρας υποδοχής στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα, εκτός από τα Κ.Υ.Τ., στην Ελλάδα λειτουργούν και οι Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές (Κ.Ε.Δ.), οι οποίες σύμφωνα με τα Υπουργεία Εσωτερικών και Μετανάστευσης και Ασύλου (n.d.) «αποτελούν ειδικές εγκαταστάσεις προσωρινής διαμονής των αιτούντων άσυλο και παράτυπων μεταναστών, μεταφερόμενων μετά την ολοκλήρωση της ταυτοποίησης και της υποβολής των αιτήσεων ασύλου και μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες εξέτασης των αιτήσεων ή να πραγματοποιηθεί η επιστροφή τους στις χώρες προέλευσης, εφόσον δεν πληρούν τα κριτήρια για διεθνή προστασία». Αποτελούν δηλαδή προσωρινές δομές, στις οποίες μεταφέρονται από τα Κ.Υ.Τ., αφού ολοκληρωθούν οι διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, και στις οποίες παρέχονται επίσης στέγαση και όλες οι απαραίτητες υπηρεσίες διαβίωσης. Στις περισσότερες περιπτώσεις στην Ελλάδα τα Κ.Υ.Τ. λειτουργούν εντός των χώρων των Κ.Ε.Δ., ενώ τα πρώτα διαθέτουν αυστηρές διαδικασίες ελέγχου και περιορισμούς με

στόχο να ενισχυθεί η ασφάλεια και να αποτραπεί η παράτυπη έξοδος των διαμενόντων. Όπως επισημαίνεται από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου «μετά τη μεταφορά τους από τα Κ.Υ.Τ. και για όσο διάστημα παραμένουν εντός των επιμέρους τμημάτων προσωρινής υποδοχής των Κ.Ε.Δ. και σε διακριτούς χώρους αυτών, οι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς τελούν υπό καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας έχοντας το δικαίωμα εισόδου και εξόδου, τηρώντας τα νομικά πλαίσια όπως αυτά ορίζονται». Στην Ελλάδα οι περισσότερες Κ.Ε.Δ. είναι εγκατεστημένες στα νησιά του ανατολικού Αιγαίου και συγκεκριμένα στη Λέσβο, στη Λέρο, στη Σάμο, στη Χίο και στην Κω, ενώ υπάρχουν δομές και στην ενδοχώρα (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.).

Ταυτόχρονα, σύμφωνα με το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (n.d.) στην Ελλάδα λειτουργούν και οι Δομές Φιλοξενίας/Προσωρινής Υποδοχής (Ελεγχόμενες Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο – ΕΔΠΦΑΑ) που αποτελούν εγκαταστάσεις παροχής προσωρινής διαμονής σε πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς, οι οποίοι έχουν υποβάλλει αίτημα διεθνούς προστασίας σε εδάφη της ελληνικής επικράτειας. Οι δομές αυτές βρίσκονται κυρίως στην ενδοχώρα και εκτός από τους αιτούντες άσυλο, δικαίωμα φιλοξενίας έχουν τα μέλη των οικογενειών τους, τα ασυνόδευτα ανήλικα και τα άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες. Ο ρόλος των συγκεκριμένων δομών φιλοξενίας είναι η παροχή ενός σταθερού πλαισίου διαμονής που καλύπτει τις βασικές βιοτικές και κοινωνικές ανάγκες των φιλοξενούμενων, όπως στέγαση, σίτιση, ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στη χώρα υποδοχής, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, παροχή βασικών ειδών ατομικής υγιεινής και πρόσβαση σε προγράμματα εκπαίδευσης και ανάπτυξης δεξιοτήτων και της ελληνικής γλώσσας. Οι διαμένοντες στις δομές τελούν υπό καθεστώς ελεύθερης διαβίωσης, είναι όμως υποχρεωμένοι να τηρούν τους εσωτερικούς κανονισμούς για την εύρυθμη λειτουργία της δομής. Επιπλέον, οφείλουν να έχουν αποχωρήσει από αυτές εντός τριάντα ημερών από την ημέρα της τελικής απόφασης σχετικά με τις αιτήσεις ασύλου τους, με εξαίρεση τους ασυνόδευτους ανηλίκους για τους οποίους η προθεσμία αυτή ξεκινάει από την ενηλικίωσή τους. Μερικές από τις ΕΔΠΦΑΑ στην Ελλάδα αποτελούν η Δομή Φιλοξενίας του Σχιστού, της Αλεξάνδρειας και των Σερρών.

Όλες οι παραπάνω δομές και τα κέντρα υποδοχής στην Ελλάδα λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής σε συνεργασία με την

Ελληνική Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα και αποτελούν Περιφερειακές Υπηρεσίες της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.). Η λειτουργία τους χρηματοδοτείται κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας (ISF), καθώς και από το EEA Grants 2014-2021 (Πρόγραμμα GR-G), ενώ σε επιχειρησιακό και τεχνικό επίπεδο υποστηρίζονται από τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για Άσυλο (EUAA) (European Commission, 2023b; Ελεγκτικό Συνέδριο της Ε.Ε., 2017; Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.).

4.2.2 Η κατάσταση των δομών σήμερα

Η Ελλάδα αποτελεί κύρια πύλη εισόδου μέσω του Αιγαίου προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης λόγω της γεωγραφικής θέσης που κατέχει, ενώ σήμερα διαθέτει ένα ανεπτυγμένο δίκτυο δομών για την αποτελεσματική διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας.

Οι Κ.Ε.Δ. και τα Κ.Υ.Τ. βρίσκονται κυρίως στα νησιά του Αιγαίου και τα χερσαία σύνορα και συγκεκριμένα στην Κω, στη Λέρο, στη Λέσβο, στη Σάμο, στη Χίο, στα Διαβατά, στη Μαλακάσα και στο Φυλάκιο. Πολλές από αυτές τις δομές έχουν δημιουργηθεί σε πρώην στρατιωτικές εγκαταστάσεις, παλιά ξενοδοχεία κτλ., όπως για παράδειγμα στη Λέρο και στην Κω, που στη συνέχεια προσαρμόστηκαν στις ανάγκες των φιλοξενούμενων για τη δημιουργία των κέντρων υποδοχής. Η χωρητικότητα αυτών των δομών ποικίλει ανάλογα με το μέγεθος των υποδομών και μπορεί να κυμαίνεται από 936 (Κ.Υ.Τ. Διαβατών) έως 3.840 θέσεις φιλοξενίας (Κ.Ε.Δ. Λέσβου). Στο σύνολό τους οι δομές των Κ.Υ.Τ. και Κ.Ε.Δ. στην Ελλάδα διαθέτουν 18.752 θέσεις φιλοξενίας, ενώ σε πολλές από αυτές τις δομές σχεδιάζεται ήδη η επέκτασή τους με στόχο τη φιλοξενία μεγαλύτερου πλήθους προσφύγων και μεταναστών (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.). Συγχρόνως, οι θέσεις φιλοξενίας χωρίζονται σε θέσεις για τα άτομα γενικού πληθυσμού – που κατά κανόνα αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό –, σε θέσεις για ασυνόδευτα ανήλικα, σε θέσεις για ευάλωτες ομάδες, μονογονεϊκές οικογένειες και γυναίκες, σε θέσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες και σε θέσεις για το ΠΡΟΚΕΚΑ (Προαναχωρητικό Κέντρο Κράτησης Αλλοδαπών). Επίσης αναφέρεται ότι στις δομές αυτές λειτουργούν χώροι διαμονής, υγειονομικοί χώροι, χώροι διοίκησης, φρουράς, συντήρησης και αποθήκης, δημιουργικής απασχόλησης, αίθουσες υπολογιστών, εστιατόριο, χώροι πλυντηρίων-κουζίνας, γήπεδα και παιδικές

χαρές, καθώς και ειδικά διαμορφωμένοι χώροι για άτομα με ειδικές ανάγκες (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.).

Παράλληλα, η ασφάλεια των δομών διασφαλίζεται μέσω συστημάτων ελέγχου πρόσβασης και περιμετρικής φύλαξης, ενώ συγχρόνως διατίθεται Κλειστό Σύστημα Παρακολούθησης (CCTV) που παρέχει τη δυνατότητα της έγκαιρης ειδοποίησης σε περιπτώσεις έκτακτων συμβάντων, μέσω ειδοποιήσεων και διάθεσης εικόνας στο Τοπικό Κέντρο Συμβάντων, στο Κέντρο Ελέγχου Αθηνών, καθώς και στους εμπλεκόμενους φορείς, όπως για παράδειγμα η Ελληνική Αστυνομία. Ακόμη, η λειτουργία των δομών υποστηρίζεται από τη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών οργανισμών, όπως η Frontex που αποτελεί τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής για τη διαχείριση των συνόρων των κρατών μελών και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης Ασύλου (EASO), η οποία παρέχει υπηρεσίες για την καταχώρηση των στοιχείων των νεοαφιχθέντων και την ταυτοποίησή τους στις χώρες υποδοχής (European Court of Auditors, 2017). Τέλος, σημειώνεται ότι η χρηματοδότηση τόσο για τις εγκαταστάσεις των Κ.Υ.Τ. όσο και των Κ.Ε.Δ. προέρχεται εξολοκλήρου από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, n.d.).

Ταυτόχρονα, σύμφωνα με το Refugee Support Aegean (2024) «σήμερα στην ενδοχώρα έχουν συσταθεί και λειτουργούν 27 προσφυγικά camps (ΕΔΠΦΑΑ) εκ των οποίων τα 12 βρίσκονται στη Βόρεια Ελλάδα, τα 12 στη Νότια Ελλάδα, ενώ τα 3 από αυτά λειτουργούν ως Κ.Υ.Τ.: η Μαλακάσα, τα Διαβατά και το Φυλάκιο». Αναφορικά με τη χωρητικότητά τους παρατηρείται σημαντική διαφορά μεταξύ της πραγματικής και ονομαστικής/επίσημης χωρητικότητας στις συγκεκριμένες δομές, καθώς η πρώτη είναι αρκετά χαμηλότερη. Με βάση τις ελληνικές αρχές η πλήρης αξιοποίηση των 40.000 συνολικά διαθέσιμων θέσεων δε θα είναι ποτέ εφικτή, είτε για λόγους φθοράς και μη λειτουργικότητας των χώρων, είτε λόγω της παραχώρησής τους σε μικρότερες ομάδες π.χ. οικογένειες, με αποτέλεσμα να μην αξιοποιούνται όλοι οι χώροι στο μέγιστο βαθμό.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία για την πληρότητα των Κ.Ε.Δ. στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου (Λέσβος, Σάμος, Χίος, Λέρος, Κως), το Δεκέμβριο του 2024 η συνολική ονομαστική χωρητικότητα των πέντε δομών ανερχόταν στις 14.156 θέσεις, ενώ η πραγματική σε 12.179, δηλαδή περίπου στο 86% της συνολικής χωρητικότητας. Ωστόσο, παρότι σε συνολικό επίπεδο οι δομές των παραπάνω νησιών δεν ξεπερνούσαν

τη συνολική τους χωρητικότητα, κάποιες δομές λειτουργούσαν κοντά στη μέγιστη χωρητικότητά τους, ενώ άλλες παρουσίαζαν τοπική υπερπλήρωση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η Κ.Ε.Δ. Σάμου στην οποία διέμεναν 4.126 άτομα παρά τη συνολική χωρητικότητα των 3.664 θέσεων και η Κ.Ε.Δ. Χίου στην οποία διέμεναν 1.020 άτομα έναντι 1.014 θέσεων (Πίνακας 4). Αντίθετα, οι δομές Λέσβου, Λέρου και Κω λειτουργούσαν κάτω από την ονομαστική χωρητικότητά τους (AIDA, 2025a). Συνεπώς, αυτό επιβεβαιώνει ότι πολλές δομές τοπικά λειτουργούν κοντά στη μέγιστη δυναμικότητά τους ή/και παρουσιάζουν υπερπλήρωση, παρόλο που μπορεί να μην καλύπτεται πλήρως η ονομαστική χωρητικότητα σε άλλες δομές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με την έκθεση RSA (2024) η χρηματοδότηση των δομών φιλοξενίας στην ενδοχώρα προέρχεται από διάφορες πηγές, όπως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία έχει χορηγήσει σημαντικά κονδύλια στις ελληνικές αρχές για την κατασκευή και τη λειτουργία των δομών, και το πρόγραμμα PHILOS, το οποίο παρέχει πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας στους διαμένοντες, λαμβάνοντας χρηματοδότηση από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης 2021-2027 μέχρι τα μέσα Φεβρουαρίου του 2024, με τη λειτουργία του να παρατείνεται με εθνική χρηματοδότηση.

Capacity and occupancy of the reception system: December 2024		
Centre	Capacity	Occupancy
Islands (for islands statistics see <i>Reception and Identification</i>)		
Lesvos CCAC	3,871	3,836
Samos CACC	3,664	4,126
Chios CCAC	1,014	1,020
Leros CACC	2,152	1,691
Kos CACC	3,455	1,506
Mainland (per region, as per MoMA publication) ⁹⁹⁸		
Mainland Greece	Not available	2,588
Epirus	Not available	1,731
Central Macedonia	Not available	4,606
East Macedonia & Thrace	Not available	1,305
Peloponnese	Not available	581
Attica	Not available	3,012
West Greece	Not available	439
Thessaly	Not available	765
Grand total	Total not available (14,156 reported for island CCACs)	27,206

Πίνακας 4: Χωρητικότητα και πληρότητα των ΚΕΔ/ΚΥΤ στα νησιά Ανατολικού Αιγαίου (Δεκέμβριος 2024) (NCCBCIA (2025) and Ministry of Migration and Asylum (2024), όπως παρατίθενται στο AIDA, 2025a, p. 189)

4.3 Η μετάβαση από βραχυπρόθεσμες δομές ανακούφισης σε μακροχρόνιες αναπτυξιακές δομές φιλοξενίας

Τα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, οι Κλειστές Ελεγχόμενες Δομές και οι Δομές Φιλοξενίας στην Ελλάδα σχεδιάστηκαν ως βραχυπρόθεσμες δομές ανακούφισης (relief operations), με στόχο την άμεση ανταπόκριση και παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους πρόσφυγες και μετανάστες κατά την άφιξή τους στη χώρα υποδοχής. Επομένως, λόγω της προσωρινότητας που τις χαρακτηρίζει, δημιουργείται η ανάγκη για την ταχεία διεκπεραίωση των απαραίτητων διαδικασιών, με σκοπό την άμεση μετακίνηση των φιλοξενούμενων σε πιο σταθερές δομές ή την ενσωμάτωσή τους στην τοπική κοινωνία (UNHCR, 2018; European Commission, 2016).

Ωστόσο, παρά τον αρχικό σχεδιασμό τους, οι αργές γραφειοκρατικές διαδικασίες που έχουν καταγραφεί σε αξιολογήσεις τόσο ευρωπαϊκού όσο και εθνικού επιπέδου, επιμηκύνουν το διάστημα εξέτασης των αιτημάτων και την περαιτέρω μεταφορά των αιτούντων άσυλο, γεγονός που οδηγεί στην παρατεταμένη παραμονή τους στα κέντρα, μετατρέποντας έτσι τις βραχυπρόθεσμες δομές ανακούφισης σε μακροχρόνιες αναπτυξιακές δομές φιλοξενίας (development operations) (European Court of Auditors, 2017; AIDA, 2023).

Η παρατεταμένη παραμονή στα κέντρα υποδοχής δημιουργεί αρκετές προκλήσεις που σχετίζονται τόσο με την προσωρινότητα της φύσης τους, απαιτώντας πιο βιώσιμες πρακτικές, όσο και με την υποβάθμιση των συνθηκών διαβίωσης, λόγω της υπερπλήρωσης τους και των επακόλουθων ψυχικών επιπτώσεων των διαμενόντων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ανησυχίες που είχε εκφράσει το 2016 η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αναφορικά με τις ανεπαρκείς συνθήκες που επικρατούσαν σε αρκετούς χώρους φιλοξενίας στη Βόρεια Ελλάδα (Y.A., 2016). Η μετάβαση σε μακροχρόνιες δομές φιλοξενίας απαιτεί με τη σειρά της την ενσωμάτωση επιπλέον υπηρεσιών ήδη από το στάδιο της υποδοχής, οι οποίες θα προάγουν την κοινωνική ένταξη, όπως πρόσβαση σε διερμηνεία, μαθήματα στοιχειώδους εκμάθησης της γλώσσας, πολιτιστικού προσανατολισμού και ηλεκτρονικών υπολογιστών (International Rescue Committee, 2020a). Για αυτό το λόγο, η συνεργασία μεταξύ κυβερνητικών φορέων, μη κυβερνητικών οργανώσεων και διεθνών οργανισμών είναι κρίσιμη για την εξασφάλιση της επιτυχούς μετάβασης από

τις λειτουργίες βραχυπρόθεσμης ανακούφισης στις μακροχρόνιες αναπτυξιακές λειτουργίες (EUAA, 2023).

4.4 Προβλήματα και προκλήσεις

Η λειτουργία των προσφυγικών και μεταναστευτικών κέντρων συνοδεύεται από ένα πλήθος προκλήσεων οι οποίες αφορούν κυρίως τη διαχείριση των ροών, τη χρηματοδότηση, τη γραφειοκρατία, τις συνθήκες διαβίωσης και τις κοινωνικές αντιδράσεις. Η πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει τη λειτουργία των δομών απαιτεί μια πολύπλευρη προσέγγιση, προκειμένου να περιοριστούν αυτά τα προβλήματα και να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στην προσφυγική κρίση που ξέσπασε κατά το 2015-2016 εξαιτίας του πολέμου στη Συρία, αποτελώντας μία από τις χειρότερες προσφυγικές κρίσεις της ανθρώπινης ιστορίας, με τις ευρωπαϊκές χώρες να έρχονται αντιμέτωπες με τη μαζική εισροή προσφύγων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα φαίνεται πως στάθηκε απροετοίμαστη να ανταποκριθεί, με αποτέλεσμα αρκετοί εισερχόμενοι πρόσφυγες να διαμένουν σε αυτοσχέδιους καταυλισμούς χωρίς να υπάρχει πρόσβαση σε στοιχειώδεις υπηρεσίες και υποδομές (International Rescue Committee, 2020b). Η απουσία σχεδιασμού σε συνδυασμό με την καθυστερημένη αντίδραση του κρατικού μηχανισμού οδήγησαν σε εκτεταμένα προβλήματα ανθρωπιστικής κρίσης και ως εκ τούτου χιλιάδες άνθρωποι αναγκάστηκαν να ζουν υπό άθλιες συνθήκες στους δρόμους, με τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα να αποτελούν οι εικόνες στα νησιά, καθώς και η περίπτωση της Μόριας όπου ακόμη και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες εξέφρασε ιδιαίτερη ανησυχία (Y.A., 2016; RSA, 2024). Παρότι σχεδόν δέκα χρόνια μετά έχουν γίνει σημαντικές βελτιώσεις με τη συνδρομή της Ε.Ε. για τη δημιουργία των κατάλληλων δομών φιλοξενίας και της παροχής των βασικών υπηρεσιών διαβίωσης, εξακολουθούν να υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις που σε πολλές περιπτώσεις συνδέονται με την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθιστώντας το ελληνικό σύστημα υποδοχής ανεπαρκές να διαχειριστεί τέτοιου μεγέθους κρίσεις.

Ειδικότερα, η κατάσταση στα ελληνικά κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας συχνά χαρακτηρίζεται από τους διεθνείς οργανισμούς ως εξαιρετικά προβληματική, αποτελώντας πρόβλημα ύψιστης σημασίας με σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ η Ελλάδα έχει καταδικαστεί ουκ ολίγες φορές από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) για τις απάνθρωπες συνθήκες που

επικρατούν στα κέντρα. Σύμφωνα με τους Denekos et al. (2021) και τις διεθνείς εκθέσεις Human Rights Watch (2022) και Refugee Support Aegean (RSA, 2024) η ποιότητα των συνθηκών διαβίωσης στα κέντρα είναι υποβαθμισμένη και χαρακτηρίζεται από τον κορεσμό των εγκαταστάσεων, την απουσία τήρησης των βασικών προδιαγραφών υγιεινής και ασφάλειας, παρουσιάζοντας ελλείψεις σε πόσιμο νερό, ηλεκτρικό ρεύμα και αποχετευτικά συστήματα, ενώ επίσης η πρόσβαση σε νομικούς συμβούλους είναι περιορισμένη, γεγονός που συμβάλλει στην υπονόμευση των δικαιωμάτων των διαμενόντων. Εξαιτίας των παραπάνω συνθηκών διαβίωσης και του κορεσμού που επικρατούν στα κέντρα, πολλοί πρόσφυγες και μετανάστες αναγκάζονται να διαμένουν σε σκηνές περιμετρικά των κέντρων φιλοξενίας, εκτεθειμένοι πλήρως σε ακραίες καιρικές συνθήκες (RSA, 2024). Το πιο πρόσφατο χαρακτηριστικό παράδειγμα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί η περίπτωση ενός ασυνόδευτου 16χρονου από την Αίγυπτο, ο οποίος όχι μόνο παρέμεινε στην Κ.Ε.Δ. Σάμου για 64 ημέρες παραβιάζοντας το ανώτατο όριο των 25 ημερών, όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία, αλλά το διάστημα αυτό ανέπτυξε και ψώρα εξαιτίας των ανεπαρκών συνθηκών υγιεινής και της απουσίας ιατρικής περίθαλψης, δημιουργώντας πολλά ερωτήματα αναφορικά με τις εξαθλιωμένες συνθήκες που φαίνεται τελικά πως επικρατούν (News247, 2024).

Επιπρόσθετα, η λειτουργία των προσφυγικών δομών, στο πλήθος των περιπτώσεων, συνοδεύεται από κοινωνικές αντιδράσεις, εκφράζοντας ιδιαίτερες ανησυχίες αναφορικά με θέματα ασφάλειας, κοινωνικής συνοχής και οικονομικών επιπτώσεων (Ferwerda et al., 2017). Το Not-In-My-Backyard (NIMBY) αποτελεί ίσως το πιο διαδεδομένο κοινωνικό φαινόμενο, όπου παρόλο που οι τοπικές κοινότητες φαίνεται πως αποδέχονται σε γενικό πλαίσιο την αναγκαιότητα ύπαρξης τέτοιων υποδομών, τελικά αντιδρούν στη δημιουργία τους κοντά στους χώρους των κατοικιών τους (Dear, 1992). Η υιοθέτηση αυτής της στάσης πηγάζει από την έλλειψη ενημέρωσης και επικοινωνίας μεταξύ των αρχών και της εκάστοτε τοπικής κοινωνίας, ενώ παράλληλα ενισχύεται και από οικονομικούς παράγοντες (Ferwerda et al., 2017).

Οι αργές γραφειοκρατικές διαδικασίες αποτελούν μία ακόμα σημαντική πρόκληση στη λειτουργία των κέντρων υποδοχής και φιλοξενίας. Η διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων ασύλου τις περισσότερες φορές γίνεται καθυστερημένα, λόγω του μεγάλου όγκου των υποθέσεων και της έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού (OCHA, 2022). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μετάβαση της λειτουργίας των κέντρων από

βραχυπρόθεσμες δομές ανακούφισης, σε μακροχρόνιες αναπτυξιακές δομές φιλοξενίας. Σύμφωνα με τους Perry & Lindell (2003), η αργή ανταπόκριση των κρατικών μηχανισμών δυσχεραίνει την ένταξη των προσφύγων και μεταναστών στις τοπικές κοινωνίες, αυξάνοντας τον χρόνο παραμονής τους στα κέντρα φιλοξενίας, επιβαρύνοντας περαιτέρω τις δομές και αναγκάζοντας τους να υπομένουν τις άσχημες συνθήκες διαβίωσης.

Τέλος, ένα επιπλέον σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η ανεπαρκής χρηματοδότηση για τη λειτουργία των δομών φιλοξενίας. Συγκεκριμένα, η εξάρτηση από ευρωπαϊκά κονδύλια αλλά και χρηματοδοτήσεις διεθνών οργανισμών, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR, 2023b), δημιουργεί αβεβαιότητα, αφού οι οικονομικοί πόροι δεν είναι πάντα διαθέσιμοι ή καταβάλλονται με σημαντικές καθυστερήσεις, επηρεάζοντας άμεσα την παροχή βασικών υπηρεσιών, όπως σίτιση, υγειονομική περίθαλψη κ.ο.κ. (European Migration Network, 2023a; Behl & Dutta, 2019). Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις αργές γραφειοκρατικές διαδικασίες φαίνεται να έχει άμεση επίδραση στην επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων και μεταναστών, ενώ επιβαρύνεται η ψυχική και σωματική τους υγεία, αυξάνοντας τις εντάσεις μεταξύ των διαμενόντων και των εργαζομένων στα κέντρα (Seifert et al., 2018).

Κεφάλαιο 5: Οργάνωση και λειτουργία κέντρων υποδοχής

5.1 Διαχείριση προμηθειών

Η διαχείριση προμηθειών στα Κ.Υ.Τ. αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την εξασφάλιση αξιοπρεπούς διαβίωσης των αιτούντων άσυλο. Η διαδικασία αυτή δεν αποτελεί απλώς μία τεχνική λειτουργία, αλλά έναν πολυπαραγοντικό μηχανισμό που συνδέει τις ανάγκες με τα αποθέματα, την αποθήκευση, τη διανομή και την τεχνολογία, εξασφαλίζοντας τον συντονισμό και την ομαλή ροή τους σε ένα σύνθετο περιβάλλον.

Αξιολόγηση αναγκών και Ανάλυση ABC:

Η αξιολόγηση των αναγκών αποτελεί το πρώτο στάδιο και περιλαμβάνει την εκτίμηση των διατροφικών απαιτήσεων, της φαρμακευτικής κάλυψης, των ειδών προσωπικής υγιεινής και των ειδικών αναγκών των ευάλωτων ομάδων (παιδιά, ηλικιωμένοι, ασθενείς) (UNHCR, 2007; 2023a). Σύμφωνα με τη μελέτη των Deressa et al. (2022), η ανάλυση ABC εφαρμόζεται στη διαχείριση φαρμακευτικών αποθεμάτων σε κέντρα υποδοχής προσφύγων στην Αιθιοπία. Η ανάλυση ABC επιτρέπει τη στρατηγική παρακολούθηση και προτεραιοποίηση των αποθεμάτων, ελαχιστοποιώντας τις σπατάλες και βελτιώνοντας τη χρήση των διαθέσιμων πόρων (Coutinho, 2024). Στο πλαίσιο αυτό, τα αποθέματα στα Κ.Υ.Τ. μπορούν ενδεικτικά να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- Α κατηγορία: φαρμακευτικά είδη, βρεφικά σκευάσματα – είδη υψηλής αξίας και κρίσιμης σημασίας.
- Β κατηγορία: απορρυπαντικά, είδη προσωπικής υγιεινής, ρουχισμός – μεσαίας αξίας και συχνής χρήσης.
- C κατηγορία: ξηρά τρόφιμα, είδη απαραίτητης ένδυσης – χαμηλής αξίας αλλά μεγάλου όγκου.

Αποθηκευτικοί χώροι:

Καθεμία από τις παραπάνω κατηγορίες απαιτεί ειδικά διαμορφωμένους αποθηκευτικούς χώρους:

- Φαρμακευτική αποθήκη με ελεγχόμενη θερμοκρασία 15-25°C και ειδικούς χώρους 2-8°C.
- Ξηρή αποθήκη τροφίμων για τρόφιμα μακράς διάρκειας σε θερμοκρασία 10-25°C.

- Ψυκτικοί θάλαμοι για νωπά και κατεψυγμένα προϊόντα σε θερμοκρασίες 2-8°C και -18°C αντίστοιχα.
- Ξηρή αποθήκη για λοιπά είδη όπως ρουχισμός, είδη προσωπικής υγιεινής σε θερμοκρασία περιβάλλοντος 15-25°C (Richards, 2017).

Η αποτελεσματικότητα του αποθηκευτικού συστήματος σχετίζεται άμεσα με τη χωρητικότητα, την υγιεινή, τον έλεγχο υγρασίας και την παρακολούθηση θερμοκρασιών από τα οποία εξαρτάται η διατήρηση των αποθεμάτων σύμφωνα με τις προδιαγραφές (PAHO/WHO, 2001; WHO, n.d.).

Στη διαχείριση των αποθεμάτων, η τήρηση αρχείου της χρονικής σειράς εισόδου και εξόδου τους προς και από τους αποθηκευτικούς χώρους είναι απολύτως απαραίτητη και βασίζεται στις μεθοδολογίες:

- FEFO (First Expired-First Out) για τρόφιμα, φάρμακα και ευπαθή αγαθά τα οποία έχουν ημερομηνία λήξης και ενδέχεται να προκαλέσουν προβλήματα υγείας εφόσον καταναλωθούν μετά το πέρας της λήξης τους.
- FIFO (First In-First Out) για είδη προσωπικής υγιεινής, καθαριότητας και ρουχισμού τα οποία πρέπει να χρησιμοποιούνται με τη σειρά που παραλήφθηκαν, ώστε να αποφευχθεί η παλαίωση ή/και η αλλοίωση που υπόκεινται με το πέρασμα του χρόνου.

Αξίζει να αναφερθεί, όπως αναλύεται και παρακάτω, ότι η αξιοποίηση τεχνολογιών, όπως τα συστήματα eLMIS (electronic Logistics Management Information Systems) και WMS (Warehouse Management Systems), μπορεί να υποστηρίξει την παρακολούθηση των αποθεμάτων σε πραγματικό χρόνο, τη μείωση σφαλμάτων, τον καλύτερο σχεδιασμό χωρητικότητας, καθώς και τη διαφάνεια και ιχνηλασιμότητα στην τήρηση των παραπάνω διαδικασιών (Baker & Canessa, 2009; USAID | DELIVER PROJECT, 2015; JSI, 2017a).

Στρατηγική Just-in-Time (JIT) έναντι Pre-positioning:

Η ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα συχνά καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα στην Just-in-Time (JIT) προσέγγιση, η οποία ελαχιστοποιεί τα αποθέματα μέσω συχνών παραδόσεων και στη στρατηγική Pre-positioning, δηλαδή την προ-τοποθέτηση κρίσιμων αποθεμάτων σε στρατηγικές τοποθεσίες, με στόχο την ταχύτερη απόκριση στις αιφνίδιες μεταβολές της ζήτησης (Van Wassenhove, 2006).

Στο περιβάλλον των Κ.Υ.Τ., όπου οι ροές αφίξεων και κατ' επέκταση η ζήτηση εμφανίζουν υψηλή μεταβλητότητα, η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι στα Κ.Υ.Τ. απαιτείται υβριδική προσέγγιση. Δηλαδή στρατηγική JIT για βασικές ανάγκες (π.χ. τρόφιμα) με σταθερή ημερήσια κατανάλωση και δυνατότητα κάλυψης από τοπικό δίκτυο προμηθευτών και Pre-positioning για κρίσιμα αποθέματα (π.χ. φάρμακα, σκηνές) σε περιπτώσεις έκτακτων αφίξεων, όπου η αβεβαιότητα ως προς τους χρόνους αναπλήρωσης είναι αυξημένη (Van Wassenhove, 2006). Παράλληλα, η ύπαρξη αποθεμάτων ασφαλείας (safety stocks) κρίνεται απαραίτητη, εφόσον ο χρόνος αναπλήρωσης των αποθεμάτων και η ζήτηση είναι δυσκολότερο να προβλεφθούν (Wieland & Durach, 2021).

Σύμφωνα με το διεθνές δίκτυο ανθρωπιστικών αποθηκών του WFP (United Nations Humanitarian Response Depots – UNHRD), η προ-τοποθέτηση αποθεμάτων παρέχει τη δυνατότητα αποστολής ειδών εντός 48 ωρών κατόπιν αιτήματος, ενώ οι αντίστοιχες τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας (SOP) αναφέρουν ότι χρειάζονται 24-48 ώρες για την κινητοποίηση των διαθέσιμων πόρων (WFP, n.d.; UNHRD, 2022). Αντίστοιχα, η Διεθνής Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies - IFRC) επισημαίνει ότι τα προ-τοποθετημένα αποθέματα ιατρικών και μη επισιτιστικών ειδών για έως 20.000 άτομα μπορούν να παραδοθούν εντός 48-72 ωρών από την εκδήλωση της κρίσης (IFRC, n.d.). Σε επίπεδο αξιολόγησης οικονομικής και χρονικής αποδοτικότητας, μελέτη της UNICEF και του WFP έδειξε ότι η προ-τοποθέτηση διεθνώς προμηθευόμενων ειδών παρουσιάζει δείκτη απόδοσης ROI 1,6-2 και εξοικονόμηση κατά μέσο όρο 14-21 ημερών ως προς τον χρόνο απόκρισης (UNICEF and WFP, 2015). Επιπλέον, σε αξιολόγηση του WFP για την πολιτική ετοιμότητα, καταγράφηκε ότι η χρήση της Global Commodity Management Facility (εταιρικός μηχανισμός pre-positioning) μείωσε τους μέσους χρόνους αναπλήρωσης από 129 σε 92 ημέρες την περίοδο 2019-2023, υπογραμμίζοντας ότι η χρήση της στρατηγικής JIT για “ad hoc” προμήθειες μπορεί να δημιουργήσει μεγάλα και μεταβαλλόμενα χρονικά διαστήματα αναπλήρωσης των προμηθειών (WFP, 2025)

Συνολικά, η διαχείριση των αποθεμάτων στα Κ.Υ.Τ. απαιτεί μία ολοκληρωμένη στρατηγική που συνδυάζει την εκτίμηση των αναγκών, την τεχνολογία, τις αποθηκευτικές υποδομές, την ευελιξία και τη διαφάνεια σε κρίσιμες καταστάσεις. Με βάση τα παραπάνω, η υβριδική προσέγγιση αποδεικνύεται ως η καταλληλότερη, με την

επιλογή JIT σε περιπτώσεις όπου το χρονικό διάστημα αναπλήρωσης είναι μικρό και σταθερό και την επιλογή Pre-positioning και αποθεμάτων ασφαλείας για κρίσιμα αποθέματα, έτσι ώστε οι δομές να μπορούν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους και χωρίς εξωτερικό εφοδιασμό. Η σωστή λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού στα Κ.Υ.Τ. οδηγεί στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των διαμενόντων, στη μείωση του λειτουργικού κόστους, καθώς και στην ανθεκτικότητα του συστήματος, ενισχύοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα και την ευελιξία του (Seifert et al., 2018; Abdalla & Goulao, 2024).

5.2 Τεχνολογίες και πληροφοριακά συστήματα

Στη σύγχρονη διαχείριση των Κ.Υ.Τ., η αξιοποίηση τεχνολογιών και πληροφοριακών συστημάτων έχει αναδειχθεί σε κρίσιμο εργαλείο για την αποτελεσματική λειτουργία, την ενίσχυση της διαφάνειας και την καλύτερη εξυπηρέτηση των ανθρωπιστικών αναγκών (Bryant, 2022). Η προσέγγιση μπορεί να γίνει σε δύο βασικούς άξονες.

5.2.1 Ψηφιακά Συστήματα Ανθρωπιστικής Διαχείρισης και Ταυτοποίησης

ο Βιομετρική ταυτοποίηση: Η βιομετρική ταυτοποίηση έχει υιοθετηθεί διεθνώς ως εργαλείο αξιόπιστης καταγραφής, αποφυγής διπλοεγγραφών και ενίσχυσης της ακεραιότητας των μητρώων σε ανθρωπιστικές κρίσεις, όπου οι μετακινήσεις πληθυσμών είναι μαζικές (Bryant, 2022). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Biometric Identity Management System (BIMS) της UNHCR, ένα ολοκληρωμένο σύστημα βιομετρικής καταγραφής και επαλήθευσης της προσωπικής ταυτότητας σε ανθρωπιστικά περιβάλλοντα. Η λειτουργία του βασίζεται στη συλλογή δακτυλικών αποτυπωμάτων σε ασφαλείς βάσεις δεδομένων, στη σάρωση της ίριδας και στη φωτογραφική λήψη, με στόχο την ακριβέστερη ταυτοποίηση, τη σύνδεση με μοναδικό προφίλ και την αποφυγή διπλοεγγραφών (UNHCR, 2021). Αναφορικά με την εφαρμογή της, η τεχνολογία αυτή βελτίωσε την ακρίβεια και την ταχύτητα ταυτοποίησης, μειώνοντας τον κίνδυνο λαθών ή απάτης, αλλά έθεσε ζητήματα σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, την ιδιωτικότητα και τη θέση ισχύος σε συνθήκες ευαλωτότητας (Bryant, 2022; Abboud, 2024; UNHCR, 2021). Στην Ελλάδα, η βασική βιομετρική πρακτική που συνδέεται άμεσα με την υποδοχή και τις διαδικασίες ασύλου είναι η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και η φωτογράφιση, καθώς και η μετέπειτα καταχώρησή τους στη βάση EURODAC, την πανευρωπαϊκή βιομετρική

βάση που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο των διαδικασιών ασύλου του κανονισμού του Δουβλίνου (Council of the European Union, n.d.; eu-LISA, n.d.).

ο Ψηφιακά συστήματα διαχείρισης υγείας: Το HeRAMS (Health Resources and Services Availability Monitoring System) του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) παρέχει τη δυνατότητα καταγραφής της διαθεσιμότητας υγειονομικών δομών και υπηρεσιών σε πραγματικό χρόνο (WHO, n.d.; WHO EMRO, n.d.; HeRAMS Documentation, n.d.). Η χρήση του επιτρέπει τη συλλογή πληροφοριών σε επίπεδο δομής, διευκολύνει τη χαρτογράφηση των διαδικασιών και συμβάλλει στον ταχύτερο εντοπισμό κενών και στη βελτιωμένη λήψη αποφάσεων, βασισμένη σε δεδομένα πραγματικού χρόνου. Παράλληλα, το Pharmaceuticals Information Management System (PIMS) έχει σχεδιαστεί για “last-mile” διαδικασίες και εστιάζει στη σύνδεση της κλινικής εικόνας με τη διαχείριση των φαρμακευτικών ειδών σε επίπεδο δομής. Το PIMS χρησιμοποιήθηκε στο Νότιο Σουδάν και απέδειξε ότι είναι ένα ευέλικτο σύστημα που μειώνει τις χειροκίνητες διαδικασίες, στοχεύει στην ακρίβεια των αποθεμάτων, στην εξοικονόμηση πόρων και στη βελτίωση του ελέγχου σε περιβάλλοντα κρίσης (International Medical Corps, n.d.; 2021; 2022; JSI, 2023). Ωστόσο, με την υιοθέτηση τέτοιων συστημάτων προκύπτουν ανησυχίες σχετικά με την ακρίβεια των δεδομένων (ιδίως σε διαταραγμένα συστήματα όπου η συλλογή γίνεται υπό πίεση με ελλιπή επαλήθευση), εξάρτηση από υποδομές (ρεύμα, συνδεσιμότητα), δυσκολίες διαλειτουργικότητας και αυξημένες απαιτήσεις προστασίας προσωπικών δεδομένων (Nickerson et al., 2015; IFRC, 2020; ICRC and Privacy International, 2018). Στην Ελλάδα η ψηφιακή διάσταση πρόσβασης στην υγεία γίνεται μέσω του Προσωρινού Αριθμού Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπών (ΡΑΑΥΡΑ), που συνδέεται με το καθεστώς ασύλου και επιτρέπει πρακτικά την πρόσβαση στις υγειονομικές υπηρεσίες (AIDA, 2025a; Hellenic Republic, n.d.).

ο Ψηφιακή συνδεσιμότητα: Η πρωτοβουλία Connectivity for Refugees της UNHCR αναδεικνύει την πρόσβαση στο διαδίκτυο ως κρίσιμη προϋπόθεση για την πρόσβαση σε υπηρεσίες και την ενημέρωση εντός των δομών υποδοχής, υποστηρίζοντας διαδικασίες όπως η πληροφόρηση για άσυλο και παραπομπές σε ετέρους φορείς. Παράλληλα, εφαρμογές mobile ή AI-enabled chatbots, όπως το Signpost της IRC, μπορούν να λειτουργήσουν ως μηχανισμοί πολύγλωσσης επικοινωνίας και προσανατολισμού, παρέχοντας άμεση υποστήριξη σε πρόσφυγες και συμβάλλοντας στη μείωση της αναμονής στα σημεία εξυπηρέτησης (UNHCR, 2016;

UNHCR Innovation Service, n.d.; UNHCR Innovation Service, 2019). Βασική ωστόσο προϋπόθεση αποτελεί αυτές οι τεχνολογίες να συνοδεύονται από θεσμικά πλαίσια προστασίας δεδομένων, διαφάνειας και λογοδοσίας. Σύμφωνα με το NetHope (2024), το Signpost ξεκίνησε ως πρωτοβουλία που στήριξε μετακινούμενους πληθυσμούς και στην Ελλάδα ήδη από το 2015.

5.2.2 Συστήματα Διαχείρισης Αποθεμάτων και Χωροταξικού Σχεδιασμού

Η αποτελεσματική διαχείριση των αποθεμάτων και ο ορθός χωροταξικός σχεδιασμός αποτελούν κρίσιμους πυλώνες για την εύρυθμη λειτουργία των Κ.Υ.Τ. Η χρήση σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων επιτρέπει την καλύτερη διαχείριση των προμηθειών, την ορθολογική αξιοποίηση των αποθηκευτικών χώρων, την ιχνηλασιμότητα και τη βελτιστοποίηση της λήψης αποφάσεων σε συνθήκες μεταβαλλόμενης ζήτησης. Στο πλαίσιο αυτό, οι τεχνολογίες που ακολουθούν συμβάλλουν καθοριστικά στη βελτίωση της αποδοτικότητας, της διαφάνειας και της ανθεκτικότητας των ανθρωπιστικών δομών.

- ο Warehouse Management Systems (WMS): Τα WMS υποστηρίζουν τη διαχείριση των αποθεμάτων, τη βελτιστοποίηση της αποθήκευσης, την ιχνηλασιμότητα και την ενημέρωση της συνολικής εικόνας της αποθήκης μέσω δεδομένων σε πραγματικό χρόνο. Σε ανθρωπιστικά περιβάλλοντα αυτό σημαίνει μείωση των ελλείψεων και των υπεραποθεμάτων, καθώς και καλύτερος έλεγχος για λόγους λογοδοσίας, ιδίως όταν διακινούνται φαρμακευτικά είδη (Baker & Canessa, 2009). Η αποτελεσματικότητα των συστημάτων αυτών ενισχύεται από τυποποιημένες πρακτικές διαχείρισης π.χ. εφαρμογή μεθόδων FEFO/FIFO (JSI, 2017b; MSH, 2015). Επιπλέον, η χρήση τεχνολογιών αυτοματοποίησης όπως RFID και barcodes, συμβάλλει στη βελτίωση της ακρίβειας των καταγραφών και της ταχύτητας ελέγχου, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα του συστήματος (GS1, n.d.-a; GS1, n.d.-b). Στην Ελλάδα έχουν υλοποιηθεί δράσεις που αφορούν στην οργάνωση αποθηκών και στις διαδικασίες αποθήκευσης και διανομής στο πλαίσιο του συστήματος υποδοχής, χωρίς όμως να προκύπτει απαραίτητα ότι χρησιμοποιείται ένα ολοκληρωμένο WMS. Ενδεικτικά, ο IOM αναφέρει υποστήριξη WMS στο πλαίσιο της διαχείρισης του εθνικού συστήματος υποδοχής (IOM Greece, n.d.), ενώ ενημέρωση της IFRC για την απόκριση στις προσφυγικές ροές στην Ελλάδα καταγράφει ότι η διαχείριση αποθεμάτων και η διανομή αποτέλεσαν κρίσιμες λειτουργίες της εφοδιαστικής υποστήριξης (IFRC, 2018).

ο eLMIS (electronic Logistics Management Information System): Τα eLMIS είναι πληροφοριακά συστήματα που έχουν την ικανότητα να συλλέγουν κρίσιμα δεδομένα (π.χ. διαθεσιμότητα αποθεμάτων, κατανάλωση/διακινήσεις, παραγγελίες, χρόνοι αναπλήρωσης αποθεμάτων) από επίπεδο δομής έως και επίπεδο κεντρικής αποθήκης τεραστίων διαστάσεων. Μέσω αυτοματοποιημένων αναφορών μπορούν να προβλέψουν την αναπλήρωση αποθεμάτων, παρέχοντας συνολικά end-to-end ορατότητα των ροών και συμβάλλοντας στη μείωση αστοχιών και ελλείψεων στη διανομή κρίσιμων αγαθών (USAID | DELIVER PROJECT, 2015; OpenLMIS, n.d.). Σε ανθρωπιστικά περιβάλλοντα χρησιμοποιούνται κυρίως για την παρακολούθηση των αποθεμάτων σε υγειονομικά/φαρμακευτικά είδη, επιτρέποντας καλύτερες προβλέψεις, ταχύτερη επεξεργασία αιτημάτων, αποστολή ειδοποιήσεων και περιορισμό των ελλείψεων. Ωστόσο, πέρα από το τεράστιο κόστος υλοποίησης και λειτουργίας, η αποτελεσματικότητά τους εξαρτάται από την έγκαιρη και ορθή καταχώρηση των δεδομένων, την ύπαρξη υποδομών (συνδεσιμότητα, εξοπλισμός), καθώς και τη συνεχή τεχνική υποστήριξη, ειδικά σε περιβάλλοντα περιορισμένων πόρων (USAID, 2017; USAID | DELIVER PROJECT, 2015; OpenLMIS, n.d.; JSI, 2017a). Στα ελληνικά Κ.Υ.Τ. δεν εντοπίζονται δημόσια διαθέσιμες πηγές που να τεκμηριώνουν τη συστηματική χρήση τέτοιων συστημάτων. Συνεπώς, τα eLMIS θα μπορούσαν να παρουσιαστούν ως διεθνής πρακτική που εφαρμόζεται υπό προϋποθέσεις και όχι ως τεχνολογία που αξιοποιείται ήδη οργανωμένα στις δομές (USAID | DELIVER PROJECT, 2015; JSI, 2017a).

ο Γεωγραφικά Πληροφοριακά Συστήματα (Geographic Information Systems - GIS) και δορυφορική απεικόνιση: Τα συστήματα GIS υποστηρίζουν τον χωρικό σχεδιασμό και την επιχειρησιακή εποπτεία σε δομές υποδοχής (π.χ. χωροθέτηση, ανάλυση προσβασιμότητας, αποστάσεις προς υποδομές και νοσοκομεία, ζώνες κινδύνου), ενώ η δορυφορική απεικόνιση επιτρέπει τη γρήγορη χαρτογράφηση σε μεγάλη κλίμακα, ακόμα κι όταν η πρόσβαση στο πεδίο είναι περιορισμένη (GFDRR, 2019). Σε επίπεδο διεθνών μηχανισμών, υπηρεσίες όπως το Copernicus Emergency Management Service (EMS) παρέχουν στοιχεία για φυσικές καταστροφές ή ανθρωπιστικές κρίσεις, τα οποία μπορούν να υποστηρίξουν τις επιχειρησιακές αποφάσεις και την αποτίμηση των αναγκών (European Commission, n.d.). Επιπλέον, εργαλεία τεχνητής νοημοσύνης που αξιοποιούν δορυφορικές εικόνες, όπως το AI-Pulse και το SAM4Refugee, χρησιμοποιούν μηχανική μάθηση για την αναγνώριση των

δομών και την εκτίμηση του πληθυσμού τους, βελτιώνοντας την ακρίβεια στον σχεδιασμό των ανθρωπιστικών δομών (Franklinos et al., 2021; Gao, 2024). Παρόλα αυτά η αποτελεσματικότητα της δορυφορικής απεικόνισης (και κατ' επέκταση των GIS συστημάτων που βασίζονται σε αυτήν) μπορεί να περιορίζεται από τεχνικούς παράγοντες (π.χ. νεφοκάλυψη) και να δημιουργούνται χρονικά κενά μεταξύ των διελεύσεων των δορυφόρων, ενώ μπορεί να μην είναι ορατοί όλοι οι τύποι ζημιών (Copernicus EMS, n.d.; OCHA, 2025). Αναφορικά με την αξιοποίηση τους στην Ελλάδα, υπάρχει η ερευνητική εφαρμογή “GIS-based multi-criteria decision making” για τη χωροθέτηση καταυλισμών στην ηπειρωτική χώρα, χωρίς ωστόσο αυτό να τεκμηριώνει την ενιαία πρακτική για όλες τις δομές (Denekos et al., 2021).

ο Blockchain: Η τεχνολογία blockchain ενισχύει τη διαφάνεια και την ιχνηλασιμότητα, προσφέροντας ασφαλή διαχείριση πληροφοριών και επιτρέποντας την επαλήθευση των στοιχείων ταυτοποίησης χωρίς κίνδυνο παραποίησης (Abraha, 2025). Η εφαρμογή της θεωρείται κρίσιμη ιδίως σε προγράμματα cash-based assistance (όπως για παράδειγμα η παροχή κουπονιών ή προπληρωμένης κάρτας έναντι βασικών ειδών), διασφαλίζοντας τη διαφάνεια στις διαδικασίες παροχής και μειώνοντας τις διπλοεγγραφές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το WFP Building Blocks, το οποίο περιγράφεται ως ανθρωπιστικό εργαλείο blockchain που υποστηρίζει την καταγραφή και το συντονισμό των παροχών, με εφαρμογές σε χώρες όπως η Ιορδανία, το Μπαγκλαντές και ο Λίβανος (WFP Innovation, n.d.; WFP, n.d.). Παρόλα αυτά, υπάρχουν αρκετά προβλήματα που σχετίζονται με την ιδιωτικότητα και την προστασία δεδομένων, την ανάγκη για σαφή πλαίσια διακυβέρνησης, καθώς και την πιθανότητα για ψηφιακό αποκλεισμό πολλών ωφελούμενων (ODI/HPN, 2025). Για την Ελλάδα δεν εντοπίζονται δημόσια διαθέσιμες πηγές που να τεκμηριώνουν τη χρήση blockchain στις δομές, επομένως θα μπορούσε να θεωρηθεί ως διεθνής πρακτική με δυνητική χρήση και όχι ως τεχνολογία που εφαρμόζεται ήδη οργανωμένα στις ελληνικές δομές (WFP Innovation, n.d., WFP, n.d.).

5.3 Διαχείριση ανθρώπινων πόρων

Η ορθή διαχείριση ανθρώπινων πόρων (HRM) στα Κ.Υ.Τ. αποτελεί θεμελιώδη παράγοντα για την αποτελεσματική λειτουργία και βιωσιμότητά τους. Περιλαμβάνει στρατηγικές πρόσληψης, κατάρτισης, ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και προώθησης συνεργασίας μεταξύ επαγγελματιών και εθελοντών (EASO, 2021b). Η στελέχωση των

κέντρων χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα και περιλαμβάνει διάφορες κατηγορίες προσωπικού με εξειδικευμένους ρόλους:

- Προσωπικό ασφαλείας: υπεύθυνο για την τήρηση της τάξης, την πρόληψη επεισοδίων και την προστασία τόσο των φιλοξενούμενων όσο και του προσωπικού.
- Τεχνικό προσωπικό: για την επίβλεψη και τη συντήρηση των υποδομών (ηλεκτρομηχανολογικές εγκαταστάσεις και δίκτυο ύδρευσης/αποχέτευσης).
- Διοικητικό προσωπικό: αρμόδιο για τη γραφειοκρατική διαχείριση, την τήρηση αρχείων, την επικοινωνία με φορείς και τον συντονισμό των δράσεων.
- Ιατρικό προσωπικό: γιατροί και παραϊατρικό προσωπικό για την πρωτοβάθμια φροντίδα, τον εμβολιασμό, την πρόληψη και την υγειονομική παρακολούθηση.
- Ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί: απαραίτητοι για την ψυχολογική υποστήριξη των διαμενόντων.
- Νομικοί σύμβουλοι: για την καθοδήγηση και ενημέρωση των αιτούντων άσυλο σχετικά με τις διαδικασίες, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους.
- Διερμηνείς και πολιτισμικοί διαμεσολαβητές: υπεύθυνοι για τη διασφάλιση της επικοινωνίας και της κατανόησης μεταξύ φιλοξενούμενων και προσωπικού.
- Προσωπικό διαχείρισης αποθήκης και διανομείς: αρμόδιοι για την οργάνωση των προμηθειών και αποθεμάτων, των ειδών πρώτης ανάγκης και τη διανομή τους.
- Εθελοντές που πλαισιώνουν το έργο με δράσεις υποστήριξης.
- Εμπλεκόμενοι διεθνείς οργανισμοί: παρέχουν τεχνική υποστήριξη ενισχύοντας το έργο του εθνικού μηχανισμού.

Σύμφωνα με τις μελέτες των Domaradzka et al. (2025) και Rose (2016), η διαχείριση των εθελοντών παρουσιάζει ιδιαιτερότητες και χρήζει σαφείς ρόλους, ευελιξία, υποστήριξη και συνεχή κατάρτιση. Η ανεπαρκής εκπαίδευση ενδέχεται να οδηγήσει σε προβλήματα λειτουργίας, γεγονός που καταγράφεται σε διεθνή παραδείγματα (Godin, 2020).

Τόσο οι εργαζόμενοι όσο και οι εθελοντές είναι εκτεθειμένοι σε ψυχοτραυματικές εμπειρίες με συνέπεια να παρουσιάζουν δευτερογενή τραύματα και αυξημένα ποσοστά εξουθένωσης (DiVA-portal, 2019). Για αυτό, οι συνεχείς

εκπαιδεύσεις κρίνονται απαραίτητες για την πρόληψη των λαθών και την προστασία των εργαζομένων, ενώ σύμφωνα με τον EASO (2021b) οι HR διαδικασίες πρέπει να περιλαμβάνουν οδηγούς πρακτικής ευαισθησίας, stress-management, crisis-management, πρόσβαση σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας αλλά και τακτική αξιολόγηση. Παράλληλα, προγράμματα ηγεσίας όπως το NNPHL προάγουν δεξιότητες λήψης αποφάσεων υπό πίεση (Nyarko et al., 2024).

Πέρα από τη διοίκηση του προσωπικού, η ένταξη των προσφύγων ως εργαζομένων σε δομές ή συνεργαζόμενες υπηρεσίες αποτελεί καινοτόμο στρατηγική. Οι Hirst et al. (2021) τονίζουν τη σημασία του onboarding, της επιβεβαίωσης προσόντων και των προγραμμάτων mentoring που ενισχύουν την κοινωνική ένταξη των φιλοξενούμενων.

Συνοπτικά, η διαχείριση των ανθρώπινων πόρων στα Κ.Υ.Τ. απαιτεί μια πολυδιάστατη και εξειδικευμένη HR πολιτική που να καλύπτει όλες τις κατηγορίες στελέχωσης, να προσφέρει συνεχή εκπαίδευση και ψυχοκοινωνική στήριξη και να ενσωματώνει προγράμματα συμμετοχής των αιτούντων άσυλο. Η βιβλιογραφία υποδεικνύει ότι οι ολοκληρωμένες HRM πρακτικές βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα και ενισχύουν τη βιωσιμότητα των δομών.

5.4 Χωροθέτηση

Η χωροθέτηση αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο στη δημιουργία των Κ.Υ.Τ., καθώς επηρεάζει άμεσα τη λειτουργικότητα των υποδομών, την ασφάλεια των φιλοξενούμενων και την αποδοχή τους από την τοπική κοινωνία. Οι αποφάσεις για τη χωροθέτηση τους συνδέονται με τεχνικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά κριτήρια απαιτώντας ιδιαίτερη προσέγγιση (Denekos et al., 2021).

Η πλέον ολοκληρωμένη προσέγγιση που εφαρμόζεται σε χώρες όπως η Ελλάδα, αξιοποιεί τη συνδυασμένη χρήση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και Μεθόδων Πολυκριτηριακής Λήψης Αποφάσεων (MCDM). Στη μελέτη των Denekos et al. (2021) αξιοποιήθηκαν κριτήρια όπως η απόσταση από αστικά κέντρα, η προσβασιμότητα μέσω οδικού δικτύου, οι υφιστάμενες υποδομές (δίκτυο ύδρευσης, αποχέτευσης, ηλεκτρισμού και μεταφορών), η περιβαλλοντική ευαισθησία περιοχής και οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες.

Η εφαρμογή της μεθόδου Analytic Hierarchy Process (AHP) επέτρεψε την ιεράρχηση των παραμέτρων και την οπτικοποίηση των πλέον κατάλληλων θέσεων

δημιουργίας των δομών υποδοχής, αξιοποιώντας ένα τεκμηριωμένο εργαλείο και παρέχοντας διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων (Denekos et al., 2021). Η επιλογή τοποθεσίας απαιτεί την αποφυγή περιβαλλοντικά ευαίσθητων ζωνών (προστατευόμενες περιοχές Natura, υδάτινες ζώνες), την τήρηση συγκεκριμένων τοπογραφικών κριτηρίων (κλίση εδάφους, υψόμετρο) και ταυτόχρονη διασφάλιση κοινωνικής αποδοχής. Αξίζει να σημειωθεί ότι η χωροθέτηση σε περιοχές με ήδη υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού ή κοινωνικές εντάσεις δημιουργεί αντιδράσεις, όπως καταγράφεται και σε περιπτώσεις στο Βόρειο Αιγαίο (Papadopoulou-Kourkoula, 2008). Η κοινωνική αποδοχή αποτελεί κρίσιμο στοιχείο, ενώ η αποτυχία καλλιέργειάς της οδηγεί τόσο σε εντάσεις - μεταξύ των ντόπιων κατοίκων και των φιλοξενούμενων - όσο και στην απαξίωση των υποδομών. Η συστηματική εμπλοκή των τοπικών φορέων και η ανοιχτή διαβούλευση θα μπορούσαν να περιορίσουν αυτήν την αντίσταση (Denekos et al., 2021).

Η εφαρμογή των μεθοδολογιών GIS και MCDM στην Ελλάδα επέτρεψε την αναγνώριση 14 πιθανών περιοχών υψηλής καταλληλότητας για τη δημιουργία Κ.Υ.Τ. στην ηπειρωτική χώρα με βάση μετρήσιμους δείκτες (π.χ. απόσταση από υγειονομικές μονάδες, υφιστάμενες υποδομές, πληθυσμιακή πυκνότητα και περιβαλλοντικά κριτήρια). Το μοντέλο αυτό, σύμφωνα με τους Denekos et al. (2021), προσφέρει ένα πλαίσιο ευρύτερης χρήσης και σε άλλες κρίσεις. Παράλληλα, η χρήση των παραπάνω τεχνολογιών ενισχύει σημαντικά την τεκμηρίωση, τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των αποφάσεων, ενώ η συμμετοχική διαδικασία μειώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι η εμπειρία της Ελλάδας προσφέρει ένα πρότυπο εφαρμογής για τον ευρωπαϊκό χώρο.

Κεφάλαιο 6: Συγκριτική ανάλυση

6.1 Μοντέλα άλλων χωρών

Η ανάγκη για ένα αποδοτικό και ανθρωποκεντρικό σύστημα διαχείρισης προσφυγικών-μεταναστευτικών ροών έχει οδηγήσει σε μία σειρά από εθνικές και διεθνείς προσπάθειες ανάπτυξης πρότυπων μοντέλων υποδοχής και ένταξης. Στην παρούσα ενότητα συγκρίνεται το ελληνικό πλαίσιο με αντίστοιχα ευρωπαϊκά και διεθνή μοντέλα, εστιάζοντας σε λειτουργικά, θεσμικά και ανθρωπιστικά κριτήρια.

6.1.1 Ιταλία

Η Ιταλία αποτελεί κομβικό προορισμό στην κεντρική Μεσόγειο με κύριες πύλες εισόδου τα νησιά Lampedusa και Σικελία. Το 2024 υποβλήθηκαν 158.605 αιτήσεις ασύλου, εκ των οποίων το ποσοστό θετικών αποφάσεων για παροχή διεθνούς προστασίας σε πρώτο βαθμό (first-instance recognition rate) ανήλθε στο 35,9% (AIDA, 2025b). Η Ιταλία εφαρμόζει πολυεπίπεδο σύστημα υποδοχής που περιλαμβάνει κρατικά κέντρα πρώτης υποδοχής (CAS – Centri di Accoglienza Straordinaria) και το δίκτυο SAI (πρώην SPRAR). Ωστόσο, μετά το 2023 δόθηκε έμφαση σε μεγάλες προσωρινές δομές και “provisional centres” με περιορισμένες υπηρεσίες (AIDA, 2025b). Σύμφωνα με τον Paul (2020), παρά τις σχετικά αποδεκτές συνθήκες διαβίωσης, οι δομές στην Ιταλία παραμένουν προσωρινές και δεν ανταποκρίνονται σε μακροπρόθεσμες ανάγκες στέγασης, αφήνοντας ένα σημαντικό ποσοστό των αιτούντων άσυλο χωρίς επαρκή στήριξη. Παράλληλα, εκτός των επίσημων hotspots, περίπου 10.000 άτομα διαβιούν σε αυτοσχέδιες σκηνές ή άτυπες εγκαταστάσεις, χωρίς πρόσβαση σε συστηματική κοινωνική υποστήριξη ή υγειονομική περίθαλψη (MSF, 2018). Όσον αφορά τη χρηματοδότηση στην Ιταλία οι δαπάνες ανήλθαν περίπου σε 1,8-1,9 δις. ευρώ για την περίοδο 2021-2023, με το μεγαλύτερο μέρος να αφορά τα CAS, ενώ η χρηματοδότηση προέρχεται κυρίως από την Ε.Ε. (AIDA, 2025b).

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης της μεταναστευτικής-προσφυγικής κρίσης, η Ιταλία έχει εφαρμόσει μία μίξη περιοριστικών μέτρων και συνεργασιών, όπως η συμφωνία του 2017 με τη Λιβύη για την ενίσχυση της Λιβυκής ακτοφυλακής την οποία χρηματοδότησε με περίπου 59 εκατ. ευρώ, στοχεύοντας στον περιορισμό των ροών. Η πρακτική αυτή έχει δεχθεί έντονη κριτική από οργανώσεις όπως η Human Rights Watch (2019; 2020), η οποία σημειώνει ότι στα κέντρα κράτησης στη Λιβύη παρατηρούνται σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ των οποίων βασανιστήρια

και άλλες μορφές κακοποίησης, δημιουργώντας πολλά ερωτήματα. Παράλληλα, η Κομισιόν και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν εκφράσει σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την εξωτερική ανάθεση του ελέγχου των συνόρων και τις συνθήκες κράτησης που δημιουργούνται εκτός ευρωπαϊκού εδάφους (Financial Times, 2024).

Ως προς τις επιχειρήσεις διάσωσης η αρχική πρωτοβουλία “Mare Nostrum” που ξεκίνησε το 2013 για τη διάσωση των προσφύγων δέχτηκε αρνητική κριτική θεωρώντας ότι λειτουργεί ως “pull factor” κι έτσι υποκαταστάθηκε από την “Triton” με περιορισμένη όμως εμβέλεια επιτήρησης (Migration Policy Institute, 2016). Το 2017 εισήχθη ειδικός κώδικας δεοντολογίας για τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην αναζήτηση και διάσωση ανθρώπων στη Μεσόγειο, σύμφωνα με τον οποίο επιβλήθηκαν σημαντικοί περιορισμοί (π.χ. απαγόρευση εισόδου σε λιβυκά ύδατα και μετεπιβίβασης των διασωθέντων σε άλλα σκάφη), προκαλώντας νομικές διαμάχες και εμπλοκή με πλοία-ΜΚΟ (Italian Authorities / European Commission, 2017; European Parliament, 2017) Παράλληλα, το διάστημα 2022-2024 η κυβέρνηση Meloni ενίσχυσε τη νομική και διοικητική πίεση ενάντια στις ΜΚΟ με επιβολή προστίμων, έλεγχο τηλεπικοινωνιών και περιορισμούς στην πρόσβαση στα λιμάνια (El País, 2025; The Guardian, 2024b).

6.1.2 Ισπανία

Η Ισπανία έχει εξελιχθεί σε βασική χώρα υποδοχής αιτούντων άσυλο – λόγω της αυξανόμενης μεταναστευτικής πίεσης από τη βόρεια και δυτική Αφρική – ιδίως μέσω των θαλάσσιων διαδρομών που καταλήγουν στα Κανάρια νησιά και τις πόλεις Θέουτα και Μελίγια (AIDA, 2024b). Το 2024 καταγράφηκαν περισσότερες από 167.000 αιτήσεις ασύλου, με κύριες εθνικότητες τους πολίτες της Βενεζουέλας, της Κολομβίας και το Μάλι, ωστόσο, το ποσοστό αναγνώρισης δικαιώματος προστασίας ήταν μόλις 19,8% για άσυλο και επικουρική προστασία και περίπου 57% συνολικά, συμπεριλαμβανομένης της ανθρωπιστικής προστασίας (AIDA, 2025c).

Το σύστημα στην Ισπανία βασίζεται σε τρεις φάσεις: αξιολόγηση – υποδοχή – αυτονομία. Η διαχείριση γίνεται από τη Γενική Γραμματεία Μετανάστευσης, διαθέτοντας κρατικά κέντρα κι ένα δίκτυο διαμερισμάτων, αν και οι πιέσεις περί χωρητικότητας προκαλούν καθυστερήσεις δημιουργώντας συνεπώς εμπόδια και στη διαδικασία ένταξης (AIDA, 2025c). Η θεσμική προσέγγιση χαρακτηρίζεται από ένα σύστημα αυστηρών διαχωρισμών που βασίζεται στο καθεστώς “preferred vs outsider”,

το οποίο προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Η Fullerton (2005) επισημαίνει ότι η Ισπανία χρησιμοποιεί εκτενώς τις διατάξεις περί «μη αποδεκτών» αιτήσεων (inadmissibility) με αποτέλεσμα να απορρίπτονται αιτήσεις χωρίς πλήρη και ουσιαστική αξιολόγηση αλλά βασισμένοι στην προέλευση ή σε προηγούμενο καθεστώς παραμονής. Η προσέγγιση αυτή έχει δημιουργήσει πολλά εμπόδια στην πρόσβαση των αιτούντων άσυλο σε νομική προστασία, υγειονομική περίθαλψη και στη στέγαση (Fullerton, 2005).

Παράλληλα, η παρατεταμένη καθυστέρηση στην επεξεργασία των αιτήσεων και οι περιορισμένες δυνατότητες φιλοξενίας έχουν οδηγήσει σε πληθώρα προκλήσεων στην κοινωνική και εργασιακή ένταξη των αιτούντων άσυλο. Η πρόσβαση στην αγορά εργασίας είναι νομικά δυνατή μετά από έξι μήνες, ωστόσο στην πράξη παραμένει περιορισμένη κυρίως λόγω γραφειοκρατικών καθυστερήσεων και απουσίας προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (AIDA, 2024b). Για αυτό το λόγο, η κυβέρνηση Sánchez, την περίοδο 2023-2024, ανακοίνωσε μεταρρυθμίσεις για την απλοποίηση των διαδικασιών, την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και την αξιοποίηση του προσφυγικού/μεταναστευτικού πληθυσμού ως απάντηση στο δημογραφικό πρόβλημα της χώρας (The Guardian, 2024a). Παρόλα αυτά, η εφαρμογή αυτών των πολιτικών παραμένει ακόμα σε αρχικό στάδιο με την αποτελεσματικότητά τους να κρίνεται αβέβαιη.

6.1.3 Τουρκία

Η Τουρκία φιλοξενεί περίπου 3,1–3,5 εκατομμύρια πρόσφυγες κυρίως με καταγωγή από τη Συρία. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της UNHCR (2024; 2025e) στο τέλος του 2024 καταγράφηκαν 2,9 εκατομμύρια εγγεγραμμένοι πρόσφυγες, ενώ ο συνολικός αριθμός των διαμενόντων ξεπερνούσε τα 3,2 εκατομμύρια. Το σύστημα υποδοχής στηρίζεται στα Κέντρα Προσωρινής Προστασίας (TPC) που διαχειρίζεται η κρατική Υπηρεσία Διαχείρισης Καταστροφών και Έκτακτων Αναγκών (AFAD) σε συνεργασία με τον ΟΗΕ και διεθνείς ΜΚΟ (AFAD & UNHCR, 2021).

Οι δομές υποδοχής περιλαμβάνουν τόσο σκηνές όσο και εγκαταστάσεις container camps με στόχο την προσωρινή φιλοξενία αλλά και τη σταδιακή ένταξη. Τα TPC παρέχουν πρόσβαση σε βασικές δημόσιες υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση), καθώς και τη δυνατότητα λήψης επίσημων αδειών εργασίας με προσωρινή προστασία για τους Σύριους (Del Carpio et al., 2018). Ταυτόχρονα, λειτουργούν προγράμματα από κοινού

με το Υπουργείο Εργασίας, το ISKUR (Τουρκικό Κέντρο Απασχόλησης), την Παγκόσμια Τράπεζα και την Ε.Ε. με στόχο την επαγγελματική κατάρτιση και πιστοποίηση επαγγελματικών προσόντων, αν και η πρακτική εφαρμογή τους περιορίζεται από γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Στην Τουρκία, οι συνθήκες χαρακτηρίζονται από κοινωνική απομόνωση, καθώς πολλοί πρόσφυγες ζουν συγκεντρωμένοι έχοντας λίγες ευκαιρίες επαφής με την τοπική κοινωνία. Η τουρκική νομοθεσία προβλέπει αυστηρές προϋποθέσεις και περιορισμούς μετακίνησης για την εύρεση εργασίας, γεγονός που ενισχύει τις ανισότητες (Del Carpio et al., 2018).

Επιπλέον, η Τουρκία στηρίζεται σε σημαντική ευρωπαϊκή χρηματοδότηση, ενώ μέσω του μηχανισμού “Facility for Refugees in Turkey” διατίθενται κονδύλια που καλύπτουν σημαντικούς τομείς, όπως η υγεία, η παιδεία, οι υποδομές και η οικονομική ενδυνάμωση (European Court of Auditors, 2024; Le Monde, 2024a; IRC, 2022). Παρόλα αυτά, ο ευρωπαϊκός έλεγχος έχει επισημάνει ελλείψεις στη διαφάνεια δεδομένων για την αξιολόγηση των διαδικασιών, ειδικά στην εκπαίδευση και στην απασχόληση (Cook, 2024; Le Monde, 2024a).

Τέλος, αν και η τουρκική πολιτική παρέχει πλήρη νομική πρόσβαση στην υγεία και την εκπαίδευση εντός των ΤPC (Altuncu et al., 2019) η βιωσιμότητα της ένταξης θεωρείται αβέβαιη, καθώς οι χρηματοδοτήσεις της Ε.Ε. ενδέχεται να εξαντληθούν πριν επιτευχθεί σταθερή εξάρτηση από εθνικούς πόρους (European Court of Auditors, 2024; Le Monde, 2024a).

6.1.4 Γερμανία

Η Γερμανία αποτέλεσε βασικό πυλώνα υποδοχής κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2015, δεχόμενη περισσότερες από 440.000 αιτήσεις ασύλου εντός μόνο ενός έτους, αριθμός ο οποίος ξεπερνούσε κατά πολύ τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Pew Research Center, 2016). Ενώ το ισχύον θεσμικό πλαίσιο – μέσω του Κανονισμού του Δουβλίνου – ορίζει την επιστροφή των αιτούντων άσυλο στην πρώτη χώρα εισόδου, η Γερμανία υιοθέτησε μια πολιτική προσωρινής ανοχής αναστέλλοντας στην πράξη την εφαρμογή του (Euractiv, 2015). Η τότε Καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ προώθησε την αρχή “Wir schaffen das” («θα τα καταφέρουμε»), σηματοδοτώντας τη στροφή προς μία πολιτική ενσωμάτωσης.

Το σύστημα υποδοχής που εφαρμόστηκε περιλάμβανε πολυεπίπεδη δομή με προσωρινά κέντρα πρώτης υποδοχής (Erstaufnahmeeinrichtungen), οργανωμένα κέντρα φιλοξενίας ανά κρατίδιο και, εν συνεχεία, δημοτικές εγκαταστάσεις για μακροπρόθεσμη διαμονή. Υπήρξε συνεργασία μεταξύ του ομοσπονδιακού συστήματος και των κρατιδίων, με σαφώς καθορισμένες αρμοδιότητες, όπου η Ομοσπονδία αναλάμβανε την καταγραφή και το πρώτο στάδιο επεξεργασίας των αιτήσεων, ενώ τα κρατίδια και οι δήμοι υλοποιούσαν τις διαδικασίες ένταξης (OECD, 2024).

Σύμφωνα με το World Bank Report (2023) η προσέγγιση της Γερμανίας θεωρήθηκε πρωτοποριακή και χαρακτηρίστηκε ως υπόδειγμα «ολιστικής ένταξης», μέσω της ενεργούς εμπλοκής των φορέων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, ενώ τόνισαν τη σημασία ύπαρξης εθνικών και τοπικών προγραμμάτων ένταξης, τα οποία περιλάμβαναν γλωσσικά μαθήματα, πρόσβαση στην εκπαίδευση και τη δημόσια υγεία, επαγγελματική κατάρτιση και υποστήριξη ένταξης στην αγορά εργασίας (OECD, 2017).

Παρά τις σημαντικές θεσμικές επιτυχίες, το προσφυγικό κύμα του 2015 οδήγησε σε καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των αιτήσεων, ενώ σύμφωνα με έρευνα της Deutsche Welle (2016) περίπου 2.300 πρόσφυγες κινήθηκαν νομικά κατά του γερμανικού κράτους εξαιτίας καθυστερήσεων στην επεξεργασία των δεδομένων τους. Ως αποτέλεσμα το Federal Office for Migration and Refugees (BAMF) αύξησε το προσωπικό του περίπου κατά 40%, ενώ ιδρύθηκαν επιπλέον γραφεία για την αντιμετώπιση των διοικητικών πιέσεων (OECD, 2024).

Επιπλέον, παρά την αρχική θετική αποδοχή της ενσωμάτωσης και της «κουλτούρας καλωσορίσματος» (Willkommenskultur”), περιστατικά όπως οι επιθέσεις στην Κολωνία την πρωτοχρονιά του 2015-2016 επηρέασαν το κοινωνικό κλίμα και ενίσχυσαν την πολιτική απήχηση δεξιότερων κομμάτων όπως το AfD (Le Monde, 2024b). Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι το Δεκέμβριο του 2024, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ανέστειλε προσωρινά την επεξεργασία αιτήσεων ασύλου από Σύριους υπηκόους με αφορμή τις εξελίξεις στη Συρία, προκαλώντας νέο κύμα πολιτικών αντιπαραθέσεων (Reuters, 2024).

Παρά τις προκλήσεις, η Γερμανία παραμένει το κράτος-μέλος της Ε.Ε. με το πιο ανεπτυγμένο πλαίσιο ένταξης, συνδυάζοντας κρατικές, περιφερειακές και τοπικές πρωτοβουλίες σε ένα συνεκτικό μοντέλο κοινωνικής ενσωμάτωσης.

6.2 Θεμελιώδεις διαφοροποιήσεις

Η Ελλάδα ακολουθεί ένα ημι-αποκεντρωμένο μοντέλο διαχείρισης με Κέντρα Πρώτης Υποδοχής και Δομές Προσωρινής Φιλοξενίας, στο οποίο η ευθύνη λειτουργίας επιμερίζεται μεταξύ κρατικών υπηρεσιών, διεθνών οργανισμών και ΜΚΟ, οδηγώντας σε κατακερματισμό και διαφορετικά επίπεδα παροχών (AIDA, 2024a). Η Ιταλία εφαρμόζει ένα πολυεπίπεδο σύστημα με κρατικά κέντρα υποδοχής, CAS και SAI, με ιδιαίτερη όμως έμφαση να δίνεται στις προσωρινές δομές (AIDA, 2025b). Στην Ισπανία, το σύστημα είναι τυπικά ολοκληρωμένο και τριφασικό (αξιολόγηση – υποδοχή – αυτονομία) με κρατικά κέντρα και δίκτυα διαμερισμάτων υπό την ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Μετανάστευσης (AIDA, 2025b). Η Τουρκία βασίζεται σε εκτεταμένες δομές προσωρινής φιλοξενίας και containers – με έντονη όμως εξάρτηση από διεθνή χρηματοδότηση (Denekos et al., 2021; IOM, 2023). Αντιθέτως, η Γερμανία έχει εφαρμόσει ένα πιο συνεκτικό και κάθετα δομημένο σύστημα και συγκεκριμένα ένα πολυεπίπεδο ομοσπονδιακό σύστημα με ολοκληρωμένες υποδομές και σαφή διάκριση αρμοδιοτήτων (OECD, 2024).

Στη Μεσόγειο (Ελλάδα – Ιταλία – Ισπανία – Τουρκία) προτεραιότητα έχει η διαχείριση των ροών και η ασφάλεια/αποτροπή με έντονο το στοιχείο της «πυροσβεστικής» ανταπόκρισης (Zotti & Fassi, 2020; AIDA, 2025c; Denekos et al., 2021). Η Γερμανία αντίθετα θέτει ως κεντρικό στόχο την ένταξη και την κοινωνικοοικονομική σταθερότητα (OECD, 2024). Συγχρόνως, το ελληνικό πλαίσιο ένταξης χαρακτηρίζεται από αποσπασματικές προσπάθειες, οι οποίες εξαρτώνται κατά πολύ από ευρωπαϊκά προγράμματα, χωρίς ωστόσο μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό (Kourachanis, 2021). Παρά τις πρωτοβουλίες προγραμμάτων, όπως το HELIOS, οι περισσότεροι πρόσφυγες και μετανάστες δεν εντάσσονται ουσιαστικά στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση, κυρίως λόγω γλωσσικών εμποδίων, έλλειψης κατάρτισης και στεγαστικής ανασφάλειας (Foresti et al., 2022). Στην Ιταλία η πρόσβαση στην εργασία είναι θεσμικά εφικτή, όμως οι διακυμάνσεις στις υπηρεσίες ένταξης, κυρίως εκτός SAI, περιορίζουν την αποτελεσματικότητα (AIDA, 2025b). Στην Ισπανία παρέχονται σχήματα υποστήριξης μέσω ΜΚΟ και του κράτους αλλά οι καθυστερήσεις μειώνουν την αποτελεσματικότητα (AIDA, 2025b), ενώ στην Τουρκία οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες. Στον αντίποδα, η Γερμανία εφαρμόζει πολιτικές «ενεργής ένταξης» που περιλαμβάνουν υποχρεωτικά γλωσσικά μαθήματα, προγράμματα επαγγελματικής καθοδήγησης και σύνδεσης με την τοπική αγορά

εργασίας, λειτουργώντας ως γέφυρα μεταξύ της ανθρωπιστικής βοήθειας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης (Glorius, 2022; World Bank, 2023).

Παράλληλα, αν και η Ελλάδα συμμορφώνεται θεσμικά με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, πάσχει από καθυστέρηση εφαρμογής και η πρόσβαση σε εξατομικευμένη νομική στήριξη είναι περιορισμένη (AIDA, 2022). Στην περίπτωση της Ιταλίας οι υπηρεσίες στα CAS και στα προσωρινά κέντρα περιορίζονται σε βασικές παροχές, ενώ τα SAI προσφέρουν πιο ολοκληρωμένη υποστήριξη με περιορισμένη πρόσβαση (AIDA, 2025b). Στην Ισπανία το κανονιστικό πλαίσιο (RD 220/2022) προβλέπει ολιστικό σύστημα με διάρκεια 18–24 μήνες, αλλά οι καθυστερήσεις στην παραπομπή δημιουργούν ασυνέχειες (AIDA, 2025b). Αντίθετα, στη Γερμανία προσφέρεται εκτεταμένη δωρεάν νομική κάλυψη και διαδικασίες προσφυγής που ενισχύουν την εμπιστοσύνη ως προς το σύστημα (European Council on Refugees and Exiles, 2024).

Ακόμη, σε αντίθεση με τη Γερμανία που διαθέτει εθνική χρηματοδότηση (OECD, 2024), η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία στηρίζονται σε συνδυασμό εθνικών πόρων και ευρωπαϊκής συγχρηματοδότησης, ενώ η Τουρκία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από εξωτερική στήριξη (European Court of Auditors, 2024; AIDA, 2023; AIDA, 2024b; AIDA, 2025c).

Τέλος, η κοινωνική αποδοχή είναι μεταβλητή στις μεσογειακές χώρες με τοπικές διαφοροποιήσεις και πολιτικές εντάσεις (AIDA, 2025b). Αντίθετα, η Γερμανία, παρά τις πιέσεις, διατηρεί σε μεγάλο βαθμό θετική στάση ένταξης με έμφαση στην “Willkommenskultur” (OECD, 2024).

Συνολικά, αναδεικνύεται ότι το μοντέλο της Γερμανίας αν και δε στερείται προκλήσεων χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη συνέπεια, σαφήνεια ρόλων και πολιτική βούληση για μακροπρόθεσμη ένταξη. Σε αντίθεση με την Ελλάδα και τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες, η Γερμανία δεν αποτελεί χώρα-πύλη εισόδου των προσφυγικών/μεταναστευτικών ροών, αλλά χώρα προορισμού και εγκατάστασης. Το γεγονός αυτό διαφοροποιεί τις επιχειρησιακές της ανάγκες, δηλαδή δε διαθέτει κέντρα υποδοχής τύπου «hotspot», αλλά δομές καταγραφής, προσωρινής φιλοξενίας και ένταξης. Αντιθέτως, το ελληνικό και ευρύτερα το μεσογειακό μοντέλο λειτουργεί υπό συνθήκες πίεσης πρώτης υποδοχής, χωρίς να προωθεί επαρκώς τις δομές ανθεκτικότητας και ουσιαστικής ενσωμάτωσης.

Κεφάλαιο 7: Συμπεράσματα και Προτάσεις

7.1 Συμπεράσματα

Η μελέτη ανέδειξε την πολυπλοκότητα της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας με επίκεντρο τα Κ.Υ.Τ., στην Ελλάδα, εντός του πλαισίου της προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης. Η λειτουργία των Κ.Υ.Τ. είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, καθώς εξαρτάται από την επάρκεια των προμηθειών, τη διαχείριση αποθεμάτων και τον επιχειρησιακό συντονισμό. Μέσα από τη συγκριτική ανάλυση και αξιολόγηση των συστημάτων διαχείρισης αποκαλύφθηκαν κρίσιμες λειτουργικές ασυμβατότητες, διαχειριστικές αδυναμίες και θεσμικά κενά συγκριτικά με αντίστοιχα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα.

Η ελληνική προσέγγιση βασίζεται κυρίως στη λογική αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης και όχι σε στρατηγική πρόληψης ή ένταξης. Παρά την πρόοδο σε τεχνολογικό επίπεδο (ψηφιακή καταγραφή των αιτούντων άσυλο, χρήση γεωγραφικών συστημάτων για τη χωροθέτηση), η λειτουργική ενοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων παραμένει περιορισμένη. Η ανάλυση της συγκριτικής περίπτωσης ανέδειξε ότι χώρες όπως η Γερμανία εφαρμόζουν πιο συνεκτικά μοντέλα βασισμένα σε διακυβέρνηση πολλαπλών επιπέδων, όπου η σαφής κατανομή ρόλων επιτρέπει καλύτερο επιχειρησιακό συντονισμό και αποδοτικότερη κατανομή πόρων.

Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι η πρόσβαση στην υγεία, στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, αν και θεσμικά προβλέπεται στην Ελλάδα, στην πράξη συχνά παρεμποδίζεται από γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και κοινωνικούς περιορισμούς. Παράλληλα, ο ρόλος της τεχνολογίας φαίνεται να είναι καταλυτικός στην αποτελεσματική διαχείριση, όμως απαιτεί θεσμική ενσωμάτωση και προστασία των προσωπικών δεδομένων.

7.2 Περιορισμοί Έρευνας

Η παρούσα εργασία εστίασε κυρίως σε δευτερογενή δεδομένα (επιστημονική βιβλιογραφία, διεθνείς εκθέσεις και στατιστικά στοιχεία) λόγω της φύσης της μελέτης, γεγονός που περιορίσει τη δυνατότητα αποτύπωσης ποσοτικών δεικτών (π.χ. lead times για την αναπλήρωση προμηθειών, επίπεδα διατήρησης αποθεμάτων, κόστη, μέτρηση δεικτών απόδοσης αποθηκευτικών χώρων). Δεν κατέστη δυνατή η διενέργεια πρωτογενούς έρευνας με τη συμμετοχή εργαζομένων στα Κ.Υ.Τ., τοπικούς φορείς και

προμηθευτές, κάτι που θα επέτρεπε πιο λεπτομερή χαρτογράφηση των διεργασιών. Συγχρόνως, η δυναμική φύση του προσφυγικού ζητήματος με τις συνεχώς μεταβαλλόμενες ροές και πολιτικές περιορίζει την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων. Οι εξελίξεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. ένα νέο Σύμφωνο για τη μετανάστευση) θα μπορούσαν να αλλάξουν ριζικά τα δεδομένα, απαιτώντας επανασχεδιασμό.

7.3 Προτάσεις για Βελτίωση

Η διαμόρφωση ενός αποτελεσματικού και βιώσιμου συστήματος ένταξης των προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα απαιτεί ένα πλέγμα στρατηγικών παρεμβάσεων που υπερβαίνει τη λογική της προσωρινότητας και ενισχύει τον στρατηγικό σχεδιασμό της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας. Πρωταρχικό μέλημα αποτελεί η θεσμική σταθερότητα και ο συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων. Η υιοθέτηση ενός εθνικού επιχειρησιακού σχεδίου ένταξης, το οποίο ενοποιεί ρόλους, διαδικασίες και ροές πληροφόρησης, θεωρείται κρίσιμη, ώστε να αποφευχθεί ο κατακερματισμός και η σύγχυση αρμοδιοτήτων. Αυτό σημαίνει δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου για τη διαχείριση των προμηθειών, των παραλαβών, της αποθήκευσης, της διανομής και της διαθεσιμότητας των αποθεμάτων.

Συνεπώς, η ενίσχυση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης κρίνεται θεμελιώδης, όχι μόνο θεσμικά αλλά και επιχειρησιακά, καθώς μπορεί να βελτιώσει το βαθμό ευελιξίας στις διαδικασίες last-mile, στην αγορά από τοπικούς προμηθευτές και να συμβάλλει στην καλύτερη αξιοποίηση των αποθηκευτικών χώρων. Η μεταφορά ουσιαστικών αρμοδιοτήτων σε δήμους και περιφέρειες, συνοδευόμενη από τους αντίστοιχους πόρους, δύναται όχι μόνο να προσδώσει ευελιξία στη χάραξη πολιτικών και στην άμεση ανάγκη των τοπικών κοινωνιών, αλλά και να ενισχύσει τον επιχειρησιακό συντονισμό όσον αφορά τις διαδικασίες μεταφοράς, αποθήκευσης και συνεργασίας με τοπικούς προμηθευτές (Kourachanis, 2018).

Παράλληλα, η επένδυση στην επαγγελματική κατάρτιση και στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη του προσωπικού που εργάζεται στα Κ.Υ.Τ. και στις δομές συμβάλλει στην ενίσχυση της λειτουργικότητας και της ανθεκτικότητας του συστήματος. Εκτός από την ψυχοκοινωνική διάσταση κρίνεται επίσης σημαντική και η ανάπτυξη δεξιοτήτων στις διαδικασίες της παραλαβής των προμηθειών, του ποιοτικού ελέγχου τους, της τήρησης των διαδικασιών FEFO/FIFO και του προγραμματισμού αναπλήρωσης των προμηθειών, ενισχύοντας την επαγγελματική ικανότητα των

εργαζομένων και τη θεσμική πρόνοια, όπως επισημαίνεται και από ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Τέλος, η αξιοποίηση καινοτόμων τεχνολογιών μπορεί να αναβαθμίσει σημαντικά τη διαχείριση των διαδικασιών με έμφαση στη διαλειτουργικότητα. Η χρήση πληροφοριακών συστημάτων, ψηφιακών εφαρμογών, καθώς και βιομετρικών μεθόδων ταυτοποίησης απαιτεί σαφή πλαίσια διακυβέρνησης, διαφάνειας και προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Οι σύγχρονες προσεγγίσεις προσφέρουν πολύτιμες κατευθύνσεις για την ισόρροπη αξιοποίηση της τεχνολογίας με ανθρωποκεντρική οπτική. Η υλοποίηση αυτών των προτάσεων συνιστά αναγκαία συνθήκη για τη μετάβαση από μία αποσπασματική διαχείριση σε επιχειρησιακό σχεδιασμό που βασίζεται σε δεδομένα με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας στη λειτουργία των Κ.Υ.Τ.

7.4 Προοπτικές για Μελλοντική Έρευνα

Η μελλοντική ερευνητική δραστηριότητα στο πεδίο της υποδοχής και ένταξης αιτούντων άσυλο μπορεί να συμβάλλει στον σχεδιασμό της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας, ενισχύοντας παράλληλα την ανάπτυξη πολιτικών με κοινωνικό, τεχνολογικό και θεσμικό βάθος. Ένα πρώτο πεδίο που αναδεικνύεται ιδιαίτερα κρίσιμο είναι η διεξαγωγή ποιοτικών ερευνών πεδίου. Μέσα από ημιδομημένες συνεντεύξεις ή αφηγηματικές μεθόδους μπορούν να αποτυπωθούν οι εμπειρίες, τα συναισθήματα και οι προσδοκίες των αιτούντων άσυλο, των εργαζόμενων στα κέντρα και στις δομές αλλά και των μελών των εκάστοτε τοπικών κοινωνιών. Η προσέγγιση αυτή δύναται να αναδείξει ερευνητικά όχι μόνο τις κοινωνικές δυναμικές ένταξης, αλλά και κρίσιμες παραμέτρους της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής, όπως η κατανομή πόρων, η οργάνωση και διαχείριση των ροών και η βελτιστοποίηση των αποθεμάτων, προσφέροντας ένα ολιστικό πλαίσιο κατανόησης που ενώνει τον ανθρώπινο παράγοντα με τις λειτουργικές παραμέτρους των Κ.Υ.Τ..

Συγχρόνως, σημαντική κρίνεται η ενίσχυση της ερευνητικής εστίασης στις λειτουργίες των Κ.Υ.Τ. μέσα από τη συλλογή και ανάλυση ποσοτικών δεδομένων. Ενδεικτικά, η αποτύπωση δεικτών όπως οι χρόνοι αναπλήρωσης (lead times), τα επίπεδα αποθεμάτων, οι ημέρες κάλυψης, η συχνότητα ελλείψεων, καθώς και τα κόστη ανά κανάλι προμήθειας θα επέτρεπαν τη μέτρηση δεικτών απόδοσης (KPIs) και τη διαμόρφωση τυποποιημένων διαδικασιών λειτουργίας (SOPs), προσαρμοσμένων στις

ανάγκες και τους περιορισμούς των Κ.Υ.Τ., κάτι που θα συνέβαλε στη βελτίωση του επιχειρησιακού σχεδιασμού.

Παράλληλα, χρήζει διερεύνησης η πρακτική εφαρμογή των τεχνολογικών εργαλείων που έχουν ενταχθεί στον τομέα της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας για τη διαχείριση των προσφυγικών-μεταναστευτικών ροών. Μελέτες συστημάτων, όπως το eLMIS, οι τεχνολογίες blockchain ή τα ψηφιακά συστήματα ταυτοποίησης, θα μπορούσαν να προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις σχετικά με την αποτελεσματικότητα, την αποδοχή από τους χρήστες και τις ηθικές ή νομικές προεκτάσεις που συνεπάγονται από την υιοθέτησή τους.

Τέλος, ένα ακόμα ζήτημα είναι η περιβαλλοντική και βιώσιμη διάσταση της λειτουργίας των δομών. Η ερευνητική εστίαση σε θέματα όπως η ενεργειακή απόδοση, η διαχείριση απορριμμάτων ή η χρήση ανακυκλώσιμων υλικών θα μπορούσε να υποστηρίξει την ανάπτυξη ανθεκτικών και περιβαλλοντικά φιλικών υποδομών.

Συνολικά, η επιστημονική τεκμηρίωση του πεδίου της ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας δεν υπηρετεί απλώς τη βελτίωση των διαδικασιών, αλλά μπορεί να συμβάλλει στον σχεδιασμό πολιτικών και επιχειρησιακών μοντέλων που ενισχύουν τη λειτουργικότητα των Κ.Υ.Τ. με όρους διαθεσιμότητας πόρων, διαφάνειας και ανθεκτικότητας, προτάσσοντας την αξιοπρέπεια και τον σεβασμό στα δικαιώματα των ανθρώπων που αιτούνται διεθνή προστασία.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Abboud, S. (2024) ‘Artificial Humanitarianism-The data-driven future of refugee responses’, *Middle East Report*, (313).

Abdalla, L., & Goulao, L. F. (2024) ‘Food security and nutrition in refugee camps in the European Union: Development of a framework of analysis linking causes and effects’ *Food Security*, 16(3), 735-755.

Abraha, D. T. (2025) ‘Blockchain-based solution for addressing refugee management in the Global South: Transparent and accessible resource sharing in humanitarian organizations. *Frontiers in Human Dynamics*, 6, 1391163.

AFAD and UNHCR (2021) *Turkey Response Plan*. Ankara/Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Available at: http://www.unhcr.org/tr/sites/tr/files/legacy-pdf/turkey_response_planpdf.pdf (Accessed 21 September 2025).

Altuncu, M.T., Kaptaner, A.S. and Sevensan, N. (2019) Optimizing the access to healthcare services in dense refugee hosting urban areas: A case for Istanbul’, in Salah, A.A., Pentland, A., Lepri, B. and Letouzé, E. (eds) *Guide to Mobile Data Analytics in Refugee Scenarios: The ‘Data for Refugees Challenge’ Study*. Cham: Springer, pp. 403–416. https://doi.org/10.1007/978-3-030-12554-7_20 (Accessed 22 September 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2022) *Country Report: Greece – 2021 Update*. Brussels: ECRE. Available at: [Country Report: Greece – 2021 Update](#) (Accessed 2 October 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2023) *Country Report: Greece 2023*. Available at: https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2024/06/AIDA-GR_2023-Update.pdf (Accessed 29 July 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2024a) *Reception and identification procedure – Greece*. European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Available at: <https://asylumineurope.org/reports/country/greece/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/reception-and-identification-procedure/> (Accessed 5 March 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2024b) *Country Report: Spain – 2023 Update*. Brussels: European Council on Refugees and Exiles (ECRE) / Asylum Information Database (AIDA) (Author: Accem). Available at: <https://asylumineurope.org/reports/country/spain/> (Accessed 16 September 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2025a) *Country Report: Greece – 2024 Update*. European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Available at: https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2025/09/AIDA_GR_2024-update.pdf (Accessed 30 November 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2025b) *Italy – Statistics and reception system*. European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Available at: <https://asylumineurope.org/reports/country/italy/statistics/> (Accessed 8 September 2025).

Asylum Information Database (AIDA) (2025c) *Spain – Statistics and reception system*. European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Available at:

<https://asylumineurope.org/reports/country/spain/statistics/> (Accessed 16 September 2025).

Baker, P., & Canessa, M. (2009) 'Warehouse design: A structured approach', *European Journal of Operational Research*, 193(2), pp. 425–436. <https://doi.org/10.1016/j.ejor.2007.11.015> (Accessed 20 August 2025).

Behl, A. and Dutta, P., (2019) Humanitarian supply chain management: A thematic literature review and future directions of research', *Annals of Operations Research*, 283(1), pp.1001-1044. DOI: [10.1007/s10479-018-2806-2](https://doi.org/10.1007/s10479-018-2806-2). (Accessed 18 February 2025).

Betts, A. (Ed.) (2011) *Global migration governance*. Oxford: Oxford University Press.

Betts, A. and Collier, P. (2017) *Refugee: Transforming a Broken Refugee System*. London: Penguin. Available at: [Transforming a Broken Refugee System](https://www.penguin.co.uk/books/9780141980000/refugee-transforming-a-broken-refugee-system/) (Accessed 28 February 2025).

Bryant, J. (2022) Digital technologies and inclusion in humanitarian response. HPG report. London: ODI. Available at: <https://odi.org/en/publications/digital-technologies-and-inclusion-in-humanitarian-response/> (Accessed 1 September 2025).

Christopher, M. and Peck, H. (2004) 'Building the resilient supply chain', *International Journal of Logistics Management*, 15(2), pp. 1-14.

Cook (2024) 'Auditors say it's hard to tell how Turkey is using EU refugee funds'. Some officials aren't helpful' *AP News*, 23 April. Available at: [AP News "Auditors say it's hard to tell how Turkey"](https://www.apnews.com/story/2024/04/23/auditors-say-it-s-hard-to-tell-how-turkey-is-using-eu-refugee-funds/) (Accessed 22 September 2025).

Copernicus EMS (n.d.) *Using Earth Observation Data (limitations/constraints)*. Available at: <https://mapping.emergency.copernicus.eu/about/using-of-earth-observation-data/> (Accessed 29 November 2025).

Council of the European Union (2024) *Managing migration flows*. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/managing-migration-flows/> (Accessed 8 March 2025).

Council of the European Union (n.d.) *Update of EU fingerprinting database – Eurodac*. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fingerprinting-database/> (Accessed 14 December 2025).

CRED and Munich RE. (2009). *Disaster Category Classification and Peril Terminology for Operational Purposes*. Louvain-la-Neuve: Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED). Available at: http://www.cred.be/sites/default/files/DisCatClass_264.pdf (Accessed 24 February 2025).

Coutinho, R. (2024) *The relevance of supply chain management supplies in the competitiveness of organizations: Efficient Practices for Process Optimization and Cost Reduction*. SSRN (Social Science Research Network). Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4998783 (Accessed 22 October 2025).

Darling, J. (2016) 'Forced Migration and the City: Irregularity, Informality, and the Politics of Presence' *Progress in Human Geography*, 40(2), pp. 187-205.

- Dear, M. (1992) 'Understanding and overcoming the NIMBY syndrome', *Journal of the American Planning Association*, 58(3), 288-300.
- Del Carpio, X.V., Demir Seker, S., & Yener, A. (2018) 'Integrating refugees into the Turkish labour market', *Forced Migration Review*, (58), pp. 10-13. Available at: <http://www.fmreview.org/economies/delcarpio-seker-yener/> (Accessed 21 September 2025).
- Denekos, S.N., Koutsoukis, N.-S., Fakiolas, E.T., Konstantopoulos, I. and Rachaniotis, N.P. (2021) 'Siting refugee camps in mainland Greece using geographic information systems-based multi-criteria decision-making', *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 11(3), pp. 457-480. Available at: <https://doi.org/10.1108/JHLSCM-02-2020-0009> (Accessed 17 February 2025).
- Deressa, M. B., Beressa, T. B., & Jemal, A. (2022) 'Analysis of pharmaceuticals inventory management using ABC-VEN matrix analysis in selected health facilities of West Shewa Zone, Oromia Regional State, Ethiopia', *Integrated Pharmacy Research and Practice*, 47-59.
- Deutsche Welle (DW) (2016, January 29) '2,300 refugees sue Germany over slow system' Deutsche Welle. Available at: <https://www.dw.com/en/refugees-sue-germany-for-lagging-on-asylum-applications/a-19011915> (Accessed 26 September 2025).
- DiVA-portal (2019) *Staff care in humanitarian interventions*. Available at: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1182872/FULLTEXT01.pdf> (Accessed 26 August 2025).
- Domaradzka, A., Żbikowska, A., & Domaradzka, E. (2025) 'Between Emergent Leadership and Corporate Supervision: Volunteer Management in Refugee Reception Points', *Nonprofit Management & Leadership*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1002/nml.70000> (Accessed 25 August 2025).
- EASO (2021a) 'Operational support and best practices in asylum reception', in EASO Asylum Report 2021: Annual Report on the Situation of Asylum in the European Union. Valetta: European Asylum Support Office. Available at: <https://www.euaa.europa.eu/easo-asylum-report-2021> (Accessed 27 August 2025).
- EASO (2021b) *Practical guide on the welfare of asylum and reception staff – Part I: Standards and policy*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Available at: <http://www.euaa.europa.eu/sites/default/files/Practical-guide-staff-welfare-part-I-standards-policy.pdf> (Accessed 3 October 2025).
- El País (2025, June 30) 'Italia redobla su ofensiva contra las ONG de rescate de migrantes: juicios, espionaje y una vuelta al mundo en viajes absurdos' *El País*. Available at: <https://elpais.com/internacional/2025-06-30/italia-redobla-su-ofensiva-contra-las-ong-de-rescate-de-migrantes-juicios-espionaje-y-una-vuelta-al-mundo-en-viajes-absurdos.html> (Accessed 10 September 2025).
- eu-LISA (n.d.) *Eurodac*. Available at: <https://www.eulisa.europa.eu/activities/large-scale-it-systems/eurodac> (Accessed 14 December 2025).
- EUAA (2025a) 'EU+ asylum applications decrease by 11% in 2024, and some changing trends established'. *European Union Agency for Asylum*, 3 March. Available at: <https://euaa.europa.eu/news-events/eu-asylum-applications-decrease-11-percent-in-2024> (Accessed 30 November 2025).

Euractiv (2015, August 26) 'Germany suspends Dublin agreement for Syrian refugees' *Euractiv*. Available at: <http://www.euractiv.com/section/justice-home-affairs/news/germany-suspends-dublin-agreement-for-syrian-refugees/> (Accessed 23 September 2025).

European Commission (2016) *Lives in dignity: From aid-dependence to self-reliance – forced displacement and development*. COM (2016) 234. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0234> (Accessed 29 July 2025).

European Commission (2023a) 'Migration and Asylum'. Available at: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum_en (Accessed 26 February 2025).

European Commission (2023b) *New Pact on Migration and Asylum*. Brussels: European Commission. Available at: [New Pact on Migration and Asylum](#) (Accessed 24 February 2025).

European Commission (n.d.) *Copernicus – Emergency (service overview)*. Available at: <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-services/emergency> (Accessed 29 November 2025).

European Council on Refugees and Exiles (ECRE) (2024) *Asylum in Europe: the situation of applicants for international protection in 2023*. Brussels: ECRE (AIDA). Available at: [Asylum in Europe: the situation of applicants for international protection](#) (Accessed 2 October 2025).

European Court of Auditors (2024) *Special report 06/2024: The Facility for Refugees in Turkey – Beneficial for refugees and host communities, but impact and sustainability not yet ensured*. Luxembourg: European Court of Auditors. Available at: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2024-06/SR-2024-06_EN.pdf (Accessed 22 September 2025).

European Migration Network (2023a) 'Annual Report on Migration and Asylum', European Commission. Available at: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/european-migration-network-releases-annual-report-migration-and-asylum-2023-2024-07-08_en (Accessed 2 March 2025).

European Migration Network (2023b) *Organizing flexible housing in the context of international protection*. European Commission. Available at: https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/202302/EMN_INFORM_flexible%20housing_010223-final.pdf (Accessed 26 February 2025).

European Parliament (2017) *Code of conduct for NGOs in the Mediterranean. Parliamentary question E-005646/2017*. Available at: <https://www.avvenire.it/c/attualita/Documents/Codice%20ONG%20migranti%2028%20luglio%202017%20EN.pdf> (Accessed 10 September 2025).

European Parliament (2024) 'Immigration policy'. Available at: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/immigration-policy> (Accessed 9 March).

European Union Agency for Asylum (EUAA) (2023) *Reception conditions for asylum seekers in the EU*. Available at: https://euaa.europa.eu/sites/default/files/Detention_JA_EL.pdf (Accessed 6 March 2025).

Ferwerda, J., Flynn, D.J. & Horiuchi, Y. (2017) *Explaining opposition to refugee resettlement: The role of NIMBYism and perceived threats*. *Science Advances*, 3(9), e1700812.

Financial Times (2024, April 11) 'How Europe is paying other countries to police its borders'. *Financial Times*. Available at: <http://www.ft.com/content/e58c3331-434d-453d-8c98-8f450b2f1424> (Accessed 9 September 2025).

Foresti, G.M., Lauricella, A., Demertzis, D., Kati, K., Pollini, A. and Caforio, A. (2022) 'Beyond emergency housing and social exclusion: The integration of territorial actions and good practices into ICT tools: Greece and Italy', in Bergamaschi, M. (ed.) *The multidimensional housing deprivation: Local dynamics of inequality, policies and challenges for the future*. Milano: FrancoAngeli, pp. 161–176. Available at: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/59697/9788835142782.pdf> (Accessed 2 October 2025).

Franklinos, L. H., Parrish, R., Burns, R., Caflisch, A., Mallick, B., Rahman, T., and Trigwell, R. (2021) 'Key opportunities and challenges for the use of big data in migration research and policy'. *UCL Open Environment*, 3, e027.

Fullerton, M. (2005) 'Inadmissible in Iberia: The fate of asylum seekers in Spain and Portugal'. *International Journal of Refugee Law*, 17(4), 659-687.

Gao, Y. (2024) 'Leveraging Segment Anything Model in Identifying Buildings within Refugee Camps (SAM4Refugee) from Satellite Imagery for Humanitarian Operations', *arXiv preprint*, arXiv:2407.11381. Available at: <https://arxiv.org/abs/2407.11381> (Accessed 2 September 2025).

George, A. L., and Bennett, A. (2005) *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge, MA: MIT Press.

GFDRR (2019) *Use of EO Satellites in Support of Recovery from Major Disasters: Taking Stock and Moving Forward*. Washington, DC: Global Facility for Disaster Reduction and Recovery. Available at: https://www.gfdr.org/sites/default/files/publication/Use_of_EO_Satellites_012322020_D_LOW-RES.pdf (Accessed 29 November 2025).

Glorius, B. (2022) 'Multilevel governance of the "refugee crisis" in Germany: A chronological analysis of governance approaches and implementation outcomes', in Caponio, T. and Ponzo, I. (eds) *Coping with migrants and refugees: Multilevel governance across the EU*. Abingdon: Routledge, pp. 200–218. DOI: 10.4324/9781003129950-9. Available at: [Multilevel governance of the "refugee crisis" in Germany](#) (Accessed 2 October 2025).

Godin, M. (2020) 'Volunteer Tourists Are Still Showing Up at Greek Refugee Camps. Are They Really Helping?', *TIME*, 25 February. Available at: <https://time.com/5778412/volunteer-tourism-greece-refugee-humanitarian/> (Accessed 25 August 2025).

GS1 (n.d.-a) *GS1 Global Traceability Standard*. Available at: <https://www.gs1.org/standards/gs1-global-traceability-standard/current-standard> (Accessed 29 November 2025).

GS1 (n.d.-b) *RFID*. Available at: <https://www.gs1.org/standards/rfid> (Accessed 29 November 2025).

Hellenic Republic (n.d.) *Find the Temporary Number of Insurance and Healthcare for Foreigners (PAAYPE)* Available at: <https://www.gov.gr/en/upourgeia/upourgeio-metanasteuses-kai-asulou/metanasteuses-kai-asulou/eurese-prosorinou-arithmou-asphalises-kai-ugeionomikes-perithalpses-allodapou-paaupa> (Accessed 14 December 2025).

HeRAMS Documentation (n.d.) *Introduction — HeRAMS documentation* (real-time analytics/dashboards). Available at: <https://docs.herams.org/en/latest/> (Accessed 14 December 2025).

Hirst, G., Curtis, S., Nielsen, I., Smyth, R., Newman, A., and Xiao, N. (2023) ‘Refugee recruitment and workplace integration: An opportunity for human resource management scholarship and impact’. *Human Resource Management Journal*, 33(4), 783-805.

Human Rights Watch (2019) *No escape from hell: EU policies contribute to abuse of migrants in Libya*. Human Rights Watch, 21 January. Available at: <http://www.hrw.org/report/2019/01/21/no-escape-hell/eu-policies-contribute-abuse-migrants-libya> (Accessed 9 September 2025).

Human Rights Watch (2020) ‘Italy: Halt abusive migration cooperation with Libya’. *Human Rights Watch*, 12 February. Available at: <http://www.hrw.org/news/2020/02/12/italy-halt-abusive-migration-cooperation-libya> (Accessed 9 September 2025).

Human Rights Watch (2022) *World Report 2022: Greece*. Available at: <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/greece> (Accessed 25 March 2025).

ICRC and Privacy International (2018) *The Humanitarian Metadata Problem: “Doing No Harm” in the Digital Era*. Available at: https://www.icrc.org/sites/default/files/document/file_list/the_humanitarian_metadata_problem_-_icrc_and_privacy_international.pdf (Accessed 14 December 2025).

IFRC (2018) *Emergency Appeal Operations Update: Greece: Population movement* (Operations Update No. 8, May 2018). Available at: <https://adore.ifrc.org/Download.aspx?FileId=197516> (Accessed 29 November 2025).

IFRC (2020) *Enabling Digital Health Futures in Humanitarian Settings*. Available at: <https://www.governinghealthfutures2030.org/pdf/resources/IFRCEnablingDigitalHealthFutures.pdf> (Accessed 14 December 2025).

IFRC (n.d.) *Global humanitarian services*. Available at: <https://www.ifrc.org/our-promise/global-humanitarian-services> (Accessed 29 November 2025).

International Medical Corps (2021) *Improving pharmaceutical supply chains in humanitarian settings: The case of PIMS in South Sudan*. JSI Publications. Available at: https://publications.jsi.com/JSIInternet/Inc/Common/_download_pub.cfm?id=26123&lid=3 (Accessed 1 September 2025).

International Medical Corps (2022) ‘Pharmaceutical Innovation Is Making Difference in South Sudan’. *International Medical Corps*, 4 August. Available at: <https://internationalmedicalcorps.org/story/pims-south-sudan/> (Accessed 1 September 2025).

International Medical Corps (n.d.) *PIMS – Pharmaceutical Information Management System*. Available at: <https://pims.internationalmedicalcorps.org/> (Accessed 14 December 2025).

International Ombudsman Institute (IOI) (2024) *Report on refugee and migrant reception conditions in Europe*. Available at: [Report on refugee and migrant reception conditions in Europe](#). (Accessed 7 March 2025).

International Organization for Migration (IOM) (2023) 'Key Migration Terms'. Available at: <https://www.iom.int/key-migration-terms> (Accessed 26 February 2025).

International Organization for Migration Greece (IOM) (n.d.) *Supporting Greek Authorities in managing the national reception system for asylum seekers and vulnerable migrants (SMS)*. Available at: <https://greece.iom.int/supporting-greek-authorities-managing-national-reception-system-asylum-seekers-and-vulnerable-migrants-sms> (Accessed 29 November 2025).

International Rescue Committee (2020a) *Recipes for Home: Supporting Asylum Seekers and Refugees in Greece*. Available at: <http://www.rescue.org/sites/default/files/document/2681/recipesforhomefinalweb.pdf> (Accessed 15 March 2025).

International Rescue Committee (2020b) *The Cruelty of Containment: The Mental Health Toll of the EU's 'Hotspot' Approach on the Greek Islands*. Available at: 'Hotspot' [Approach on the Greek Islands](#) (Accessed 24 March 2025).

International Rescue Committee (2022) 'What is the EU Turkey deal?'. *International Rescue Committee – The IRC in the EU*, 18 March. Available at: <http://www.rescue.org/eu/article/what-eu-turkey-deal> (Accessed 22 September 2025).

Italian Authorities / European Commission. (2017) *Code of Conduct for NGOs undertaking activities in migrants' rescue operations at sea*. Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2017-005646_EN.html (Accessed 9 September 2025).

Jahre, M. and Jensen, L.-M. (2009) 'Supply chain design and coordination in humanitarian logistics through clusters', paper presented at the 21st Annual NOFOMA Conference, Jönköping, Sweden, 11–12 June. Sweden. Available at: <https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/6341080/1480198.pdf> (Accessed 25 February 2025).

Jahre, M., Kembro, J., Adjahossou, A. and Altay, N. (2018) 'Approaches to the design of refugee camps: an empirical study in Kenya, Ethiopia, Greece, and Turkey', *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 8(3), pp. 323-345.

JSI (2017a) *The Supply Chain Manager's Handbook: A Practical Guide to the Management of Health Commodities – Chapter 3: Logistics Management Information Systems (LMIS)*. Available at: https://supplychainhandbook.jsi.com/wp-content/uploads/2017/01/JSI_Supply_Chain_Manager's_Handbook_Chpt.3_Final.pdf (Accessed 29 November 2025).

JSI (2017b) *The Supply Chain Manager's Handbook: A Practical Guide to the Management of Health Commodities – Chapter 8: Warehousing and Distribution*. Arlington, VA: JSI. Available at: <https://supplychainhandbook.jsi.com/wp-content/s> (Accessed 29 November 2025).

JSI (2023) *Improving Pharmaceutical Supply Chains in Humanitarian Settings: The Pharmaceuticals Information Management System (PIMS) in South Sudan* (PDF). Available at: [Improving Pharmaceutical Supply Chains in Humanitarian Settings](#) (Accessed 14 December 2025).

- Koch, A., Biehler, N., Knapp, N., and Kipp, D. (2023) *Integrating refugees: Lessons from Germany since 2015–16*. World Bank background paper to the *World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies*. Washington, DC: World Bank, April.
- Kourachanis, N. (2018) ‘From camps to social integration? Social housing interventions for asylum seekers in Greece’. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 39(3/4), 221-234.
- Kourachanis, N. (2021) ‘Housing and social policies for unaccompanied refugee minors in Greece’. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 19(4), 587-600.
- Kovács, G. and Spens, K. (2007) ‘Humanitarian logistics in disaster relief operations’, *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 37(2), pp. 99-114. Available at: <https://doi.org/10.1108/09600030710734820> (Accessed 18 February 2025)
- Le Monde (2024a) ‘EU Turkey migration deal: Four million refugees, €9 billion in aid and a mixed record’. *Le Monde*, 25 April. Available at: http://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/04/25/eu-turkey-migration-deal-four-million-refugees-9-billion-in-aid-and-a-mixed-record_6669474_4.html (Accessed 22 September 2025).
- Le Monde (2024b) ‘How Germany, once a model for welcoming refugees, switched from hospitality to border control’. *Le Monde*, 17 October. Available at: http://www.lemonde.fr/en/international/article/2024/10/17/how-germany-once-a-model-for-welcoming-refugees-switched-to-border-control_6729611_4.html (Accessed 27 September 2025).
- Levitas, R., Pantazis, C., Fahmy, E., Gordon, D., Lloyd, E., & Patsios, D. (2007) *The Multi-Dimensional Analysis of Social Exclusion*. London: Cabinet Office (Social Exclusion Task Force). Available at: [Multi-Dimensional Analysis](#) (Accessed 1 March 2025).
- Lindell, M.K. (2013) ‘Disaster studies’, *Current Sociology Review*, 61(5-6), 797-825. https://cectresourcelibrary.info/wp-content/uploads/2021/07/Disaster_Studies.pdf (Accessed 21 February 2025).
- Mayring, P. (2014) *Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution*. Klagenfurt. Available at: https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/39517/ssoar-2014-mayring-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf (Accessed 4 October 2025).
- Médecins Sans Frontières (MSF) (2018) *Out of sight: Informal settlements – asylum seekers and refugees in Italy* (2nd edition). Available at: http://www.msf.fr/sites/default/files/out_of_sight_130218.pdf (Accessed 8 September 2025).
- Migration Policy Institute. (2016) ‘Asylum seeker and migrant flows in the Mediterranean adapt to changing conditions’. Available at: [Asylum seeker and migrant flows in the Mediterranean](#) (Accessed 9 September).
- MSH (2015) *Managing Medicines and Health Products*. Management Sciences for Health. Available at: [Managing Medicines and Health Products](#) (Accessed 29 November 2025).

- NetHope (2024) *Signpost AI: Consortium of IRC, Mercy Corps, Internews and local partners (case study)*. Available at: <https://nethope.org/case-studies/signpost-ai-consortium-of-irc-mercy-corps-internews-and-local-partners/> (Accessed 14 December 2025).
- Nickerson, J.W., Hatcher-Roberts, J., Adams, O., Attaran, A., Tugwell, P., Ventevogel, P. and Rubenstein, L. (2015) ‘Assessments of health services availability in humanitarian emergencies: a review...’, *Conflict and Health*, 9(20). Available at: <https://link.springer.com/article/10.1186/s13031-015-0045-6> (Accessed 14 December 2025).
- Norwegian Refugee Council (NRC) (2022) *Greece: Greek translation report*. Available at: https://www.nrc.no/globalassets/norcap/greece/greek_translation_260822.pdf (Accessed 1 March 2025).
- Nyarko, G., Marnicio, A., & Bollettino, V. (2024) ‘Understanding leadership challenges faced by humanitarian aid workers: insights from the experiences of NNPHL training participants’, *Journal of International Humanitarian Action*, 9(1), 15.
- OCHA (2022) *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs Annual Report*. Available at: <https://www.unocha.org> (Accessed 26 February 2025).
- OCHA (2025) *Data Responsibility Guidelines* (January 2025). Available at: <https://data.humdata.org/dataset/2048a94757144220905be662cbcd14c8/resource/8bc5b848-8ece-4f1f-a78b-18dd972bb21a/download/data-responsibility-guidelines-2025.pdf> (Accessed 29 November 2025).
- ODI/HPN (2025) *Privacy in peril: safeguarding digital data in humanitarian blockchain initiatives* (26 August 2025). Available at: <https://odihpn.org/en/publication/privacy-in-peril-safeguarding-digital-data-in-humanitarian-blockchain-initiatives/> (Accessed 6 December 2025).
- OECD (2017) *Labor Market Integration of Refugees in Germany: Finding their Way*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/14947519-en> (Accessed 29 November 2025)
- OECD (2024). *State of Immigrant Integration – Germany*. Paris: Organization for Economic Co-operation and Development. Available at: [https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/migration/Sii2024--Germany%20\(ENG\)%20%E2%80%93%20v6%20\(FINAL%20with%20bookmarks\).pdf](https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/migration/Sii2024--Germany%20(ENG)%20%E2%80%93%20v6%20(FINAL%20with%20bookmarks).pdf) (Accessed 24 September 2025).
- Oloruntoba, R. and Gray, R. (2006) ‘Humanitarian aid. An agile supply chain?’ *Supply Chain Management: An International Journal*, 11(2), pp. 115-120. <https://doi.org/10.1108/13598540610652492> (Accessed 25 February 2025).
- OpenLMIS (n.d.) *eLMIS infographic (Tanzania/Zambia)*. Available at: <https://openlmis.org/wp-content/uploads/2017/03/eLMIS-TZ-Infographic.pdf> (Accessed 29 November 2025).
- Pan American Health Organization (PAHO) & World Health Organization (WHO) (2001) *Humanitarian supply management and logistics in the health sector*. Washington, D.C.: PAHO. Available at: <https://iris.paho.org/items/a859072c-dff4-4eb2-809c-6fec3cc3baae> (Accessed 12 August 2025).

- Papadopoulou-Kourkoula, A. (2008) *Transit migration: The missing link between emigration and settlement*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230583801> (Accessed 7 September 2025).
- Paul, S. (2020) ‘A Comparison of Mediterranean Refugee Camps: The Situation of Asylum Seekers and Refugees in Greece and Italy’. *Köz-gazdaság-Review of Economic Theory and Policy*, 15(4), 220-235.
- Perry, R. W., and Lindell, M. K. (2003) *Preparedness for Emergency Response: Guidelines for the Emergency Planning Process*. *Disasters*, 27(4), 336-350. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1111/j.0361-3666.2003.00237.x> (Accessed 21 February 2025).
- Pew Research Center (2016). ‘Asylum seeker destinations: Germany again Europe’s leading destination’. Available at: [Asylum seeker destinations](#) (Accessed 23 September 2025).
- Quarantelli, E.L. (2006) *Catastrophes are different from disasters: Some implications for crisis planning and managing drawn from Katrina*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/237690751_Catastrophes_are_different_from_disasters_Some_implications_for_crisis_planning_and_managing_drawn_from_Katrina (Accessed 22 February 2025).
- Reuters (2024) ‘Germany pauses asylum applications for Syrians after fall of Assad’. Reuters, 9 December. Available at: <https://www.reuters.com/world/europe/germany-pauses-asylum-applications-syrians-after-fall-assad-2024-12-09/> (Accessed 27 September).
- Richards, G. (2017) *Warehouse management: A complete guide to improving efficiency and minimizing costs in the modern warehouse* (3rd ed.). Kogan Page.
- Rose, A. M. (2016) *The Roles, Functions, and Motivations of Volunteers in Helping to Ameliorate Reception Conditions for Asylum Seekers and Refugees: A Case Study of Voluntary Engagement at Temporary Asylum Accommodation Centers in Germany*. Master's thesis, University of Twente. Available at: <https://purl.utwente.nl/essays/69366> (Accessed 25 August 2025).
- Seifert, L., Kunz, N. and Gold, S. (2018) ‘Humanitarian supply chain management responding to refugees: A literature review’, *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 8(3), pp. 398-426.
- Seuring, S. and Müller, M. (2008) ‘From a literature review to a conceptual framework for sustainable supply chain management’, *Journal of Cleaner Production*, 16(15), pp. 1699-1710.
- The Guardian (2024a) ‘Pedro Sánchez unveils plans to help migrants settle in Spain’. *The Guardian*, 9 October. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2024/oct/09/pedro-sanchez-unveils-plans-to-make-it-easier-for-migrants-to-settle-in-spain> (Accessed 18 September 2025).
- The Guardian (2024b) ‘How has Italy sought to cut irregular migration and could UK copy the policy?’, *The Guardian*, 16 September. Available at: <https://www.theguardian.com/world/2024/sep/16/italy-immigration-irregular-migration-policy-giorgia-meloni-tunisia-libya-uk-explainer> (Accessed 10 September 2025).
- Tierney, K. (2019) *Disasters: A sociological approach*. Available at: <https://merid.org/wp-content/uploads/2019/09/Disaster-Response-Research-Findings-and-Their-Implications-for-Resilience-Measures.pdf> (Accessed 18 February 2025).

UNEP (1985) *Environmental Refugees*. Nairobi: United Nations Environment Programme. Available at: <https://digitallibrary.un.org/record/121267?ln=en&v=pdf> (Accessed 26 February 2025).

UNHCR. (1967) *Protocol Relating to the Status of Refugees*. Available at: <https://www.unhcr.org/ph/wp-content/uploads/sites/28/2017/03/3.3-1967-Protocol-relating-to-the-status-of-refugees.pdf> (Accessed 27 February 2025).

UNHCR. (2007) *Handbook for Emergencies*. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees.

UNHCR (2016) *Connectivity for refugees: How internet and mobile connectivity can improve refugee well-being and transform humanitarian action*. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees. Available at: https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2018/02/20160707-Connecting-Refugees-Web_with-signature.pdf (Accessed 2 September 2025).

UNHCR (2018) *Global Compact on Refugees*. Available at: <https://www.unhcr.org/news/press-releases/million-syrians-have-returned-home-more-support-needed-so-millions-more-can> (Accessed 29 July 2025).

UNHCR (2021) *Biometric identity management system (BIMS)*. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Available at: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/legacy-pdf/550c304c9.pdf> (Accessed 1 September 2025).

UNHCR (2021) *Connecting with Confidence: Managing Digital Risks to Refugee Connectivity*. Available at: <https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2021/03/CWC-Managing-Digital-Risks-To-Refugee-Connectivity-Report.pdf> (Accessed 14 December 2025).

UNHCR (2023a) *Climate Change and Disaster Displacement*. Available at: <https://www.unhcr.org/us/what-we-do/build-better-futures/environment-disasters-and-climate-change/climate-change-and> (Accessed 26 February 2025).

UNHCR (2023b) *Greece Factsheet – September 2023*. United Nations High Commissioner for Refugees. Available at: <https://data.unhcr.org/en/documents/download/104767> (Accessed 5 March 2025).

UNHCR (2024) *Operational data portal – Türkiye: Syria Regional Refugee Response*. United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/syria/location/113> (Accessed 20 September 2025).

UNHCR (2025a) *Global Trends report 2024 (PDF): Global Trends: Forced Displacement in 2024*. United Nations High Commissioner for Refugees. Available at: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/global-trends-report-2024.pdf> (Accessed 30 November 2025).

UNHCR (2025b) *Mid-Year Trends*. United Nations High Commissioner for Refugees. Available at: <https://www.unhcr.org/mid-year-trends> (Accessed 30 November 2025).

UNHCR (2025c) ‘Situation: Europe Sea Arrivals’. UNHCR Operational Data Portal. Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/europe-sea-arrivals> (Accessed 30 November 2025).

UNHCR (2025d) ‘Greece – Situation: Europe Sea Arrivals (location)’. UNHCR Operational Data Portal. Available at: <https://data.unhcr.org/en/situations/europe-sea-arrivals/location/24489> (Accessed 30 November 2025).

UNHCR (2025e) *Republic of Türkiye Annual Results Report 2024*. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees. Available at: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/202506/T%C3%BCrkiye%20ARR%202024.pdf> (Accessed 21 September 2025).

UNHCR Innovation Service (2019) *Connectivity for Refugees – Displaced and Disconnected*. Available at: <https://www.unhcr.org/innovation/wp-content/uploads/2019/04/Displaced-Disconnected-WEB.pdf> (Accessed 2 September 2025).

UNHCR Innovation Service (n.d.) *Connectivity for Refugees*. Available at: <https://www.unhcr.org/innovation/connectivity-for-refugees/> (Accessed 2 September 2025).

UNHRD (2022) *UNHRD Standard Operating Procedures (SOPs)*. Available at: [UNHRD Standard Operating Procedures](#) (Accessed 29 November 2025).

UNICEF and WFP (2015) *Return on Investment for Emergency Preparedness Study*. January 2015. Available at: https://www.unicef.org/sites/default/files/2019-03/UNICEF_WFP_Return_on_Investment_for_Emergency_Preparedness_Study-ENG.pdf (Accessed 29 November 2025).

United Nations. (1951) *Convention Relating to the Status of Refugees*. Available at: <https://www.unhcr.org/about-unhcr/overview/1951-refugee-convention> (Accessed 28 February 2025).

United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR) (2020) *Terminology on Disaster Risk Reduction*. Available at: <https://www.undrr.org/terminology> (Accessed 25 February 2025).

UNISDR (2009) *UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction*. Geneva: United Nations International Strategy for Disaster Reduction. Available at: <https://www.undrr.org/publication/2009-unisdr-terminology-disaster-risk-reduction> (Accessed 25 February 2025).

USAID | DELIVER PROJECT (2015) *eLMIS Selection Guide: Electronically Managing Your Supply Chain Information* (October). Available at: https://www.ghsupplychain.org/sites/default/files/2019-07/elmis.cfm_.pdf (Accessed 29 November 2025).

USAID Global Health Supply Chain Program – Procurement and Supply Management (2017) *Manual: Selection guide*. Available at: <https://ghsupplychain.org/elmis-selection-guide> (Accessed 2 September 2025).

Van Wassenhove, L. (2006) ‘Humanitarian aid logistics: supply chain management in high gear’, *Journal of the Operational Research Society*, 57(5), 475-489.

Van Wassenhove, L. N. and Pedraza Martinez, A. J. (2012) ‘Using OR to adapt supply chain management best practices to humanitarian logistics’, *International Transactions in Operational Research*. 19(1-2), pp. 307-322. Available at: <https://doi.org/10.1111/j.1475-3995.2010.00792.x> (Accessed 25 February 2025).

Vitoriano, B., Ortuño, M. T., Tirado, G., and Montero, J. (2011) ‘A multi-criteria optimization model for humanitarian aid distribution’, *Journal of Global Optimization*, 51, 189-208.

WFP (2022) *Hunger and Food Security Report*. Available at: <https://www.wfp.org> (Accessed 26 February 2025).

WHO (2022) *World Health Organization Annual Report 2022*. Available at: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/366704/WHO-EURO-2023-7228-46994-68661-eng.pdf> (Accessed 26 February 2025).

WHO EMRO (n.d.) *HeRAMS*. Available at: <https://www.emro.who.int/syr/herams/herams.html> (Accessed 14 December 2025).

Wieland, A., and Durach, C. F. (2021) ‘Two perspectives on supply chain resilience’, *Journal of Business Logistics*, 42(3), 315-322.

World Bank (2023) *World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies*. Washington, DC: World Bank. Available at: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023> (Accessed 24 September 2025).

World Food Programme (WFP) (2025) *Summary report on the evaluation of WFP’s emergency preparedness policy (WFP/EB.1/2025/7-A/2)*. Available at: https://executiveboard.wfp.org/document_download/WFP-0000163328 (Accessed 29 November 2025).

World Food Programme (WFP) (n.d.) *Building Blocks*. Available at: <https://www.wfp.org/building-blocks> (Accessed 6 December 2025).

World Food Programme (WFP) (n.d.) *UN Humanitarian Response Depot (UNHRD)*. Available at: <https://www.wfp.org/unhrd> (Accessed 29 November 2025).

World Food Programme Innovation (n.d.) *Building Blocks*. Available at: <https://innovation.wfp.org/project/building-blocks> (Accessed 6 December 2025).

World Health Organization (n.d.) *Health Resources and Services Availability Monitoring System (HeRAMS)*. Available at: <https://www.who.int/initiatives/herams> (Accessed 20 August 2025).

Yin, R. K. (2017) *Case study research and applications: Design and methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Zotti, A., & Fassi, E. (2020) ‘Immigration and foreign policy: Italy’s domestic-international linkage in the management of mass human movements’, *Italian Political Science*, 15(1), 96-113.

Ελληνόγλωσση

Αντωνάκος, Α. (2022) *Αρμοδιότητες του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας*. Διαθέσιμο στο: https://aead.gr/images/imerides/2022/86TIF-11-12-9-22/Katastrofes-Parousiaseis/Adonakos_1.pdf (Accessed 26 February 2025).

Αντωνίου, Κ. (2020) *Χωρικός διαχωρισμός των μεταναστών στην ελληνική επικράτεια. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας*. Διαθέσιμο στο: <https://ir.lib.uth.gr/xmlui/bitstream/handle/11615/47216/13728.pdf> (Accessed 1 March 2025).

ΓΕΕΘΑ. (2023) *Συμβολή των Ενόπλων Δυνάμεων στην Πολιτική Προστασία*. Διαθέσιμο στο: <https://geetha.mil.gr> (Accessed 27 February 2025).

Ελεγκτικό Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2017) *Ειδική Έκθεση: Προσφυγική Κρίση – Hotspots: Υποστήριξη από την ΕΕ προς την Ελλάδα και την Ιταλία*. Διαθέσιμο στο: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr17_6/sr_migration_hotspots_el.pdf (Accessed 12 March 2025).

Ένωση Περιφερειών Ελλάδας (2023) *Κοινωνικές Δράσεις και Περιφερειακή Ανάπτυξη*. Διαθέσιμο στο: <https://enpe.gr> (Accessed 26 February 2025).

ΕΟΔΥ (2023) *Δημόσια Υγεία και Έκτακτες Ανάγκες*. Διαθέσιμο στο: <https://eody.gov.gr> (Accessed 26 February 2025)

Ίδρυμα Μποδοσάκη. (2024) *Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνία των Πολιτών στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο στο: <https://www.bodossaki.gr/draseis-toy-idrymatos/sxedia-drasis/schedio-drasis-gia-tin-koinonia-ton-politon-stin-ellada/> (Accessed 27 February 2025).

Καραγιάννης, Β. (2013) *Αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ως απόρροια φυσικών ή ανθρωπογενούς προέλευσης καταστροφών*. Διπλωματική Εργασία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διαθέσιμο στο: <https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2940573/file.pdf> (Accessed 22 February 2025).

Κατσαρής, Α. (2010) *Περιβαλλοντικοί Πρόσφυγες και Διεθνής Προστασία*. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα. Διαθέσιμο στο: <https://nomosphysis.org.gr/12099/klimatiki-allagi-kai-periballontikoi-prosfuges-maios-2010/> (Accessed 26 February 2025).

Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ) (2023) *Κοινωνική Ανάπτυξη, Κοινωνία Πολιτών και ΜΚΟ: Ένας Διαδραστικός Ρόλος*. Διαθέσιμο στο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr> (Accessed: 27 February 2025).

Μακαντάση, Φ. και Βαλεντής, Η. (2022) *‘Ο Πόλεμος Και Οι Κίνδυνοι Της Ελληνικής Οικονομίας’*. Διαθέσιμο στο: <https://www.dianeosis.org/2022/04/o-rosou-oukranikos-polemos-kai-oi-kindynoi-tis-ellinikis-oikonomias/> (Accessed 28 February 2025).

Παπαδόπουλος, Ι. (2019) *Αστική ανθεκτικότητα (Resilience) & Κοινωνική ένταξη προσφυγικών πληθυσμών*. CORE. Διαθέσιμο στο: <https://core.ac.uk/download/pdf/323472744.pdf> (Accessed 1 March 2025).

Σαπουντζάκη, Ε. και Δανδουλάκη, Ε. (2015). *Διαχείριση Καταστροφών και Κρίσεων*. Εκδόσεις Παπαζήση.

Σουλτάνη, Ο. (2018) *Ιστορικό πλαίσιο των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών*, JMCE. Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2018/06/Soyltani-Ourania-istoriko-plaisio-Metanasteytikon-rovn-1.pdf> (Accessed 28 February 2025).

Στελιού, Μ. (2021) *Οι πολιτικές ένταξης μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα και την Ε.Ε από το 2015 μέχρι σήμερα*. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου. Διαθέσιμο στο: https://amitos.library.uop.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/6420/Steliou_3033202010139.pdf.pdf?isAllowed=y&sequence=1 (Accessed 28 February 2025).

Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.) (2016) *‘Η Υ.Α. ανησυχεί για τις συνθήκες στους νέους χώρους φιλοξενίας προσφύγων και απευθύνει έκκληση να βρεθούν εναλλακτικές’*. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/node/909> (Accessed 15 March 2025).

Υπουργείο Εσωτερικών (n.d.) *Ενημέρωση για τα Κέντρα Υποδοχής, Κέντρα Καταγραφής – Ταυτοποίησης (hotspots) και Δομές Φιλοξενίας*. Διαθέσιμο στο:

<https://www.ypes.gr/enimerosi-gia-ta-kentra-ypodochis-kentra-katagrafis-taytopoiisis-hotspots-kai-domes-filoxenias/> (Accessed 11 March 2025).

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (n.d.) *Δομές Φιλοξενίας / Προσωρινής Υποδοχής*. Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/domes/> (Accessed 11 March 2025).

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (n.d.) *Περιφερειακές Μονάδες – KYT & Δομές*. Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/> (Accessed 11 March 2025).

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (n.d.) *Χρηματοδοτικά Προγράμματα*. Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/ris2/chrimatodotika-programmata/> (Accessed 11 March 2025).

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2023) *Ετήσια Έκθεση Μετανάστευσης και Ασύλου 2023*. Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/etisia-ekthesi-gia-ti-metanasteysi-kai-to-asylo-2023/> (Accessed 26 February 2025).

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2024) 'Νόμιμη Μετανάστευση – Δεκέμβριος 2024: Παράρτημα Β (Αναλυτικοί Πίνακες)' Available at: [Νόμιμη Μετανάστευση- Δεδομένα Δεκέμβριος 2024](#) (Accessed 28 December 2025).

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (2025) *Ενημερωτικό Σημείωμα Α Δεκεμβρίου 2024 – Παράρτημα Α (Διεθνής Προστασία)*. Available at: [Ενημερωτικό Σημείωμα Α Δεκεμβρίου 2024 – Παράρτημα Α \(PDF\)](#) (Accessed 30 November 2025).

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2023) *Ετήσια Έκθεση Διαχείρισης Συνόρων και Μεταναστευτικών Ροών 2023*. Διαθέσιμο στο: <https://www.morocp.gov.gr> (Accessed 26 February 2025).

Christopoulos, D. (2024) 'Το ελληνικό μεταναστευτικό καθεστώς: Πραγματικότητες, ματαιώσεις, προοπτικές', *Dianeosis*. Διαθέσιμο στο: https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2024/09/Immigration_Christopoulos.pdf (Accessed 28 February 2025).

EUR-Lex. (n.d.). *Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων*. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A31996Y0919%2805%29> (Accessed 27 February 2025).

European Court of Auditors (2017). *Η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspot)*. Διαθέσιμο στο: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr17_6/sr_migration_hotspots_el.pdf (Accessed 1 March 2025).

JMCE (2021) *Κανονισμός «Δουβλίνο III» και η ανάγκη αναθεώρησής του*. Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/2021/07/12/kanonismos-doyvlino-iii/> (Accessed 28 February 2025).

Kourti, M. (2024) *Απόδοση των Εργαζομένων στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: Παράγοντες Κινήτρων και Ικανοποίησης*. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Διαθέσιμο στο: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/31769/4/KourtiMariaMscs2024.pdf> (Accessed 27 February 2025).

News247 (2024) 'Ψώρα και 64 ημέρες κράτησης στην ΚΕΔ Σάμου: Ο ανήλικος που κέρδισε την ελευθερία του'. Διαθέσιμο στο: <https://www.news247.gr/magazine/reportage/psora-kai-64-imeres-kratisis-stin-ked-samou-o-anilikos-pou-kerdise-tin-elftheria-tou/> (Accessed 25 March 2025).

Refugee Support Aegean (RSA) (2024) *Προσφυγικά camps στην ενδοχώρα*. Διαθέσιμο στο: <https://rsaegean.org/el/prosfygika-camps-stin-endochora/> (Accessed 12 March 2025).